

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
КОТОР ВАРОШ ЗА ПЕРИОД 2022-2028. ГОДИНА**

Април 2022.

Садржај

1. Увод	3
1.1 Приступ изради стратегије развоја	3
2. Стратешка платформа	5
2.1. Ситуациона анализа	5
2.1.1. Географски положај и природне карактеристике	5
2.1.2. Демографске карактеристике и кретања укључујући стање дијаспоре	8
2.1.3. Преглед стања и кретања у локалној економији.....	12
2.1.4. Преглед стања и кретања на тржишту рада.....	20
2.1.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја.....	24
2.1.6. Стање јавне инфраструктуре и јавних услуга	52
2.1.7. Заштита животне средине укључујући смањење ризика од катастрофа/несрећа.....	62
2.1.8. Стање просторно планске документације	70
2.1.9. Анализа буџета и пројекције средстава за финансирање реализације стратегије развоја	71
2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање.....	75
2.2.1. Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа.....	75
2.2.2. Стратешко фокусирање.....	77
2.3. Визија развоја и стратешки циљеви, са индикаторима	79
2.3.1. Визија развоја	79
2.3.2. Стратешки циљеви са индикаторима	79
3. Приоритети и мјере са индикаторима.....	82
4. Кључни стратешки пројекти	87
5. Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа.....	92
6. Оквирни финансијски план.....	97
7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја.....	102
8. Прилози	104
8.1. Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера у стратешком документу	104
8.2. Детаљан преглед мјера.....	118

1. Увод

Стратегија развоја општине Котор Варош за период 2022-2028. година представља кључни стратешко – плански документ и системски инструмент за проактивно и одговорно управљање локалним развојем. Овим документом утврђени су будући правци развоја у области економског и друштвеног развоја и области заштите и унапређења животне средине.

У складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској¹ Развојни тим општине Котор Варош са свим актерима у процесу израде Стратегије, дефинисао је Визију развоја и стратешке циљеве развоја за период до 2028. године, осигурао временску усклађеност са динамиком развојног планирања у Европској унији (ЕУ), циклус планирања и ЕУ терминологију. Стратегија развоја у свом оперативном дијелу садржи преглед приоритета и мјера као конкретних одговора на уочене изазове будућег развоја локалне заједнице.

Реализација процеса израде Стратегије развоја одвија се у оквиру Пројекта интегрисаног локалног развоја (ИЛДП) који је заједнички пројекат Владе Швајцарске и Развојног програма Уједињених нација (УНДП) у Босни и Херцеговини.

1.1 Приступ изради стратегије развоја

У изради документа примјењен је партиципативан приступ, јер је поред Развојног тима формирана и Партнерска група за развој у коју су укључени представници различитих друштвених актера, привредници, јавни сектор и сектор невладиних организација. Чланови радних тијела и остали заинтересовани учесници су имали могућност да укључивањем у процес израде Стратегије, те кроз предлагање конкретних мјера и пројеката, пруже вриједан допринос како би овај документ био што квалитетнији и у највећој могућој мјери био одраз стварних потреба становника општине Котор Варош.

За дефинисање кључних праваца будућег развоја општине Котор Варош, полазну основу представља стратешка платформа која обухвата сажетак ситуационе анализе, стратешке фокусе, визију развоја и стратешке циљеве који одговарају претходно утврђеним фокусима будућег развоја општине Котор Варош. Процесу израде Стратегије се приступило с настојањем да се на темељу свеобухватне анализе створи квалитетна подлога за промишљање о будућим правцима развоја. У оквиру тог процеса идентификоване су кључне снаге и слабости те су исте стављене у шири контекст прилика и пријетњи са којима се општина Котор Варош суочава. На бази урађене ситуационе анализе и стратешке платформе дефинисани су приоритети будућег развоја, посебно у областима економије, друштвеног развоја и заштите животне средине, након чега су даље разрађене конкретне мјере и кључни стратешки пројекти.

Израдом стратешке платформе истовремено је инициран и консултативни процес који је трајао све до финализације стратешког документа и приједлога листе пројеката која је усаглашена са приоритетима и мјерама у оквиру дефинисаних стратешких циљева. Финална фаза израде документа је подразумијевала израду конкретног оперативног плана уз дефинисање финансијске конструкције предложених пројеката и носиоца одговорности за њихову имплементацију, укључујући и план развоја организационих и људских потенцијала локалне управе како би се надзор над имплементацијом стратешког документа осигурао у пуном капацитету.

У процесу израде Стратегије водило се посебно рачуна о хоризонталној и вертикалној усклађености Стратегије са секторским стратегијама као и са планским документима на истим

---

¹„Службени гласник Републике Српске“, број 63/21

и вишим нивоима власти. Нарочита пажња је посвећена оним областима и питањима која се међусобно снажно испреплићу, а неодвојиви су дио концепта одрживог развоја, прије свега питања боље укључености осјетљивих друштвених група, уважавања аспекта родне равноправности као и области руралног развоја. Током припреме стратешког документа узети су у разматрање и шири развојни правци успостављени Агендом 2030, односно Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у БиХ на начин да је провјерена усаглашеност ове Стратегије са утврђеним приоритетима и покретачима одрживог развоја.

2. Стратешка платформа

2.1. Ситуациона анализа

2.1.1. Географски положај и природне карактеристике

Историјске чињенице

Подручје општине Котор Варош је археолошки и историјски далеко мање истражено него што по свом положају у односу на шире окружење заслужује. Велика раширеност топонима, упућује на далеку прошлост и коришћење овог простора од различитих популација од доба праисторије до данас. Брдско-планинско земљиште, плодне долине и бројне ријеке, пружале су добре услове за живот у свим периодима људске прошлости.

Од 1918. године Котор Варош је у саставу Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (СХС), а од 1945. године у саставу Федеративне Народне Републике Југославије (ФНРЈ), касније СФРЈ.

Од 1995. године Котор Варош је у саставу Републике Српске, Ентитета Дејтонске Босне и Херцеговине.

Подручје Котор Вароша и дијела Мањаче – Змијање била су најнеразвијенија у бањалучком санџаку, касније бањалучком окружном предстојништву, односно врбаској бановини. Тај тренд заостајања у развоју Котор Вароша у односу на друга подручја, задржан је касније и у вријеме Краљевине СХС, као и после II свјетског рата, с тим да се друштвени бруто производ по глави становника у односу на републички просјек, са 24,93% 1982. године до 1991. године повећао на 56% републичког просјека, чиме је Котор Варош, умјесто тадашњег статуса изразито неразвијене општине, добио статус неразвијене општине у СР БиХ. Од 2013. године до данас, Котор Варош има статус средње развијене јединице локалне самоуправе у Републици Српској.

Географски положај

Општина Котор Варош је смјештена у централном дијелу БиХ. Заузима југозападни дио бањалучке регије, претежно брдско-планинске предјеле окружене планинским масивима Узломац на сјевероистоку (врх Прдељица 1002 м.н.в.), Борја планине на истоку (врх Руњавица 1078 м.н.в.), Влашићем на југу (Свињска Глава 1385 м.н.в.) и обронака Чемернице на западу (врхови од 1000-1350 м.н.в.). Терени се на подручју Општине генерално подижу од сјеверозапада (220 м.н.в.) ка југоистоку (1385 м.н.в.), припадајући сливовима више ријека уз доминацију слива ријеке Врбање, која као водопривредни и енергетски потенцијал, својим природним љепотама и ријеткостима, као и основни коридор путних праваца од значаја за Општину, представља окосницу развоја овог подручја. Надморска висина се креће од 220 м на сјеверозападу до 1385 м на југоистоку. Највећа дужина општине у правцу југоисток-сјеверозапад је 47 км, а ширина се креће од 15 до 18 км.

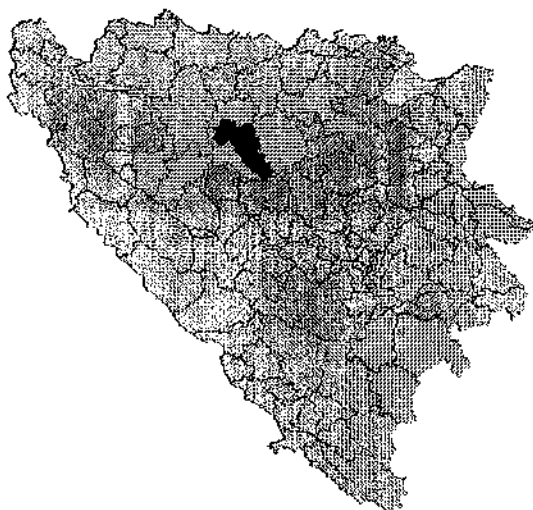
Географски положај општине је одређен координатима: на Истоку 10° 42' 16", на Западу 17° 15' 22" источне географске дужине, те на Југу 44° 20' 00" и Сјеверу 44° 41' 17" сјеверне географске ширине а карактерише је умјерено-континентална клима.

Први писани документи о насељима на овом подручју датирају из 1322., 1323. и 1412. године. Средњевјековни град Котор је био 1519. године под турском управом. Котор Варош са насељима Котор католички, Котор турски, Чепак, Слатина и Варош се први пут спомиње 1889. године.

Општина се простире на површини од 560 км², а према резултатима пописа из 2013. године, укупан број становника је 18.361, који живе на подручју 10 мјесних заједница.

Од укупне површине општине, 56,72% чине шуме и шумско земљиште, 38% пољопривредно земљиште, 0,65% су водене површине, а остало се односи на изграђене и друге неплодне површине.

Ријека Врбања, која протиче кроз територију општине у дужини од 55 км (укупна дужина ријеке 92,8 км), са просјечним падом од 14% и великим бројем притока, представља основни путни коридор и окосницу развоја општине. На подручју општине постоје налазишта мрког угља и мангана. Општина Котор Варош граничи са општинама Теслић, Челинац, Кнежево и Травник (слика 1.).

Окосницу путне мреже чини магистрални пут Бања Лука -Добој, преко кога је општина повезана са бањалучком и добојском регијом и већим центрима у БиХ и другим државама, од кога се одвајају регионални путеви Котор Варош - Кнежево, Котор Варош - Крушево Брдо и локални путеви. Котор Варош је близу Бања Луке, удаљен око 33 км, а од најближег међународног прелаза Градишка са Европском унијом, је удаљен 85 км.

Слика 1. Положај општине Котор Варош

Котор Варош је општина са повољним географским положајем и природним богатствима, шуме, питке воде, руде, земљишта, са дугом традицијом и интензивним развојем у сектору дрвопрераде, обуће, текстила, металопрераде и производње здраве хране, што је чини повољним пословним и животним одредиштем. Располаже квалитетном радном снагом и препознатљива је на свјетском тржишту по квалитету производа.

Развојни пут општине иде узлазном путањом. Котор Варош је мјесто са изграђеном инфраструктуром и уређеним градским и сеоским подручјем, привлачно за улагање и живот грађана.

Природне карактеристике

Планиметријски облик општине је издужен, формиран у сливу ријеке Врбање, тако да је највећа дужина Општине у правцу Југоисток - Сјеверозапад 47 км, док ширина варира од 5 - 18 км. Геоморфологија Општине карактерише се присуством динарског правца пружања свих морфо-форми са израженим богатством и разноврсношћу рељефних облика што представља значајно ограничење у просторној повезаности цјелокупне територије. У морфометријском смислу на територији Општине могу се издвојити слиједеће цјелине: ријечне долине, односно равни терени и прибрежне падине до цца 5% нагиба у долинама ријеке Врбање, Крушевице и Цврцке; брежуљкасти терени на нижим надморским висинама са површинама са нагибом до 20% (ливаде и пашњаци) и брдско-планински терени са нагибом већим од 20% на вишим надморским висинама (преко 400 м.н.м.).

На подручју општине постоје налазишта мрког угља и мангана.

У читавом басену јављају се изданци угља који су најбројнији код Масловара, Хрваћана и Шибова. У Масловарама, гдје је вршена експлоатација угља, а степен истражености је знатно

већи од осталих дијелова басена. На основу бројних изданака угљених слојева дуж сјевероисточног и југозападног обода басена може се очекивати да је најмање 5% укупне површине басена продуктивно са просјечном угљеносношћу од 2,5 т/м². Обзиром на површину басена од око 90 км² претпоставља се да је око 4 до 5 км² продуктивно, са претпостављеним резервама угља категорије од око 11.250.000 тона.

У односу на остале минералне ресурсе на подручју општине Котор Варош битно је поменути и недовољно истражена лежишта мангана, кречњака, архитектонско-украсног камена и др.² Што се тиче лежишта мангана потребно је нагласити да је у релативној планине Узломац утврђено преко 40 налазишта манганске руде, које карактерише низак степен истражености. Годишњи ниво експлоатације кречњака на локацији Рујевица се креће од 15.000 м³ 2005. године до 25.000 м³ 2009. године, што је незнатно у односу на процијењену количину од 5 млрд тона. На подручју општине Котор Варош постоји један погон за експлоатацију налазишта минерала. У питању је експлоатација доломитног кречњака високог квалитета. Сеизмичност терена општине Котор Варош одговара степену сеизмичког интензитета бањалучког подручја.

У вредновању природних ресурса и потенцијала општине Котор Варош, посебно мјесто заузима ријека Врбања са својим многобројним притокама. У смислу сагледавања потенцијалности водних ресурса битно је истаћи и чињеницу да у свом горњем току Врбања представља реон изражене природне и амбијенталне вриједности. Дужина ријеке Врбање је 92,8 км, кроз територију Општине протиче у дужини од 55 км, са висинском разликом од 1297 м што даје просјечни пад око 14%. Средњи годишњи проток на ушћу у Врбас је око 16 м³/с а укупни енергетски потенцијал је око 40 MW (довољно за производњу 310 GWh/год. електричне енергије).³ Водопривредном основом предложено је кориштење потенцијала ријеке Врбање у 18 електрана (12 на подручју општине Котор Варош), од којих су 3 са акумулацијама Шипраге, Грабовица и Челинац. Укупни акумулациони простор износио би 132х10⁶ м³ и омогућио би акумулацију 32% годишњег дотока. Ове акумулације имале би и водопривредни значај за наводњавање околног плодног земљишта.

Климатске карактеристике

Подручје Општине Котор Варош одликује се умјерено-континенталном климом у предјелима до 700 м надморске висине са специфичностима наглих промјена под утицајем планинске климе и климе панонског базена. Остали дијелови подручја имају планинску климу, која представља варијанту континенталне климе.

Средње мјесечне температуре крећу се од - 1,3°С (јануар) до 20,2°С (јули - август) док средња годишња температура износи 10,5°С.

Просјечне мјесечне вриједности температура ваздуха на Метеоролошкој станици Котор Варош (226 м.н.м) за период 1971-1974. године су се кретале од - 0,8°С у јануару до 20,7°С у јулу, а просјечна годишња температура се кретала од 9,8°С до 10,3°С.

Према расположивим метеоролошким подацима, добијеним од Републичког хидрометеоролошког завода из Бањалуке, Метеоролошка станица Котор Варош, која је радила у периоду 1955-1991. године, је забиљежила сљедеће вриједности количина падавина: 834 мм 1971. године; 1107 мм 1972. године; 989 мм 1973. године и 1357 мм 1974. године.

У Котор Варошу постоји поновно мјерење климатских елемената, температуре и падавина од 2016. године. У кругу ЈКП „Бобас“ је постављена аутоматска станица која региструје максималну и минималну температуру ваздуха и падавине. Такође, постоји још једна

²Студија-концесиони модел изградње енергетских објеката у РС, 2000. године

³Просторни план Општине Котор Варош, 1985. година

станица, аутоматска хидролошка станица на ријеци Врбањи у Ободнику. У наредном периоду неопходно је иницирати активности на успостављању метеоролошке станице са свим потребним мјерењима и осматрањима.

2.1.2. Демографске карактеристике и кретања укључујући стање дијаспоре

Укупан број становника

Према резултатима пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Српској 2013. године, на подручју општине Котор Варош пописан је 18.361 становник који живи у 5.863 домаћинства. Од укупног броја становника 15.368 је било старије од 15 година, од чега је 1.503 становника било без икаквог образовања (9,78%), 1.183 становника са непотпуним основним образовањем (7,69%), 3.809 становника са завршеном основном школом (24,78%), 7.881 становника са завршеном срењом школом (51,28%), 225 становника са вишом школом (1,46%) и 767 становника са завршеним факултетом (4,99%). У свим наредним годинама, према процјени Републичког завода за статистику Републике Српске, број становништва је у паду. Тако, у 2019. години процијењен је број становника од 17.965 и он је за 2,16% мањи од броја становника у 2013. години, док је у 2020. години процијењени број становника (17.927) мањи за 2,37%.

Старосна и полна структура становништва

У наредној табели дат је упоредни преглед старосне и полне структуре становништва општине Котор Варош. Према старосној структури, највећи удио у укупном броју становника од 70,62% има становништво старости од 15 до 64 године, које представља радно способно становништво, дјеца од 0-14 година учествују са 16,30% и старији од 65 и више година чине 13,10% становништва. Удио ових категорија приближно је једнак у 2013. и 2019. години.

Табела 1: Старосна и полна структура становника општине Котор Варош (2013 и 2020. год.)

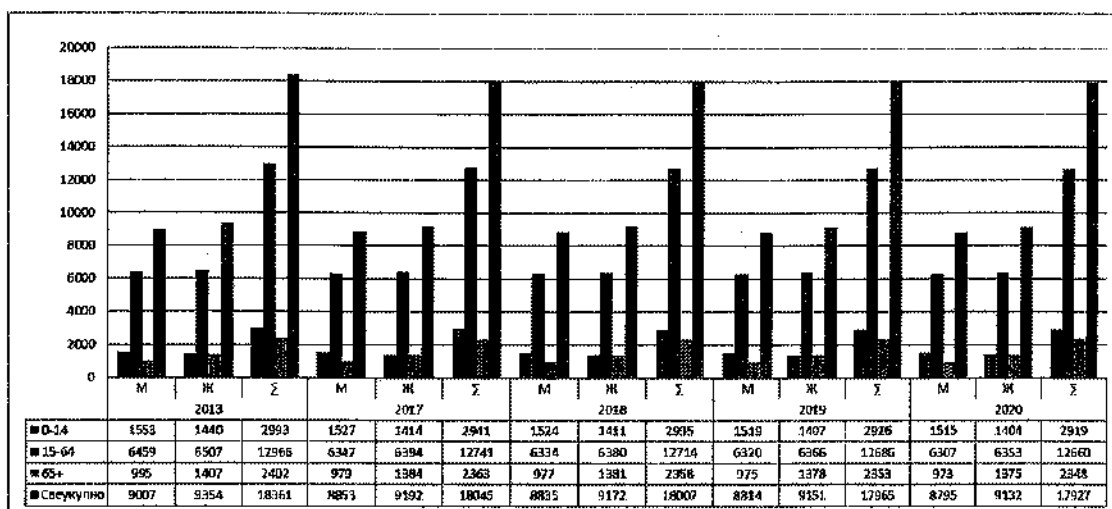
Старосна група	2013.			2020.		
	М	Ж	%	М	Ж	%
0-14	1553	1440	16,30	1515	1404	16,28
15-64	6459	6507	70,62	6307	6353	70,62
65+	995	1407	13,08	973	1375	13,10
Укупно(по полу)	9007	9354	100	8795	9132	100
Укупно	18361			17927		

Извор: Републички завод за статистику РС

Према полној структури, учешће жена у укупном броју становника у обје посматране године је исти и њих има 51%, док 49% чине мушкарци. У старосној категорији од 15-64 године, подједнак је број жена (50,18%) и мушкараца (49,82) у обје посматране године, док је учешће жена у старосној категорији 65 и више година, нешто већи и износи 58,57%, такође, у обје посматране године.

Графикон 1: Старосна и полна структура становништва

На претходном дијаграму приказана је старосна и полна структура становништва од 2013. до 2020. године.

Природни прираштај и миграције становништва

Природни прираштај у општини Котор Варош је негативан у посљедњих девет година. Просјечан број рођених у периоду од 2012 до 2020. године јесте 169, док је просјечан број умрлих 198 из чега се може закључити да, годишње, у просјеку 29 становника више умре него што се роди.

Табела 2: Природни прираштај на подручју општине Котор Варош (2012 – 2020. година)

Година	Број рођених	Број умрлих	Природни прираштај
2012	157	201	-45
2013	179	191	-12
2014	155	193	-38
2015	161	194	-33
2016	156	200	-44
2017	161	187	-26
2018	206	207	-2
2019	171	199	-28
2020	178	212	-34

Извор: Републички завод за статистику РС

Поред негативног природног прираштаја на неповољну демографску структуру свакако утичу и миграциона кретања, односно број досељеног и број одсељеног становништва на подручју општине. У наредној табели видљиво је да је миграциони салдо негативан посљедњих девет година. Највећи број становника се одсели у друге градове и општине, а исто тако највећи број се и досели из других општина. Такође, константне су миграције становништва у ФБиХ и из ФБиХ у Републику Српску.

Табела 3: Миграциона кретања становништва у општини Котор Варош (2012-2020. година)

Општина/година	Број досељених у општини Републику Српску				Број одсељених из општине Републике Српске				Миграциони салдо
	укупно	из ФБиХ	из БД	из других општина РС	укупно	у ФБиХ	у БД	у друге општине РС	

	1	2	3	4	5	6	7	8	9=1-5
2012	78	38	-	40	126	47	1	78	-48
2013	92	38	1	53	127	46	2	79	-35
2014	103	35	4	64	142	41	2	99	-39
2015	82	19	-	63	162	53	1	108	-80
2016	70	20	-	50	125	36	5	84	--55
2017	85	17	1	67	119	41	-	78	-34
2018	94	38	-	56	109	27	-	82	-15
2019	73	14	-	59	112	38	-	74	-39
2020	77	17	-	60	81	25	1	55	-4

Извор: Републички завод за статистику РС

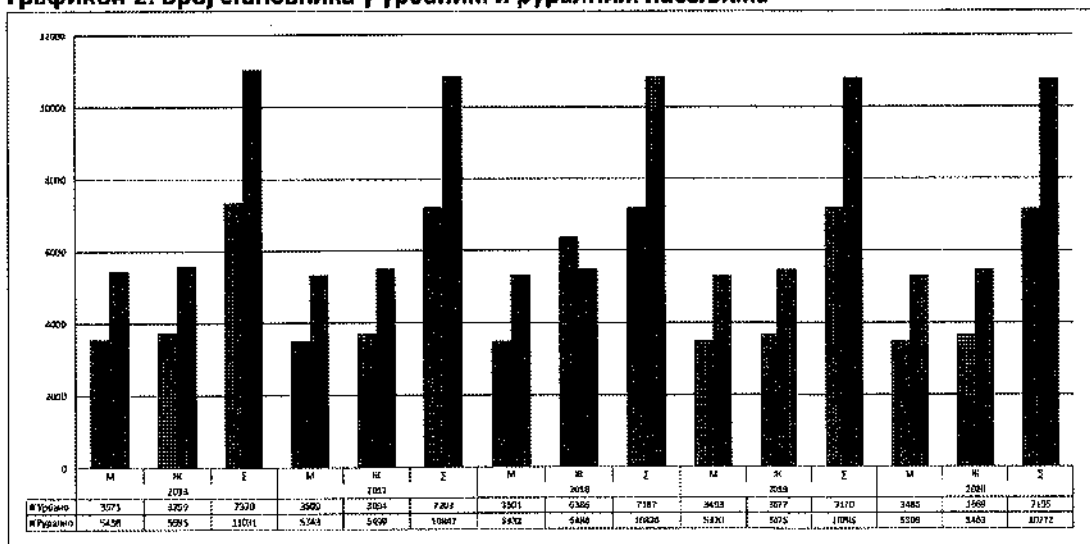
Просторни размјештај становништва

Просторни размјештај становништва условљен је првенствено његовом природном основом и размјештајем природних ресурса, што је условило концентрацију становништва на одређене локације. Становништво је углавном смјештено у долинским проширењима ријеке Врбање и њених притока.

Према Попису становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској 2013. године просјечна густина насељености за општину Котор Варош износила је 35,4 становника по км² а данас износи 33/км². На подручју општине Котор Варош 40% становништва живи у урбаном дијелу града и тај се проценат не мијења у посматраном периоду од 2013. године до данас.

Укупан број становништва, његов територијални размјештај, природно кретање, састав према различитим карактеристикама, као и асоцијације у којима становништво живи (породица, домаћинства, насеља) стално се мијењају. Под природним кретањем становништва подразумјевају се промјене које настају под утицајем рађања и умирања становништва. У ширем смислу, овдје се укључује нупцијалитет и диворцијалитет, с обзиром да укупан број рођених највећим дијелом произилази из брачних заједница.

Графикон 2: Број становника у урбаним и руралним насељима

Просторна покретљивост становништва је изражена на подручју општине, посебно у правцу село – град, што доводи до великог притиска на урбани дио општине, а разлози покретљивости су економски, образовни, здравствени, политички, породични итд. Изражене су и миграције одласка са подручја општине у друге општине из разних разлога од којих је

најзначајнији економски, односно запослење, затим образовање дјеце и остале погодности које нуде урбане средине у односу на рурална подручја. У општину Котор Варош се становништво највише досељава из сусједне општине Кнежево а највише се исељава у град Бања Луку.

Доминантан мотив одласка становништва у иностранство су економски разлози односно низак животни стандард становништва али и отварање граница економски развијених земаља које траже нову радну снагу.

Општина Котор Варош има 10 мјесних заједница (у даљем тексту МЗ): Котор Варош, Забрђе, Вагани, Врбањаци, Ободник, Масловаре, Липље, Грабовица, Шипраге и Крушево Брдо.

Табела 4: Мјесне заједнице на подручју општине Котор Варош

Котор Варош	73,78	7.815	2.509
Забрђе	38,62	1.190	404
Вагани	29,71	537	204
Врбањаци	65,34	2.938	871
Ободник	33,03	1.083	340
Масловаре	79,07	2.527	791
Липље	33,03	271	123
Грабовица	46,05	545	197
Шипраге	95,12	1.334	374
Крушево Брдо	70,06	121	50

Мјесне заједнице остварују своју улогу преко Савјета мјесних заједница који броје од пет до девет чланова, у зависности од величине и броја становника. Мјесне заједнице располажу са адекватним канцеларијским просторима и опремом (телефон, рачунар, интернет).

Укупан број активних чланова Савјета МЗ је 62 од чега је осам жена што чини свега 12,5 % што карактерише ниско учешће жена у укупној заступљености у раду Савјета те се у наредном периоду треба више пажње посветити овом проблему. Овако ниско учешће жена проистиче због бројних обавеза и заузетости (мајчинске обавезе, рад у локалним фабрикама, рад на пољопривредним газдинствима и др.) као и слабе заинтересованости да се баве друштвено-политичким радом на терену. Потребно је анимирати жене за ову улогу и пружити им потребну помоћ.

У свим мјесним заједницама постоје уређени простори за организацију разних јавних као и културних садржаја (кино представе, позоришне представе, промоције књижевних дјела, организовање разних трибина, зборова грађана, јавних расправа и др.). Исто тако, МЗ имају уређене спортске полигоне на свом подручју који тренутно задовољавају потребе становника за спортским активностима.

У већини МЗ постоје школски објекти који нису у употреби и исти би се могли употријебити за различите намјене (мали погони за производњу, разне радионице удружења жена, објекти за збрињавање старих лица – геријатријски центри, развој сеоског туризма, развој ловног туризма и сл.).

Процјена густине насељености по МЗ, у општини Котор Варош, показује да су најгушће насељене МЗ поред градског сједишта општине, Врбањаци, Забрђе и Масловаре, док је најрјеђе насељена МЗ Крушево Брдо, са чак мање од 5 становника на км².

Дијаспора

У дијаспори тренутно живи и ради око 2.000 становника из општине Котор Варош од процијењених 17.927 становника. Процјену смо извршили на основу података које смо добили од Фонда здравственог осигурња Републике Српске. Према њиховим подацима здравствену заштиту по свим основима у општини Котор Варош у октобру 2021. године остварује укупно 15.896 становника.

Подаци пописа становништва из 2013. године као и процијењени број становника⁴ за посматрани петогодишњи период показују неповољне демографска кретања на подручју општине Котор Варош, која су највећим дијелом проузрокована негативним природним прираштајем и миграцијама млађег становништва у веће урбане средине или друге државе. У том смислу кључни изазов за дефинисање будућих праваца развојних политика јесте заустављање негативних демографских трендова, уз кориштење потенцијала друштвене и привредне сарадње како на подручју општине, тако и са дијаспором.

Миграције становништва из руралних мјесних заједница представља проблем функционисања посебно у рубним подручјима општине. Разлози одласка становништва из руралних дијелова општине у градско подручје су лоша инфраструктура и непокривеност јавним превозом у руралним срединама у односу на могућности које пружа урбано подручје, прије свега постојање бољих услова за школовање дјеце и запошљавање у привреди. Свакако да на миграције становништва утиче и отварање граница страних држава и примамљиве понуде за радну снагу.

Приликом дефинисања будућих развојних праваца потребно је имати у виду напријед наведене чињенице које утичу на неповољну демографску слику и предузети могуће мјере које би допринијеле останку и повратку становништва. Прије свега, то би било обезбјеђење недостајуће инфраструктуре (различите су потребе у просторним дијеловима живота становништва), нпр.: обнова путне инфраструктуре, водоснабдијевања, електроснабдијевања, обезбјеђење покривености ТВ сигналом, сигналом мобилне телефоније и интернетом.

2.1.3. Преглед стања и кретања у локалној економији

Општина Котор Варош је смјештена у сјеверозападном дијелу БиХ и спада у ред брдско-планинских општина. По степену развијености спада у средње развијене општине. Од Бањалуке је удаљена 33 км, а са добојском и бањалучком регијом је повезана магистралним путем М4. Ријека Врбања са великим бројем притока и значајним хидропотенцијалом протиче цијелом дужином општине.

Окосница развоја данас је кожарско-прерађивачка индустрија са носиоцима предузећима „Спортек“ д.о.о. и „Дермал“ д.о.о. Значајан дио у привредном развоју имају и дрвопрерађивачка и металска индустрија.

Општина је и у ранијем периоду имала развијену индустрију: кожарско-прерађивачку („Пролекс“), металну (ФМУ „Јелшинград“) и дрвопрерађивачку („Дрвопрерада“ и „Прерада дрвета“). Наведени погони су били носиоци развоја општине са значајним бројем запослених. Једна од претпоставки одрживог развоја општине Котор Варош је унапређење животне средине и рационално кориштење природних ресурса, што подразумемијева усаглашеност циљева, мјера и активности у свим секторима развоја.

На подручју општине Котор Варош у 2020. години, према подацима АПИФ-а регистровано је и активно 96 предузећа. Од укупно 96 регистрованих и активних предузећа на подручју општине 33 предузећа припадају групи микро предузећа која запошљавају до 9 радника, 4 су

⁴Републички завод за статистику Републике Српске

мала предузећа до 49 запослених, 15 су средња предузећа до 250 запослених и 7 су велика предузећа преко 250 запослених.

У периоду 2016-2020. година на подручју општине регистровано је укупно 19 нових предузећа док истовремено није ниједно затворено. Број регистрованих и активних правних лица према дјелатностима у посматраном периоду приказан је у сљедећој табели:

Табела 5: Број регистрованих правних лица према дјелатностима

Врста дјелатности	Број правних лица				
	2016	2017	2018	2019	2020
Пољопривреда, лов и шумарство	11	11	10	9	8
Рибарство					
Вађење руда и камена	1	1	1	1	1
Прерађивачка индустрија	33	28	29	31	32
Производња и снабдјевање електр. енергијом, плинотом и водом	3	5	5	4	6
Грађевинарство	7	9	8	7	6
Трговина на велико и мало и одржавање	24	20	22	20	20
Угоститељство	3	1	1	1	1
Транспорт, складиштење и комуникације	6	5	5	4	4
Финансијско посредовање	2	5	5	6	6
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	2	2	1	2	2
Јавна управа и одбрана	1		1	1	1
Образовање	1		1	1	1
Здравство и социјални рад	6	6	6	6	6
Остале друштвене, социјалне и личне услужне активности	2	5	4	5	2
Дјелатности домаћинства					
Екстериторијалне организ. и тијела					
Укупно	102	98	99	98	96

Извор података: АПИФ

Из претходне табеле може се видјети да је у свим посматраним годинама највећи број пословних субјеката био у прерађивачкој индустрији и трговини на велико и мало, слиједе пољопривреда, лов и шумарство, затим грађевинарство итд.

Према подацима Одјељења за привреду, у 2020. години су биле регистроване 292 предузетничке радње од чега је 96 радњи у власништву жена, а 196 у власништву мушкараца. Од укупног броја регистрованих предузетничких радњи 65 су трговачке, 58 угоститељских и 109 занатских радњи, 7 пољопривредна дјелатност, 9 превозници, 4 ауто-школе, 11 такси превозници и 29 осталих.

Минерална и рудна налазишта

Подручје општине Котор Варош карактерише сложен геолошки састав са значајним минералним ресурсима који у досадашњем периоду нису довољно истражени и испитани, тако да није познат степен оправданости експлоатације за већу индустријску прераду.

Позната су налазишта мрког угља на подручју Масловара, манганске руде на простору Узломца и Борја, техничког грађевинског камена и шљунка, те глине, кварца, фелдспата,

магнезија, бентонита, као и индикатори нафтних појава у Шипрагама. Сви наведени индикатори представљају подлогу на основу које би се могла вршити детаљна истраживања, а која до сада нису у довољној мјери вршена.

Што се тиче мрког угља искориштавање његових налазишта до сада је вршено у периоду 1916-1940. године, са укупно ископаном рудом од 648.000 тона, односно годишњим просјеком од 38.053 тоне, затим у периоду 1947-1950. године и недавно 2017. и 2018. године. Према до сада реализованим истражним радовима комплетан которварошки угљени базен који се простире у површини од 90 км² угљеносно је 4,5 км² са коефицијентом од 2,5 т/м² или 50.625.000 тона, мада се резерве процјењују по садашњим сазнањима на 14.8 милиона тона и то на основу мањег дијела истражног терена, док је већи дио терена непознат и неистражен.

Концесија за истраживање и експлоатацију мрког угља на подручју општине Котор Варош додијељена је концесионару „Еко Green energy“ д.о.о. Котор Варош 06.05.2009. године.

На подручју општине Котор Варош, према досадашњим истраживањима, постоје залихе руде мангана (манган диоксида) која се појављује на 42 мјеста, углавном на предјелима планина Узломца и Борја и недовољно су истражена. Манганска руда експлоатисана је у периоду 1960 - 1970. година са укупно ископаном количином од 28.400 тона.

Експлоатација техничког и грађевинског камена и шљунка до сада је углавном кориштена из наноса ријека. Отворен је каменолом „Рујевица“ на бази концесије која је додјељена предузећу „Ацо траде“ д.о.о. Котор Варош 14.02.2006. године, на период од 25 година.

Пословање привреде

Остварени укупни приходи, расходи и финансијски резултат привреде на подручју општине Котор Варош у периоду 2016-2020. година, приказани су у сљедећој табели:

Табела 6: Укупни приходи и расходи у периоду 2016-2020. година

ПРИХОД/РАСХОД (у КМ)	2016	2017	2018	2019	2020
Укупан приход	155.171.970	160.229.790	179.537.342	216.747.099	211.580.946
Укупан расход	134.281.701	143.608.187	172.214.125	196.233.103	194.809.028
Нето добит	21.034.536	16.831.854	20.580.131	21.001.173	16.707.829

Извор: Привредна комора РС и АПИФ

Из приложене табеле може се констатовати да су остварени укупни приходи привредних субјеката у 2020. години мањи за 5,2 милиона КМ у односу на исте у 2019. години, што је посљедица пандемије корона вируса, због чега је и нето добит мања. У 2017. години иако су остварени већи приходи, мања нето добит је резултат доста већег раста укупних расхода у односу на исте у претходној години⁵.

Просјечна бруто и нето плата општине Котор Варош, у периоду од 2016 -2020. године дата је у табели број 7. на којој се види благи пад у 2020. години, због пада и укупног прихода проузрокованог пандемијом вируса CORONA:

Табела 7: Просјечна бруто и нето плата у периоду 2016-2020. година

Године	2016	2017	2018	2019	2020
Просјечна бруто плата у КМ	933	929	957	1087	1071
Просјечна нето плата у КМ	629	659	681	789	779

Извор: Републички Завод за статистику РС

⁵ Подаци Привредне коморе РС за 2017. годину

На подручју општине Котор Варош у 2020. години, привредни субјекти су остварили спољнотрговински обим у износу од 371.347.000 КМ.

Табела 8: Укупан извоз/увоз са подручја општине (у 000 КМ) од 2016-2020. године

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Извоз	188.805	200.722	217.115	237.575	215.290
Увоз	127.528	129.422	144.858	173.744	156.057

Извор: Спољнотрговинска комора БиХ

Највећи извозници на подручју општине Котор Варош су: „Дермал“ д.о.о., „Спортек“ д.о.о., „Механичке конструкције“ д.о.о., „Sim Technik“ д.о.о., „Industria Monouso BiH“ д.о.о. и „Фагус компанија“. Најзначајнији извозни производи которварошке привреде су: готова модна и радна обућа, горњи дијелови обуће, спортска обућа и одјећа, позиције од метала, металне конструкције, посуђе од пластике за једнократну употребу, дрвена грађа, брикет, пелет и столарија.

Највећи увозници су: „Дермал“ д.о.о., „Спортек“ д.о.о., „Механичке конструкције“ д.о.о., „Сим Техник“ д.о.о., „Industria Monouso BiH“ д.о.о. и „Фагус“ компанија.

У 2020. години према подацима достављеним Одјељењу за привреду, од стране предузећа регистрованих као страни улагачи, укупно улагање износи 3.629.038,69 КМ.

Највећа страна улагања у 2020. години су остварена у предузећима „Спортек“ д.о.о. (3.008.000,00 КМ) и „Ф.Т.Ф.“ д.о.о. (19.038,69 КМ). Дјелатности производње обуће и прераде метала уочене су као сектори са највећим улагањима.

Страна улагања

Према подацима Одјељења за привреду, страна улагања у постојећа предузећа по годинама, била су сљедећа: 2016. година 5,6 милиона КМ; 2017. година 5,4 милиона КМ; 2018. година 5,9 милиона КМ; 2019. година 8,4 милиона КМ и 2020. година 3,6 милиона КМ. Примјетан је значајан пад страних улагања у 2020. години, од 67%, што је посљедица пандемије корона вируса. Одјељење за привреду не располаже са подацима о страним улагањима у Greenfield и Brownfield локације.

Туристички потенцијали и туристичка инфраструктура

Општина Котор Варош има претпоставке да користећи природне ресурсе и чисту средину развија туризам за шта је неопходно активније промовисати потенцијале за развој ове гране. Природни ресурси којим располаже општина Котор Варош као што су шуме и воде, а посебно извори бистре питке воде, пружају могућности за бржи и интензивнији развој зимског и љетног туризма. На подручју општине постоје прави природни драгуљи, као што су Вилењска врела, Бобас и јединствен водопад Скакавац.

Постоји и велики потенцијал за развој сеоског и планинског туризма. Дио платоа планине Влашић, који припада општини Котор Варош, сјајна је прилика за заокружену туристичку понуду и дугорочан пројекат. За почетак, потребна су инфраструктурна улагања у смислу отварања адекватног пута према овој страни Влашића, а након тога надградња туристичке понуде. Овакав пројекат, у будућности, допринио би развоју туризма, обнови старих заната, корист пољопривредницима и свакако останку становништва у руралним крајевима, као и руралном развоју уопште. Спортска инфраструктура, чист ваздух и гостољубивост домаћина предуслов су да велики број спортских екипа, користи ово подручје за тренинге и припреме.

За већину спортских активности, на подручју општине, користе се просторије Спортске дворане „Котор Варош“, те градског стадиона. Осим ових тренутно су на располагању сљедећи спортски објекти и терени: 12 игралишта за мали фудбал и рукомет; 4 игралишта за кошарку; 3 игралишта за тенис; 2 игралишта за одбојку; 1 игралиште са умјетном травом.

На подручју општине доста је развијено планинарење као спортска и рекреативна дисциплина, те су планинарске руте дио и великог пројекта и линије „Via Dinarica“, познате стазе која спаја врхове Динарида и пролази кроз неколико држава.

У самом граду је брдо Рујика, које је значајно као локални туристички потенцијал, а до сада су изграђене трим-стазе, стазе за шетњу и кућице за одмаралишта. Свакако да је у ову привредну грану потребно још значајних улагања и афирмације у периоду који је пред нама.

Послове на промоцији и унапређењу туризма, изворних вриједности, традиције, обичаја, промоцији и организовању културних, спортских, туристичких и других манифестација које доприносе развоју туристичке понуде и туризма општине Котор Варош врши Туристичка организација општине Котор Варош. Туристичка организација општине Котор Варош је једна од млађих туристичких организација у Републици Српској, а основана је 31.05.2017. године Одлуком СО-е Котор Варош, као Јавна установа од посебног друштвеног интереса.

Пољопривредни потенцијали

Подручје општине Котор Варош према природним условима, односно по пољопривредним површинама, агрометеоролошким, хидрографским и рељефним карактеристикама, погодно је за примарну пољопривредну производњу: ратарство, сточарство, повртларство, воћарство, пчеларство и рибарство.

На пољопривредно земљиште спада званично, 38% укупне површине општине⁶, међутим због напуштања сеоских подручја проценат пољопривредног земљишта је осјетно смањен. Брдско-планински рељеф општине са разликама у надморској висини и умјерено-континентална клима омогућују развој различитих грана пољопривредне производње, односно различитих пољопривредних култура.

И поред значајнијих климатских промјена у посљедњем периоду, оваква клима је повољна за различите гране пољопривреде као што су сточарство, ратарство, воћарство и повртларство.

На подручју Општине Котор Варош око 40% становништва се бави пољопривредном производњом као допунском дјелатношћу, а 5% као основном. Највећи проценат припада произвођачима који производе за властите потребе.

Типови земљишта су веома разноврсни, а у највећем смјеру преовладава кисело земљиште. На подручју општине Котор Варош највећа површина пољопривредног земљишта је кисело земљиште. Ради се о земљишту релативно лоших карактеристика, с обзиром на физички састав и хемијске особине. Више од 70% обрадивог земљишта се култивише. Углавном се ради о екстензивном бављењу пољопривредом.

Табела 9: Величина земљишних посједа по власничкој структури

Површина (ха)	Власништво Брзи домаћинства	
	Приватно	Јавно
0 – 1	631	1
1 – 3	1719	1
3 – 5	2865	1
5+	515	1
Укупно:	5730	4

Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове РС

У погледу структуре власништва и облика кориштења земљишта ситуација је следећа: Пољопривредно земљиште заузима 21.562 ха или 215,62 km². Основне карактеристике земљишта су уситњеност парцела (просјечна величина посједа је 3 ха, а посјед се састоји од

⁶Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове Републике Српске

10-12 парцела), лоша инфраструктура (посебно путна), запушеност парцела у друштвеној својини али и парцела у приватној својини које су запушене због одласка становништва са посједа.

Општинска управа Котор Варош предузима радње и мјере како би се извршио позитиван утицај на развој пољопривреде и то кроз:

- финансијски инструмент подршке развоју пољопривреде;
- формирање лабораторије за анализу узорака земљишта;
- набављено је ново теренско возило за Пољопривредну савјетодавну службу општине Котор Варош.

„Агроцентар“ у мјесној заједници Ободник, је објекат у власништву општине Котор Варош (није регистрован као правно лице). Објекат је, путем уговора, дат на кориштење Удружењу воћара и користи се за производњу коју удружење планира према својим потребама и плановима. У наведеном Агроцентру постоје капацитети за сушење, складиштење произведеног воћа те се на овај начин воћарски произвођачи помажу од стране локалне заједнице да могу производити више-вриједнији производ трајнијег рока те конкурисати на тржишту Републике Српске.

Пољопривредни производи

Сточарство: ово поднебље је традиционално окренуто ка сточарству, поготово ситном (око 4.000 грла оваца и 500 грла говеда, гдје се види оштар тренд пада у посљедњих 10 година). Свињогојство је екстензивно и има око 350 свиња. Перадарство није развијано на виши ниво од економског дворишта.

Ратарство: овдје је највише заступљен кукуруз, тритикале, пшеница, јечам и зоб, као и крмно биље са укупном површином од 900 ха. Поред наведених врста имамо и све чешћу појаву узгајања хељде и спелте, али које су у овом моменту у траговима.

Воћарство: у овој производњи преовладава шљива, јабука и крушка, са увођењем малине (2 ха). У воћарству је примјетна појава ароније и лијеске. Воћарство је претежно екстензивно, мада има и подизања интезивних засада. Поред тога, видљива је јака деградација старих воћњака који су већ старији од 30 година.

Пчеларство: може се уочити експанзија хоби пчеларства, гдје у малом проценту случајева хоби пчеларство постаје интензивно.

Повртарство: овдје је направљен искорак у организовању производње у монокултури. Такође, појава узгоја поврћа у заштићеном простору, односно у пластеницима доживљава узлазан тренд увођења у културу производње.

Рибарство: у горњем току ријеке Врбање и притока су изграђени капацитети за узгој пастрмског и шаранског меса, уз напомену да сви изграђени капацитети нису стављени у функцију.

Љекобиље: производња, сакупљање и основна прерада љекобиља као грана пољопривреде је једно вријеме имала јак узлазан тренд, али се данас свео у оквире спорадичне појаве.

Шумарство

Општина Котор Варош спада међу локалне заједнице у Републици Српској са претежним шумским потенцијалом. Површина општине од 560 км² прекривена је са 56,72% шумом и шумским земљиштем, 38% је пољопривредно земљиште, а остатак су водне површине и остало земљиште. Укупне шумске површине у 2020. години износе 23.327,05 ха.

У току 2020. године произведено је 62.376,68 м³ дрвне масе. Од укупно произведених дрвних сортимената у 2020. години, реализовано је 59.225.85 м³ односно 95%.

Проблеми у функционисању овога сектора леже у чињеници да локалне заједнице немају надлежности, те је тешко успоставити квалитетнију сарадњу Општине и Шумског газдинства

Врбања, која користе шумска богатства на овом подручју. Највећи проблеми се јављају у снабдијевању домаћих дрвопрерађивача квалитетном сировином, а који посједују капацитете за прераду истих и финализацију производа. У претходном периоду велике количине квалитетне дрвне сировине одлази са подручја Општине због уговарања о испоруци шумских дрвних сортимената прерађивачким капацитетима који послују ван подручја општине Котор Варош, без консултације локалне заједнице о потребама за сировином домаћих прерађивачких капацитета. Општински органи су у више наврата до сада покушавали да ријеше овај проблем, али су дрвопрерађивачи и даље незадовољни. Да би се превазишли ови проблеми потребно је укључити локалну заједницу у расподјелу шумских дрвних сортимената приликом уговарања, а што је у складу са Законом о шумама.

На подручју општине Котор Варош прерадом дрвета се бави укупно 12 предузећа која су регистрована као дионичарска друштва, од којих се једно дионичарско друштво бави производњом и продајом намјештаја, а 11 искључиво прерадом дрвета. На подручју Општине, према подацима Одјељења за привреду, регистровано је укупно 18 самосталних предузетника из области прераде дрвета, од којих се 4 баве цијепањем дрвета, 2 производњом резане грађе, 8 столарском и производњом осталих производа од дрвета, 2 осталим производима од дрвета и 2 производњом намјештаја.

Пословање привредних субјеката за вријеме пандемије вируса корона

На пословање привредних субјеката са подручја општине Котор Варош негативно је утицала пандемија вируса корона. То је нарочито било изражено током 2020. пословне године.

Да би се ублажиле посљедице пандемије вируса корона на пословање привредних субјеката републички и општински органи предузимали су одређене мјере и активности из својих надлежности. Мјере републичких органа на санирању посљедица пандемије вируса корона имале су позитивног утицаја за пословање привредних субјеката на подручју општине Котор Варош. У складу са мјерама, према подацима Министарства привреде и предузетништва Републике Српске, додијељена су финансијска средства за санирање посљедица пандемије вируса корона за следеће пословне субјекте са подручја општине Котор Варош и то:

Табела 10: Преглед додијељених подстицаја

Врста подстицаја	2020. година	2021. године
Подстицаји за директна улагања	-	272.751,90 КМ
Подстицаји за повећање плате радника	11.000,65 КМ	3.029,60 КМ
Средства за подршку инвестиционих пројеката	1.110.062,17 КМ	6.617,41 КМ
Укупно	1.021.062,82 КМ	282.398,91 КМ
Свеукупно	1.403.461,73 КМ	

Извор података: Министарство привреде и предузетништва Републике Српске

Негативне посљедице на пословање привредних субјеката изазване пандемијом вируса корона биле су изражене током 2020. године.

Укупан приход привредних субјеката у 2020. години опао је у односу на 2019. годину за 5.166.153 КМ, док је истовремено нето добит мања за 4.493.344 КМ. Дошло је и до пада просјечне нето плате запослених са 789 КМ у 2019. години на 779 КМ у 2020. години. Негативне посљедице су се осјетиле и на ниво спољнотрговинске размјене привредних колектива са подручја Општине. Вриједност укупног извоза у 2020. години износио је 215.290.000 КМ, што је за 9,4% мање него у 2019. години, док је увоз опао за 10,2%. Од десет највећих извозника код три предузећа забиљежен је раст извоза у 2020. години у односу на 2019. годину, док је код седам предузећа забиљежен пад. Код предузећа која увозе

репроматеријал, опрему и сл. само код једног је остварен већи увоз у 2020. години, а код свих осталих увоз мањи него у 2019. години.

Потребно је истаћи да за вријеме пандемије вируса корона није дошло до отпуштања радника код пословних субјеката на подручју општине Котор Варош. Чак шта више дошло је до повећања укупног броја запослених на подручју Општине са 5.462 у 2019. години на 5.596 у 2020. години. Такође, пандемија вируса корона није се одразила негативно ни на број пријављених незапослених лица на евиденцији Бироа за запошљавање Котор Варош. Број незапослених на крају 2020. године износио је 1.126, док је у 2019. години износио 1.378.

На подручју општине Котор Варош током марта и априла 2020. године Одјељењу за привреду су поднесени и одобрени захтјеви за привремени престанак обављања дјелатности за укупно 5 самосталних радњи и то 2. трговачке, 2. угоститељске и 1 играоница за дјецу и то на периоде од 2 до 6 мјесеци.

Начелник општине Котор Варош на приједлог Општинског штаба за ванредне ситуације, а на основу одлука Републичког штаба за ванредне ситуације, је у периоду од 16.03.2020. године до 21.05.2020. године донио укупно 17 наредби о регулисању рада угоститељских, трговинских и других објеката на подручју општине Котор Варош које је спроводио Одсјек за инспекције и комуналну полицију.

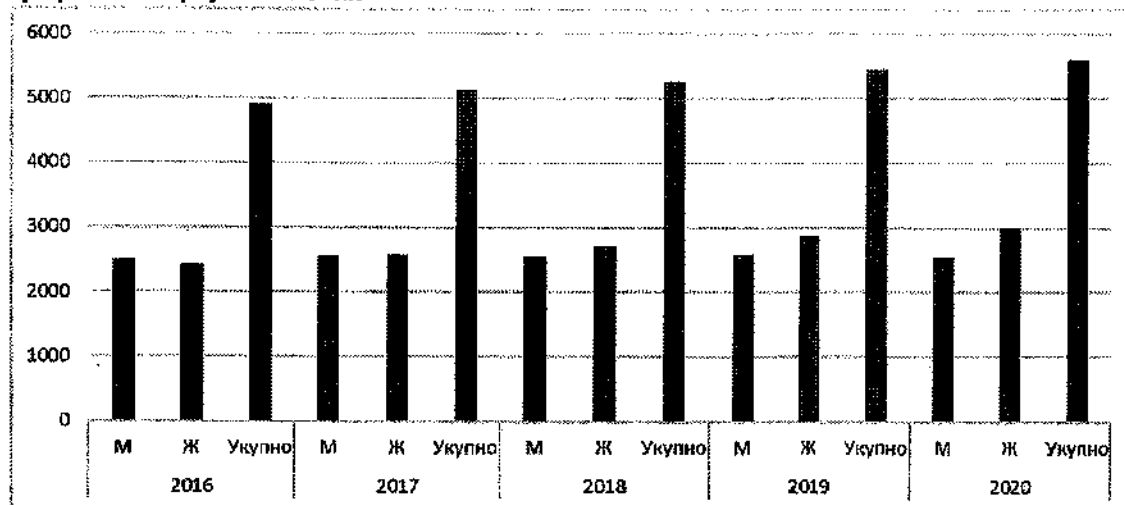
Стање и изгледања локалне економије на подручју општине Котор Варош може се окарактерисати као позитивно с обзиром на општа привредна кретања у региону и шире. Општина Котор Варош је у ранијим периодима била изразито аграрна, а почетком 2010. године кристализирао се тренд повратка аграрног сектора. Истакнуто је да су сви сектори привредне активности у ранијем периоду привредног циклуса доживјели значајан пад. Значајном активношћу радњи привредних јединица и постојећим условима привредног развоја локалне заједнице. С томе гледано, мање значајне су биле мултиплицирајуће процјене општине због привременог смањивања у привредном периоду и дању повратничког привредног развоја у новим периоду изгледања и нова која привремено смањивања привредних јединица од 95% истараних и старих предузетачких јединица и негласних привредних јединица и то првенствено у ковалско-прерађивачкој, металској и доделно-прерађивачкој обради. У претходном петогодишњем периоду дошло је до отварања нових 43 предузетачких јединица затворено или готово да је општина Котор Варош својом развојном политиком створила услове за привлачење домаћих и страних инвеститора, значајно подижући.

Општина Котор Варош ће и у будућем периоду давати подршку постојећим и новим предузетачким и стварајућим јединицама привредних јединица за привлачење инвестиција. С томе гледано и истакнуто је да општина Котор Варош привредно-политички развој процес еврофикације и квалитетног развоја привредних јединица са повољним пословним окружењем прима захтевима европских стандарда БИЦ ББ. Подаци о сталном тренду раста свих привредних сектора, док што су индустријска производња, укупан приход, позитивна билансима резултатом одговорних послова, инвестиције и др. потврђују да је општина Котор Варош мјесто за привредно-политички развој.

Пored повољних природних услова на успјешну пољопривредну производњу потребно је изградити на организационалну производњу, изградити на успјешно присуство струке подршка власнику производа на тржишту. Не координирајући мере пољопривредне политике на локалном и републичком нивоу власти. Главни проблем у пољопривредној производњи је успјешност парцели и изостанак значајних капацитета за величина које би се могле пласирати на тржиште. Из тог разлога потребно је приступити комасацији пољопривредног земљишта уз неопходну подршку републичких органа власти, ресорних министарстава, пољопривредног факултета и Института за развој пољопривреде у Републици Срској.

Графикон 3: Број запослених

Процјена је да је у периоду 2016-2020. година на подручју општине Котор Варош било око 20 % непријављених радника на годишњем нивоу.

У периоду 2018-2022. година забиљежен је тренд раста броја запослених који раде са других подручја у општини Котор Варош, а тренд пада броја радника из Котор Вароша у другим срединама у Републици Српској. То се види из сљедеће табеле:

Табела 12: Број запослених из других општина у општини Кото Варош и број запослених из општине Котор Варош у другим општинама 2018-2022. године

БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ	31.12. 2018.г.	31.12. 2019.г.	31.12. 2020.г.	31.12. 2021.г.	30.04. 2022.г.
Запослени из других општина РС у општини Котор Варош	711	796	802	885	815
Запослени из општине Котор Варош у другим општинама РС	464	458	453	439	429

Незапосленост

Према подацима Завода за запошљавање Републике Српске на подручју општине Котор Варош са 31.12.2020. године било је 1.126 незапослених лица, што је за 252 незапослена или за 18% мање него у 2019. години.

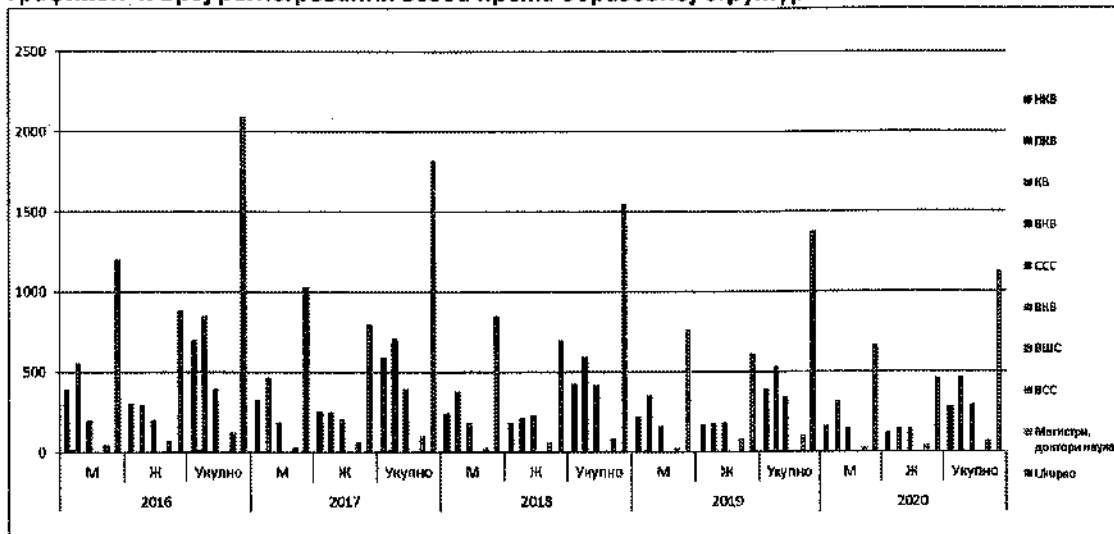
Тренд пада незапослених забиљежен је у цијелом посматраном периоду, што је резултат повећања привредне активности и потребе за новим запошљавањем предузећа на подручју Општине.

Табела 13: Број регистрованих незапослених особа 2016-2020. године

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Незапослени	2.089	1.823	1.547	1.378	1.126

Извор: ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске

Графикон 4: Број регистрованих особа према образовној структури

Стопе запослености и незапослености на подрују општине Котор Варош по годинама приказане су у следећој табели:

Табела 14: Стопа запослености и стопа незапослености

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Стопа запослености	70,2	68,4	70,2	79,9	83,2
Стопа незапослености	29,8	31,6	29,8	20,4	16,8

Потребно је напоменути да је у процесу добијања сертификата општине са повољним пословним окружењем (BFC SEE), у сарадњи са фирмама које имају недостатак одређених квалификованих занимања, урађен План запошљавања дефицитарних кадрова у периоду 2016-2020. година, који је приказан у табели број 14.

Табела 15: План запошљавања дефицитарних занимања 2016-2020. година

Дефицитарно занимање	2016	2017	2018	2019	2020	Фирма
Машински техничар	10	20	20	10	-	Сим техник доо
Металошругар	11	5	5	5	-	
Металоглодач	5	5	5	5	-	
Заваривач	10	5	5	5	-	
Пресер	5	5	5	5	-	
Машинбравар	5	5	5	5	-	
Металофарбар	5	5	5	5	-	
Кожарски техничар	10	20	20	20	20	Дермал Р доо
Обућар КВ	40	40	50	50	50	
Дрвопрерађивач	10	10	10	10	10	Фагус компанија
Сјекач	10	10	10	10	10	
Пратилац у сјечи	10	10	10	10	10	
Тракториста	6	6	6	6	6	
Пратилац уз трактор	6	6	6	6	6	
Рук.на маш.за цијепање	5	5	5	5	5	
Рук.на маш.за резање	5	5	5	5	5	
Руковаоц грађ.машином	5	5	5	5	5	
Тесар	2	2	2	2	2	
Механичар за т.механиз.	4	3	3	3	3	
Бравар	2	2	2	2	2	

Трг. угоститељ. радник	8	6	6	6	6
Возач шпедиције	-	2	2	-	2
Менаџер пословања	4	3	3	3	3
Ит информатор	1	-	-	-	-

Извор података: Предузећа са подручја општине

Наведених занимања нема на евиденцијама Бироа за запошљавање, те је неопходно преко школа вршити преквалификацију и доквалификацију. Међутим, постоји проблем одласка у иностранство, радника који се обуче за те послове у нашим предузећима. То је посебно изражено у металској и машинској струци, а основни разлози одласка у иностранство су низак ниво плата запослених и услови рада у предузећима. Проблем одласка радника у иностранство, посебно у металској и машинској струци наглашаван је више пута на сједницама Привредног савјета општине Котор Варош од стране представника тих предузећа.

Основни проблем код реализације Плана дефицитарних занимања за период 2016-2020. година је да на тржишту рада и бироима за запошљавање нема таквих занимања па су предузећа морала да врше интерно оспособљавање и преквалификацију. Од три фирме које су исказале потребу за запошљавањем дефицитарних занимања у наведеном периоду предузеће Сим техник је планирало да запосли 191 радника дефицитарних занимања, а реализовано је укупно 260. Предузеће Дермал Р је планирало 320 радника, а примљено је укупно 682 од чега, по њиховим наводима, 668 обавља послове кожарско-прерађивачке струке који су на тржишту рада дефицитарни. Фагус компанија, која има осам предузећа, у наведеном планском периоду планирала је да запосли 376 радника чија су занимања на тржишту рада дефицитарна, а примљено је укупно 43 радника са завршеном школом за дефицитарна занимања. Може се истаћи да је План запошљавања дефицитарних занимања за наведена предузећа за период 2016-2020. година испуњен, а да су предузећа због недостатка тих занимања на тржишту рада била принуђена да интерно оспособљавају радну снагу за производни процес.

Тржиште рада општине Котор Варош карактерише висока стапа зависности, високе стопе незапослености и велике потребе за радном снагом. О томе говори чињеница да је Општина давно премашила приватну запосленост и да је трајно запослена преко 5.000 радника због недостатка радне снаге велики број радника долази из суседних и других општина. Према подацима Говорске управе Републике Српске близу 10% запослених живи ван сједишта општине Котор Варош.

Када је у питању запошљавање бижежи се константан раст који је нарочито изражен у кожарско-прерађивачкој, металској и дрвопрерађивачкој делатности. Особито је то у области прерађивачке, индустријске највише запосленост у кожарско-прерађивачкој делатности која тражи претежно женску радну снагу, преовлађава удио жена укупној запослености.

Због недостатка стручне радне снаге са подручја Општине посебно се обављају металске и дрвопрерађивачке струке. Неопходно је у наредном периоду преко стручних школа континуирано вршити процес преквалификације и доквалификације запослених. Давно се смањило одлазак стручне радне снаге у иностранство, потребно је подизати ниво плата запослених, као и стварање бољих услова рада у предузећима.

Истовремено, број незапослених на подручју Општине константно опада из године у годину тако да се стопа незапослености стално смањује. Удио жена на евиденцији незапослених је мањи од удела мушкараца што је и логично пошто се претежно тражи женску радну снагу. Структура привреде на подручју Општине је таква да се већином траже кадрови из обуђавачке, металске и дрвопрерађивачке струке.

2.1.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

Предшколско образовање

На подручју општине Котор Варош постоје двије установе за предшколско образовање и васпитање и то ЈУ Дјечији вртић „Лариса Шугић“ у који је уписано у 2020/2021 години укупно 150 дјеце и Дјечији вртић „Мелисаки“ капацитета 70 дјеце.

Дјечији вртић „Лариса Шугић“ је установа за предшколско образовање у којој борави 101 дијете узраста од 18 мјесеци до 6 година старости о којима брине 20 васпитача.

Унутрашњи простор је естетски, функционално и хигијенски уређен и опремљен примјерено дјечи предшколског узраста. Поред реализације васпитно-образовног рада приоритетни задатак ове установе је брига за физички раст, развој и његу дјеце за шта се предузима низ активности кроз разне облике сарадње са родитељима, у циљу што веће отворености, укључивања родитеља у рад установе, узајамне помоћи, информисања, бољег разумјевања дјечијих потреба, сарадња са окружењем. Преглед броја рођене дјеце у периоду од 2015 до 2020. године:

Табела 16: Број рођене дјеце у периоду 2015-2020

Година (пол)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Мушки	79	73	93	97	88	85
Женски	82	83	68	108	83	93
Укупно	161	156	161	206	171	178

Извор: Републички Завод за статистику РС

У претходној табели видимо да је у посматраном периоду рођено 1.033 дјеце (годишњи просјек 172 дјеце) која би могла бити обухваћена програмом предшколског образовања. ЈУ Дјечији вртић "Лариса Шугић" Котор Варош је у сарадњи са Савјетом мјесне заједнице Масловаре провела Анкету о потреби оснивања одјељења ЈУ Дјечији вртић "Лариса Шугић" на подручју те мјесне заједнице. Према резултатима Анкете, 40 родитеља је изразило интересовање за оснивање предшколске установе у Масловарама. Након тога је ЈУ Дјечији вртић "Лариса Шугић" Котор Варош добила на кориштење просторије од Мјесне заједнице у Масловарама. Израђена је пројектна документација и биће расписани тендери за адаптацију и набавку намјештаја, који ће финансирати општина и УНДП. ЈУ Дјечији вртић "Лариса Шугић" је поднијела захтјев за дозволу за рад тог одвојеног одјељења, код Министарства просвјете и културе Републике Српске, а завршетак свих процедура и почетак рада издвојеног одјељења се очекује почетком 2022. године. Ово издвојено одјељење ће значајно допринијети смањењу притиска на капацитете ЈУ Дјечији вртић "Лариса Шугић" у Котор Варошу, а родитељи дјеце предшколског узраста ће имати услугу у мјесној заједници из које долазе.

Основно образовање

На подручју општине Котор Варош основно образовање се одвија у три основне школе: ОШ „Свети Сава“ Котор Варош, ОШ „Петар Кочић“ Шипраге и ОШ „Петар Петровић Његош“ Масловаре.

1. ОШ „Свети Сава“ Котор Варош, запошљава 147 радника, од којих 80 у наставном процесу. За предавање наставе из предмета: физика, математика и техничко образовање недостаје стручни кадар. Централна школа ради у двије смјене, а подручне у једној смјени. У школи је организована допунска и додатна настава.

2. У ОШ „Петар Кочић“ Шипраге, наставни програм се одвија у двије деветоразредне (Шипраге и Грабовица) школе. Број ученика у 2019/20 у односу на претходну школску годину је смањен за 14. У матичној школи настава се одвија у 6 потпуних одјељења, док подручна школа у Грабовици има 2 потпуна и 3 комбинована одјељења. Такође, и за предмете

техничког и ликовног васпитања недостаје стручни кадар. Превоз ђака је организован из МЗ Крушево Брдо, али због временског распореда се користи само у једном правцу, док се из правца Демићи, Стопан, Горње Шипраге и Грабовачка Ријека превоз одвија дотрајалим возилима.

3. У ОШ „Петар Петровић Његош“ Масловаре, упис ученика у школску 2020/2021 годину је смањен за 18 ученика у односу на претходну 2019/2020 школску годину. У свим подручним школама ученици похађају наставу од првог до петог разреда. У подручној школи у Ободнику је потребна санација дотрајалих мокрих чворова.

На подручју општине Котор Варош постоји и један објект старе аустроугарске школе, која је изграђена 1914. године и која је у оронулом стању. Како намјена тог објекта више није у образовне сврхе исти би требало пренамијенити и привести намјени за један завичајни музеј на подручју града, с обзиром на локацију објекта и близину свих других институција и установа.

Табела 17: Преглед образовних установа (предшколско и основно образовање)

Установа	Учители	Ученици	Број ученика										Укупно		Ученици са инвалидитетом	Ученици из иностранства	
			2016/17		2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21				
			М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж			
ОШ „Свети Сава“ Котор Варош	4	47	582	537	568	523	532	512	548	522	511	505	33	46	78	51	15
ОШ „Петар П. Његош“ Масловаре	3	25	131	125	131	124	132	121	129	120	117	116	15	13	68	33	2
ОШ „Петар Кочић“ Шипраге	2	19	61	58	54	64	53	56	47	44	45	47	10	12	31	21	2
ЈУ Дјеч. вртић „Лариса Шугић“	1	7	55	50	57	53	55	51	56	53	60	55	1	14	0	0	0
Дјечији вртић „Мелисани“	1	4			12	11	16	19	19	20	20	20	1	3	0	0	0
Укупно вртићи	0	11	55	50	69	64	71	70	75	73	80	75	2	17			
Укупно ОШ	9	96	774	720	753	711	717	689	724	696	674	668	59	71	177	106	19

Средње образовање

У СШЦ "Никола Тесла" у јунском и јулском уписном року, школске 2021/2022 је уписано укупно 90 ученика, у 5 одјељења, а ученици школе се образују у 10 образовних профила, и то: економски техничар, пословно правни техничар, техничар информационих технологија, машински техничар за компјутерско конструисање, машински техничар, трговац, електричар, аутомеханичар-обрађивач метала резањем, варилац и фризер. Школа има одговарајуће услове за све облике васпитно образовног рада. Преко 50% ученика су путници, а настава се одвија без кашњења.

За унапређење наставног процеса потребно је опремити информатичке кабинете и кабинете за наставу са 100 рачунара и 10 лаптопа као и интернет мрежом у свим учионицама. Сва занимања имају предмет информарику, а занимање техничар информационих технологија и техничар ЦНЦ технологија имају доста стручних предмета за које је неопходна рачунарска

опрема. Осавременјавање наставног процеса са 5 интерактивних табли, 2 пројектора и симулатор ЦНЦ машине.

Потребно је комплетно опремање школске радионице (кров, столарија, подови, зидови, струја, вода, као и потребна средства за практичну наставу нпр. вар апарати, брусилице, ЦНЦ машине и слично).

ЈУ СШЦ "Никола Тесла" Котор Варош, заједно са општином Котор Варош и са представницима привреде организује састанке на којима се дефинишу потребе привреде за радном снагом за наредних 5 година, а у складу са тим закључцима и у складу са могућностима, ЈУ СШЦ "Никола Тесла" Котор Варош, врши упис ученика у први разред средње школе. Од 2022. године општина Котор Варош ће бити укључена у рад Регионалног савјета за образовање, а основни задатак тог савјета ће бити планирање уписне политике за средње школе на подручју бањалучке регије. У рад Регионалног савјета за образовање ће бити укључени представници локалне управе, привредници и представници средњих школа из општина Котор Варош, Челинац и Кнежево, које имају по једну мјешовиту средњу школу и представници Града Бања Лука и привредници из Града заједно са свим средњим школама.

Табела 18: Број ученика који похађају школе на подручју општине

	Број ученика																	
	2015/16			2016/17			2017/18			2018/19			2019/20			2020/21		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ			
Предшколско образовање	55	50	105	69	64	133	71	70	141	75	73	148	75	75	150			
Основно образовање			0			0			0			0			0			
-сеоске школе	355	311	666	308	321	629	311	330	641	308	319	627	247	283	530			
-градске школе	437	391	828	445	390	835	440	373	813	416	367	783	420	391	811			
- специјална одјељења	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Средње образовање	281	221	502	273	189	462	289	202	491	273	198	471	287	180	467			
Високошколско образовање			0			0			0			0			0			

Због близине Бања Луке одређени број ученика похађа школу у Бањој Луци. Ученици углавном путују сваки дан на релацији Котор Варош-Бања Лука и користе услуге локалног превозника „Голубић“ д.о.о. За вријеме трајања наставе у средњим школама број полазака за и из Бање Луке се креће око 20 полазака дневно.

Табела 19: Опремљеност школских објеката

Образовна установа	Број ученика по уклади	Број санитарних дворована унутар објекта	Вода за пиће (ДА/НЕ)	Спортска дворана у објекту (ДА/НЕ)	Библиотека (ДА/НЕ)	Број рачунара на располагању по ученику	Омогућен физички приступ за инвалиде (ДА/НЕ)
ОШ „Свети Сава“ Котор Варош	30	8	ДА	ДА	ДА	0,5	ДА
ОШ „Петар П.Његош“ Масловаре	25	4	ДА	ДА	ДА	0,5	ДА
ОШ „Петар Кочић“ Шипраге	18	4	ДА	ДА	ДА	0,5	ДА
СШЦ "Никола Тесла" Котор Варош	26	6	ДА	ДА	ДА	0,5	ДА

Преглед укупних издвајања из буџета општине за финансирање превоза ученика основних и средњих школа:

Табела 20: Издвајања из буџета општине

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Основне школе	4.000,00	4.237,87	7.800,00	7.800,00	1.800,00
Средње школе	177.610,90	109.363,10	112.962,80	118.854,40	120.506,00
Укупан износ у КМ	181.640,90	113.600,97	120.760,80	126.654,40	122.306,00

Извор података: Одјељење за финансије општине Котор Варош

Општина Котор Варош издваја средства из буџета за основне и средње школе. Средства која се додјељују основним школама на подручју општине Котор Варош се користе за такмичења за ученике основних школа и за суфинансирање кориштења спортских сала у склопу основних школа за спортске клубове из Котор Вароша. Средства која се додјељују ЈУ СШЦ „Никола Тесла“ Котор Варош се користе за трошкове средње школе и то за: режијске трошкове, трошкове гријања, канцеларијски материјал, трошкове одржавања, трошкове превоза радника, путовања и др.

Високо образовање

На подручју општине Котор Варош не постоје високошколске установе и студенти са подручја ове општине похађају високошколске установе на Универзитету у Бања Луци, другим градовима у окружењу (Источно Сарајево, Приједор, Београд, Нови Сад...). Такође, студенти са подручја општине Котор Варош уписују студије и у ближним страним државама, као што су Словенија, Аустрија, Нјемачка и Грчка.

Према подацима којима располаже општина Котор Варош, највећи број студената са подручја општине уписује машински факултет, медицински факултет, електротехнички факултет, правни и филозофски факултет. Мали број студената уписује технолошки факултет, чији су студијски програми највише у складу са потребама привреде која је развијена на подручју општине. Заинтересованост за наведеним факултетима и студијским програмима техничких факултета би била већа уколико би се на подручју општине Котор Варош отворили неки од студијских програма техничких факултета за којима постоји потреба привреде.

Општина Котор Варош је у 2020. години стипендирала 85 студента, а из буџета у 2020. години за стипендије је предвиђено 70.000,00 КМ⁷. Свих 85 студената који су остварили право на стипендије је потписало Уговор о стипендирању којим су биле дефинисане обавезе примаоца и даваоца стипендије. Уговором је дефинисано да студенти који имају просјек изнад 9.0 примају стипендију за осам мјесеци; студенти који имају просјек од 8.0 до 9.0 примају стипендију за седам мјесеци, студенте са просјеком испод 8.0 примају стипендију за шест мјесеци, док студенти завршне године примају стипендију за пет мјесеци. Мјесечни износ стипендије износио је 100,00 КМ. Услови стипендирања исти су задњих 5 година.

Студенти који уписују приватне факултете имају исте услове као и студенти са државних високошколских установа, али је број стипендија које се додијељују ограничен на укупно 10.

Према информацијама од локалног превозника „Голубић“ д.о.о. сваки мјесец се прода око 80 мјесечних карата за студенте, а према информацијама Завода за статистику РС са подручја општине Котор Варош високошколске установе у РС похађа 165 студената, што значи да остатак студената (85 не користе услуге превоза) станује у студентским домовима и/или у приватном смјештају на подручју Града Бања Лука.

⁷Информација о стипендирању студената на подручју општине Котор Варош у 2020. години

JU Центар за културу, спорт и информисање располаже са 1342 м² корисног простора у функцији. У наведеним установама културе има укупно 25 запослених (Центар за културу и информисање има 20, док Народна библиотека Котор Варош броји пет запослених). Квалификациона структура запослених углавном одговара потребама ових установа.

Табела 21: Број запослених – полна структура

Назив установе	Број регистрованих запослених														
	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
JU Центар за културу, спорт и информ.	8	8	16	7	8	15	11	9	20	11	9	20	11	9	20

Извор: Извјештај о ради ЈУ Центар за културу, спорт и информисање Котор Варош за 2020. годину

Обје установе културе су смјештене у згради бившег Радничког универзитета који је сада под управом „Центра за културу, спорт и информисање“. Поред установа културе, свој допринос богатом културном животу и општем развоју културе дају и удружења грађана: СПКД „Просвјета“, Етно група „Жубор“, Драмска секција „Омладинска сцена“ и Фолклорни ансамбл Котор Варош. Као резултат рада установа културе и удружења грађана која се баве културном дјелатношћу одржавају се бројне културне манифестације као што су:

- Избор најбољих спортиста општине Котор Варош, традиционална културно-забавна манифестација;

- „Њено величанство жена“, културно-забавна манифестација која комбинује културно – забавни програм и изложбу слика познатог которварошког сликара Бранка Русмира;

Поводом Дана општине Котор Варош одржавају се сљедећа културна дешавања: Књижевно вече; Такмичење за најбоље ликовне и литерарне радове; Изложба слика сликара аматера; Изложба фотографија „Котор Варош некад и сад“; Културно-забавна манифестација „Дјеца пјевају свом граду“; Позоришна представа за одрасле; Концерт за дјецу – Дјечији хор „Врапчићи“; „Фестивал пјевача аматера“, традиционални и све популарнији фестивал; „Которварошко културно љето“, културна манифестација која траје мјесец дана; „Традиционални турнир у малом фудбалу“ који траје 7 дана у мјесецу јуну и пропраћен је културно-забавним програмом; „Избор за мис Котор Вароша“, културно-забавна манифестација; „Вече смијеха и сатире“, културно-забавна манифестација; „Ревиија филмова“ у Биоскопској сали; „Фестивал дјечије пјесме“, чији су учесници дјеца до 12 година; Никољданске свечаности.

Утицај COVID 19 вируса на рад ЈУ Центар за културу, спорт и информисање Котор Варош је био усклађен у складу са препорукама Института за јавно здравство РС и у складу са препорукама Кризног штаба општине Котор Варош. Наиме, 90% свих културних и спортских манифестација у току 2020. године је отказано, у складу са препорукама наведених надлежних институција. У 2021. години капацитет рада Установе спорта, културе и информисања је смањен такође због мјера кризног штаба, али трошкови ЈУ Центар за културу, спорт и информисање Котор Варош остају исти као и у вријеме прије COVIDA.

Култура у општини Котор Варош има дугу традицију и на основу тога добре темеље за надоградњу ЈУ Центар за културу, спорт и информисање Котор Варош управља са реновираним објектом Кино сале у Котор Варошу као и са свим осталим објектима културе. У будућности би требало да буде планирано и отварање музеја, о чему би требало водити рачуна приликом санације објекта старе аустроугарске школе. Такође, постоји потреба за бољом синхронизацијом постојећих културних догађаја и осмишљавањем нових, како би се анимирали грађани да се више укључују у културни живот заједнице.

Спорт

У области спорта одвија се врло динамична и разнолика активност, без обзира на недостатак разних спортских терена и стаза. На подручју општине има 11 спортских организација које су корисници Буџета општине Котор Варош и то: ФК „Младост“ Котор Варош, РК „Котор Варош“ Котор Варош, КК „Младост“ Котор Варош, ЦК „Младост“ Котор Варош, КМФ „Котор Варош“ Котор Варош, ОК „Котор Варош“ Котор Варош, СТК „Котор Варош“ Котор Варош, ШК „Котор Варош“ Котор Варош, КК „Ипон“ Котор Варош, КБС кик-бокс у фул контакт „Пантер“ Котор Варош, КК „Окинава до“ Котор Варош.

Табела 22: Преглед стања у спортским клубовима на подручју општине Котор Варош

Назив клуба	Година оснивања	Број чланова			Ранг такмичења
		Укупно	М	Ж	
ФК „МЛАДОСТ“	1926.	130	130	-	Регионална лига РС, група запад
КК „МЛАДОСТ“	1996.	83	83	0	2. Кошаркашка лига Републике Српске, група запад
РК „КОТОР ВАРОШ“	1981.	60	60	-	Рукометна лига Републике Српске
ЦК „МЛАДОСТ“	1976.	64	34	30	Лига ЦС Републике Српске
КК „ИПОН“	1989.	100	59	41	Лига КС Републике Српске
КБС ФУЛ КОНТАКТ И КИК БОКС „ПАНТЕР“	1999.	28	18	10	-такмичења у организацији федерација, WFMC, WAKO-RS, WAKF, SKDUN и WAKO
КМФ „КОТОР ВАРОШ“	2012.	45	45	-	1. Футсал лига Републике Српске-Група 2
СТК „КОТОР ВАРОШ“	2012.	19	15	4	1. Лига Републике Српске
ШК „КОТОР ВАРОШ“	1980.	50	50	0	2. Шаховска лига Републике Српске
ОК „КОТОР ВАРОШ“	2013.	73	0	73	2. Одбојкашка лига Републике Српске - група запад
Укупан број активних члан.		652			

Извор података: Одјељење за друштвене дјелатности

ФК „МЛАДОСТ“ КОТОР ВАРОШ – Клуб укупно броји 130 чланова (22 сениора, 15 кадета, 13 пионира, и 80 пјетлића) и све селекције фудбалског клуба се такмиче у лигама које организује ФСРС. Сениорска екипа се налази у Регионалној лиги РС - група запад.

ЏУДО КЛУБ „МЛАДОСТ“ КОТОР ВАРОШ - У клубу тренутно тренира 64 члана разврстаних по категоријама (34 мушкараца и 30 жена). У 2020. години су углавном наступали до 4 нивоа такмичења (балканска првенства и међународни турнири).

ШАХОВСКИ КЛУБ „КОТОР ВАРОШ“ - У активност ШК „Котор Варош“ је укључено 50 сениора и 30 чланова секција у основним школама. Сениорска екипа је члан Друге лиге Републике Српске. Омладинци су чланови Прве лиге Републике Српске. Сениорска екипа је члан друге лиге РС од 2012. године.

КК „МЛАДОСТ“ КОТОР ВАРОШ - КК „Младост“ је члан Друге лиге РС - група запад. Клуб броји 83 активна члана разврстаних у категорије које тражи КСРС. Као велики проблем наводе хладноћу у Спортској дворани гдје одржавају тренинге и утакмице.

КЛУБ БОРИЛАЧКИХ СПОРТОВА КИК БОКС И ФУЛ КОНТАКТ „ПАНТЕР“ - У рад овог спортског колектива је укључено 28 чланова разврстаних у више категорија. Учествоју на такмичењима у оквиру WFMC, WAKO-RS, WAKF, SKDUN и WAKO ВИН асоцијација. Тренинге одржавају у спортској дворани у простору испод трибина. Учествовали су на разним првенствима у Аустрији, Хрватској, Румунији и Бугарској. У клубу ради тренер и помоћни тренер.

КАРАТЕ КЛУБ „ИПОН“ КОТОР ВАРОШ - Карате клуб „Ипон“ тренутно броји 100 чланова, свих категорија, од којих је 40 чланова женског пола. Тренинге одржавају у сали Основне школе у Котор Варошу, спортској дворани у Котор Варошу, те у подрумским просторијама стамбене зграде у улици Стефана Немање, број 6. у Котор Варошу.

КЛУБ МАЛОГ ФУДБАЛА КОТОР ВАРОШ – Тренутно, клуб има регистровано у јуниорском и сениорском погону 45 играча. Тренерски кадар је стручно покривен. Истичу добру сарадњу са општином Котор Варош, а надају се да ће тако и остати и да ће оправдати добрим резултатом додијељени буџет за спортски колектив и да ће достојно представљати општину Котор Варош.

СТОНО ТЕНИСКИ КЛУБ КОТОР ВАРОШ - У клубу тренира укупно 19 такмичара, разврстаних по категоријама: суб кадети 4, млађи кадети 3, кадети 4, јуниори 4 и сениори 4 члана. У клубу има и чланова женске популације. Клуб функционише у склопу ССРС и члан је 1. Лиге Републике Српске, док омладинци (суб кадети, кадети, млађи кадети и јуниори) наступају на свим Првенствима Републике Српске.

ОДБОЈКАШКИ КЛУБ „КОТОР ВАРОШ“ - У клубу тренира 73 дјевојнице, а у клубу су активне четири селекције. Клуб се такмичи у Другој лиги РС. На турнирима у Републици Српској освојили су: једно прво мјесто, једно друго мјесто, једно треће мјесто. У клубу раде два тренера. Највећи проблем клуба је финансијске природе.

РК „КОТОР ВАРОШ“ - Овај клуб је дугогодишњи члан 1. Лиге Републике Српске. У клубу наступају искључиво играчи са подручја Општине. У активности клуба је укључено око 60 рукометаша, а тренерски посао константно обављају три тренера.

КК „ОКИНАВА ДО“ КОТОР ВАРОШ - У клубу има активних 30 спортиста, од тога 21 мушко и 9 женских чланова. Тренинге одржава један тренер, а клуб поред општине Котор Варош ради и на подручју општине Кнежево.

Спортске активности на подручју општине Котор Варош се одвијају у спортској дворани, градском стадиону, те школским игралиштима и салама за физичко васпитање. Тренутно су на располагању сљедећи спортски објекти и терени: Рукомет-мали фудбал - 12 игралишта; Умјетна трава - 1 игралиште; Кошарка - 4 игралишта; Тенис - 3 игралишта, Одбојка - 2 игралишта; Сала за физичко васпитање - 5 сала.

И поред наведених спортских објеката и терена, велики недостатак, који би употпунио „спортско-рекреативну инфраструктуру“, била би изградња базена за купање. Градски стадион би имао потребу за реконструкцијом атлетске стазе, завршетком просторија на стадиону и поставком освјетљења око читавог комплекса, док је горући проблем Спортске дворане неријешено гријање, које у току зимских дана отежава извођење активности, како ученика тако и спортиста и рекреативаца. Већина игралишта за кошарку, фудбал и рукомет је у добром стању, а добар дио је и освјетљен, док би игралишта у склопу основних школа на подручју Мјесних заједница Забрђе, Шипраге и Котор Варош захтијевала потпуну реконструкцију и санацију терена јер су у веома лошем стању. Што се тиче одбојкашких игралишта, такође би изискивала реконструкцију и санацију терена, јер су у веома лошем стању (игралиште у склопу ОШ у Масловарама и игралиште у склопу ЈУ „Центар за културу, спорт и информисање“).

На подручју општине Котор Варош делује и функционише један од спортских организација. Резултати тих спортских клубова су задовољни, али да би се њихов рад унаприједио и омасовило чланство, потребно је обезбиједити додатне изворе финансирања. Поред подршке која се пружа од стране Општине то захтијева и проактивни приступ самих спортских клубова како би осмислили програмске садржаје који ће бити атрактивни за финансирање. Спортска дворана, односно ЈУ „Центар за културу, спорт и информисање“ Котор Варош, у којој је највећи проблем недовољно гријање што отежава тренинге спортским клубовима у зимском периоду.

На игралишту ФК „Младост“ потребна је изградња новог тима, као и расвјете на терену за игру, те уређење постојећег помоћног терена са новим спортским садржајима, чиме би се тај комплекс могао наслонити и спортско рекреативним центром. Неопходно је и реконструкција малих школских игралишта. У складу са предстварањем укључивање дјеце школског узраста и рекреативаца у спортске активности кроз помоћу спорта и рекреативних спортских активности као здравог начина живота.

Здравство

Примарну и дио секундарне здравствене заштите на подручју општине Котор Варош обавља ЈУ Дом здравља „Свети Пантелејмон“ Котор Варош, као здравствена установа од општег интереса, а чији је оснивач Скупштина општине Котор Варош. Поред Дома здравља, здравствену заштиту обавља и приватна породична амбулана др Тешић, као и 4 приватне стоматолошке ординације (др Тепић, Белл Денте, Каламанда и Божур) (табела 8.1). У самом граду постоје 4 апотеке које снабдијевају становништво потребним лијековима.

Табела 23: Број установа примарне здравствене заштите на подручју општине

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дом здравља	1	1	1	1	1
Подручне амбуланте	1	1	1	1	1
Тимови породичне медицине	9	9	9	9	9
Хитна помоћ	1	1	1	1	1
Јавне апотеке	0	0	0	0	0
Приватне апотеке	3	3	3	3	3
Савјетовалишта која раде на унапређењу здравствене заштите кроз превенцију и едукацију	0	0	0	0	0

У Дому здравља је у току примјена организовања примарне здравствене заштите кроз амбуланте породичне медицине. Планирана је мрежа од 10 амбуланти породичне медицине (7 амбуланти у Дому здравља Котор Варош и 3 у селима: Масловаре, Шипраге, Врбањци). Формирано је 8 тимова породичне медицине и код истих су регистровани пацијенти.

Поред едукованог медицинског кадра породичне медицине, обезбијеђена је и уређена амбуланта породичне медицине, као и нова хитна помоћ.

Поред овога, потребна је набавка додатне медицинске опреме за амбуланте породичне медицине, за што су потребна значајна финансијска средства која установа без помоћи локалне заједнице и Владе РС тешко може сама обезбиједити.

Суочени са досадашњом проблематиком (губитак у пословању, удаљеност сеоских амбуланти и до 40 км са малим бројем становника на рубним подручјима, амортизованом медицинском опремом, организовањем рада хитне помоћи 24 сата са потребом ангажовања 4 тима што је стандард за 60.000 становника у смислу финансирања исте) предстоји врло тежак период за адекватно пружање здравствене заштите становништва.

У Дому здравља је запослено 70 радника од чега је 6 љекара опште праксе, 10 специјалиста, 1 гинеколог, 4 стоматолога, 30 медицинских техничара и 19 осталих радника. По полној структури запослено особље чине 51 жена и 19 мушкараца⁸.

⁸ Информација о раду ЈУ Дом здравља „Свети Пантелејмон“ Котор Варош“, за 2020. годину

Табела 24: Број и структура особља у здравственим установама на подручју општине

	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	У	М	Ж	У	М	Ж	У	М	Ж	У	М	Ж	У
Укупно здравствених радника	8	51	59	8	51	59	8	50	58	8	51	59	8	51	59
Лијечници опште праксе	2	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	6
Укупно специјалиста	4	6	10	4	6	10	3	7	10	3	7	10	3	7	10
Гинеколози	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Стоматолози	0	4	4	0	4	4	0	4	4	0	4	4	0	4	4
Медицински техничари	4	26	30	4	25	29	4	25	29	4	26	30	4	26	30
Остало особље	8	11	19	9	11	20	10	11	21	9	11	20	9	10	19

На подручју општине Котор Варош од 1985. године не функционише породилиште, самим тим, сва дјеца која се рађају са подручја општине Котор Варош се рађају у породилишту УКЦ Бања Лука на подручју града Бања Лука. Сва та дјеца бивају уписана у књиге рођених у Бањој Луци. Општина Котор Варош, кад треба податак о броју рођене дјеце са подручја општине Котор Варош исте тражи од матичне службе у Граду Бања Луци. Због тога и недостаје база података пренаталне и постнаталне здравствене заштите.

Утицај вируса COVID 19 на рад ЈУ Дом здравља „Свети Пантелејмон“ Котор Варош

Настанак пандемије у марту 2020. године реорганизовао је у потпуности функционисање Дома здравља јер се рад морао организовати према препорукама надлежних институција. Актуелна пандемија значајно је повећала трошкове у свим дјелатностима које су неопходне за нормално функционисање здравствене установе.

Фонд здравственог осигурања ослободио је све неосигуране пацијенте од свих плаћања здравствених услуга и партиципације, тако да су сви трошкови лијечења поменутих пацијената ишли на терет ове здравствене установе.

Према препорукама Института за јавно здравство, здравствене установе су морале да организују рад са ковид пацијентима и одвоје поменуте од осталих пацијената. За те потребе проширена је Хес служба са двије амбуланте које су физички одвојене од осталих. Наведене амбуланте чине респираторна и ковид амбуланта. Свака амбуланта захтјевала је посебну просторију и 10 радника за несметано функционисање: доктора опште медицинске праксе, медицинске техничаре и остале раднике (хигијенски техничар, возач). На трошак дома здравља примљена су два доктора опште медицинске праксе. Сви запослени који раде у ковид амбуланти имају стимулације на плату због рада са зараженим пацијентима, што додатно иде на терет здравствене установе.

На почетку пандемије, Дом здравља је по препорукама надлежних институција ангажовао докторе опште медицинске праксе и медицинске техничаре на рад и дежурства у мјеста гдје су били организовани карантини (хотел „Ст. Петар“ Котор Варош, студенски дом „Никола Тесла“, гранични прелаз), што је захтјевало додатно плаћање особља.

У току пандемије највећа потреба је била за санитарским превозом. У просјеку је било око 250 одлазака за УКЦ Бања Луку и довоз пацијена са граничних прелаза. Сваки повртак захтјевао је дезинфекцију санитарског возила.

Због попуњених капацитета УКЦ-а према препорукама надлежних институција, Дом здравља је организовао дневну болницу гдје се обољело становништво лијечи у здравственој установи на подручју локалне заједнице. Свим обољелим пацијентима пружа се перентерална терапија путем инфузије и ињекције, а све трошкове лијечења обезбјеђује Дом здравља.

Организовање процеса вакцинације становништва, отвара додатни трошак јер Дом здравља мора да обезбједи сву медицинску потрошну опрему (шприце, игле, средства за дезинфекцију, заштитна одијела, вата, рукавице, итд) као и медицинско особље неоподно за несметан процес вакцинације.

Важно је напоменути, иако Фонд здравственог осигурања (ФЗО) РС донира медицински потрошни материјал, постоји проблем неодговарајућих величина (рукавице, заштитна одијела се донирају у ххл величини, а потребна је мања величина) као и недовољна количина (средства за дезинфекцију се не донирају) одређене медицинске опреме.

Дом здравља набавља неопходну медицинску потрошну опрему која је потребна за ефикасно функционисање ковид амбуланте и процеса вакцинације.

Све претходно наведено проузроковало је и велике трошкове одржавања објеката, медицинске опреме и возила Дома здравља. Такође, усљед велике фреквенције пацијената и особља, готово сваки дио Дома здравља је претрпио одређене промјене које захтијевају додатна улагања. Због никада већег обима посла РТГ апарат је потребно замијенити, на начин да се набави потпуно нови стационарни РТГ апарат, будући да је постојећи дотрајао. Такође, када је у питању возни парк Дома здравља, пандемија је значајно утицала на амортизацију истог. Сва расположива возила су прелазила велике километраже, више пута годишње су сервисирани и у перспективи би требало набавити неколико нових санитарских возила и возило за дијализне пацијенте.

У склопу комплекса Дома здравља је изграђен и пут који користи као алтернативни пут или пут за евакуацију у случају природних катастрофа и других непланираних проблема, што не може довести функционисање хитне помоћи у случају обустава саобраћаја на главном путу.

Када су у питању објекти које је потребно изградити у наредном периоду, првенствено се мисли на амбуланту у Шипрагама и зграду управе Дома здравља. Наведени објекти су дотрајали и у јако лошем су стању. Амбуланта у Шипрагама и зграда управе које се тренутно користе, не одговарају тренутним потребама и нису адекватни објекти за несметан процес рада.

Објекти које је потребно санирати су: зграда Центра за базичну рехабилитацију, зграда за техничко особље, мртвачница и остале теренске амбуланте. Сви наведени објекти захтијевају озбиљнија улагања, због њиховог тренутног стања. Зграда Центра за базичну рехабилитацију у току пандемије је била централна зграда и вакцинални пункт што је довело до тога да је потребно извршити реконструкцију исте. Теренске амбуланте су такође у лошем стању и у наредном периоду захтијевају озбиљнија улагања.

Све наведено указује да је пандемија проузроковала велике и додатне трошкове за Дом здравља. Поред повећаних трошкова и смањених прихода, све се одразило и на опрему, возила и објекте што у наредном периоду захтјева озбиљнија улагања. Због насталих трошкова, знатно су смањене могућности за улагања у опрему и објекте, те је за наведено неопходно пронаћи нове изворе финансирања.

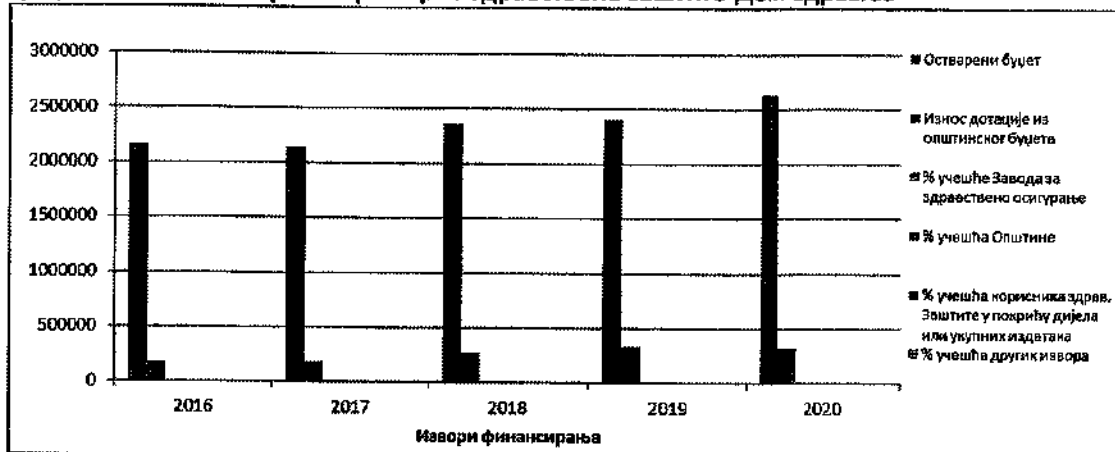
У раду на сузбијању и спречавању ширења новог корона вируса COVID-19, учествовали су сви инспектори и комунални полицајци Одсјека по упутству Штаба за ванредне ситуације Владе Републике Српске и Инспектората РС.

У назначеном временском раздобљу издата су укупно 3.161 Рјешења за кућне изолације и то за 1.020 лица позитивна на нови корона вирус и 2.141 лица која су били контакт са обољелим лицем.

Комунална полиција је извршила 3.976 контроле лица у кућној изолацији од чега су два лица прекршила мјеру кућне изолације, те им је издат прекршајни налог здравственог инспектора за неизвршење рјешења.

Тренутно на територији Општине 33 лица су позитивна на нови корона вирус COVID-19, а за 12 лица су издата рјешења за кућну изолацију јер су били у контакту са зараженом особом.

Графикон 6: Финансирање примарне здравствене заштите-Дом здравља

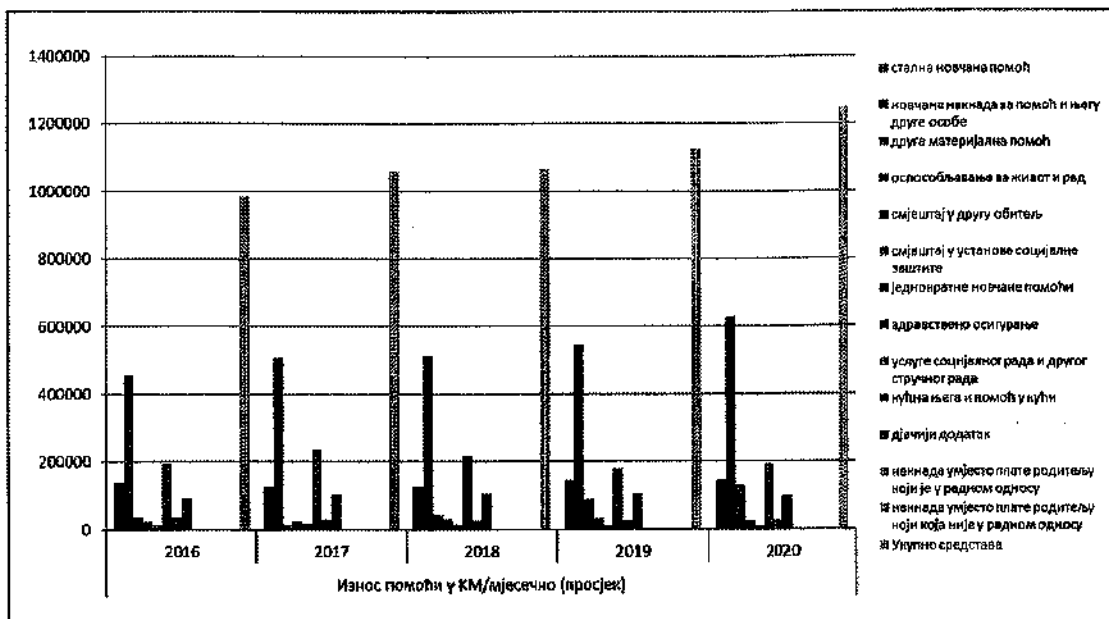
У Дом здравља Општине Котор Варош има стални буџет и редовна дозације од стране Општине Котор Варош и изво здравствених услуга је на задовољавајућем нивоу, с тим да је неопходно извршити реконструкцију и модернизацију свих теренских амбуланти на подручју општине Котор Варош. Активности у изредном периоду треба усмерити на промоцију здравств. превенцију и рано откривање обољевања код становништва. Неопходно је обезбедити нове изворе финансирања (на донације) за додатно опремање Дома здравља како би се у кооперацији са ЦРДИЗНИСО.

Социјална заштита

Носилац активности из области социјалне заштите и социјалне политике на подручју општине Котор Варош је ЈУ Центар за социјални рад Котор Варош. Центар за социјални рад има укупно 16 радника: директор ВСС (дипломирани инжењер машинства), курир-чистач (ССС-економски техничар), три административна радника (ССС-економски техничар, два рачуновођа и благајник, ВСС-дипломирани економиста), седам социјалних радника (ВСС од тога четири дипломирана правника и три дипломирана социјална радника), један правник - ВСС дипломирани правник и један приправник, дипломирани социјални радник. У оквиру Центра постоји 7 канцеларија (површине око 122 м²), у објекту који је неуслован (барака), те је потребно обезбедити просторије за рад Центра, са бољим условима (површине 150 м²). Омогућена је приступачност Центру особама са инвалидитетом. Центар има на располагању два возила, једно возило је намијењено за теренске интервенције (донација МЗСЗ Тојота Raw).

Рад Центра се већим дијелом финансира из буџета Општине Котор Варош. Приходи Центра за социјални рад су у 2020. години износили 1.629.582 КМ. У структури прихода учешће општине је 1.044.540 или 68%, удио Републике Српске је 549.965 КМ или 30% док је учешће других извора-власити приход 35.077КМ или 2% . Расходи Центра за социјални рад у 2020. години су износили су 1.629.582 КМ. Од укупног износа расхода 1.249.669 или 80% средстава представља директне трансфере корисницима, а 379.913 КМ или 20% односи се на плате запослених, трошкове електричне енергије, одржавање и остале режијске трошкове.

Графикон 7: Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад

Анализирајући стање социјалне заштите у току 2020. године, на подручју општине Котор Варош, може се констатовати да је оно задовољавајуће, с обзиром на то да је током године континуирано реализовано рјешавање основних права из области социјалне заштите, чиме је обухваћена најугроженија категорија становништва за остваривање ових права, као и обезбјеђење новчаних средстава за њихову исплату.

Издвајања за права из социјалне заштите по новом Закону о социјалној заштити врше се пропорционално, дио средстава обезбјеђује Република, а дио општина. Током 2020. године, одређене категорије становништва оствариле су права из области: старатељство и породично-правне заштите, социјалне заштите и осталих права која су у надлежности ЈУ Центар за социјални рад.

Дјечији додатак није више при Центру за социјални рад (ЦСР) од 26.10.2020. године, а за раније године немамо податке због тога што је опрема која је кориштена припадала Јавном фонду дјечије заштите тако да немамо увид у базу података.

Накнада плате родитељу који је у радном односу, такође немамо увид због већ горе наведеног и накнада плате родитељу који није у радном односу.

Право кућна њега и помоћ у кући немамо при ЈУ ЦСР Котор Варош, као и услуге социјалног рада и другог стручног рада.⁹

Основна права из области социјалне заштите: у 2020. години право на смјештај у социјалну установу имало је 22 корисника.

Према евиденцији Центра за социјални рад у установама се налазило 17 корисника од чега је у 2020. години смјештено 4 корисника. У породице је смјештено троје дјеце без родитељског старања. На име трошкова смјештаја, у 2020. години издвојено је 200.952,0 КМ, од тога 9.000,00 КМ за смјештај дјеце без родитељског старања у породице. Једно дијете без родитељског старања је смјештено у дом за незбринуту дјецу "Рада Врањешевић". Наведена категорија представља дио најугроженијег и најсиромашнијег становништва Општине, без примања, слабог или никаквог имовног стања и без сродника који су по закону обавезници издржавања.

⁹ Информација о раду Центра за социјални рад Котор Варош

Остваривање права на здравствену заштиту има 113 корисника, а издвојено је 96.447,00 КМ од чега је 50% издвојено из буџета општине а 50% плаћа држава.

Остваривање права на новчану помоћ има 94 корисника, за шта је издвојено 143.331,00 КМ. Ово право су остварили корисници који живе испод сваког минимума и они који немају ближих сродника да се могу о њима бринути, старати и издржавати их, и који су неспособни за самостално привређивање, тако да су исплаћивана средства од 143,40 КМ за појединца односно 286,80 КМ за вишечлане породице.

Остваривање права на додатак за помоћ и његу другог лица - укупно 453 корисника. Од тога добијало је накнаду од по 191,20 за потпуну зависност (1. група) 122 корисника и 95,60 КМ за дјелимичну зависност (2. група) 331 корисник. Укупна средства која су у 2020. години издвојена за додатак за помоћ и његу другог лица су износила 627.951,00 КМ. Трошкове сталне новчане помоћи као и додатка за помоћ и његу другог лица финансирају општина и република у односу 50% општина и 50% Република.

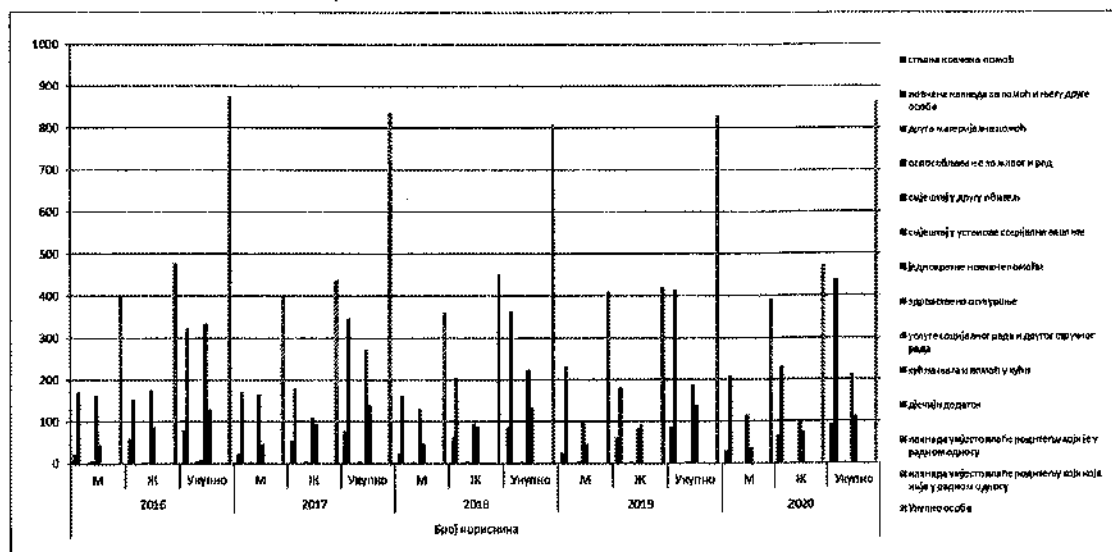
Остваривање права на једнократну новчану помоћ има 213 корисника, за шта је издвојено 19.417,00 КМ. За помоћ у природи издвојено је 12.713,00 КМ и то се прије свега односи на субвенционирање различитих комуналних трошкова корисника ЦСР.

Посебан проблем код додјеле ове помоћи јавља се при лијечењу тешких и опасних болести, с обзиром да су трошкови много већи од законом дозвољене висине средстава. У односу на претходне године повећава се проценат обољелих од тешких болести за чије лијечење је требало издвојити већа средства.

Што се тиче рањивих категорија ЦСР има податке за дјецу са потешкоћама у развоју и према посљедњим подацима 52 дјеце је разврстано од стране комисије за процјену дјеце и омладине са потешкоћама у развоју. Већина дјеце са потешкоћама у развоју су корисници права на додатак за помоћ и његу другог лица и права на личну инвалиднину које је уведено почетком 2020. године. Лична инвалиднина је право чија висина зависи од степена инвалидности који процјењује инвалидска комисија фонда ПИО. Право на личну инвалиднину остварују и дјеца и одрасли са инвалидитетом. Максималан износ личне инвалиднине је 143,40 КМ. Укупна средства у 2020. години издвојена за личну инвалиднину су износила 117.453,00 КМ и она се исплаћују из буџета Републике Српске у износу 100%.

Остваривање права на додатак за помоћ и његу другог лица има 438 корисника и они добијају накнаду од по 95,60 КМ.

Графикон 8: Видови помоћи који се исплаћују путем Центра за социјални рад и број корисника помоћи

Рањиве групе

Дјеца са сметњама у развоју

Према подацима о ученицима са сметњама у развоју у редовним одјељењима који имају налаз и мишљење комисије, које смо добили од основних школа са подручја општине Котор Варош, укупан број ученика је 19 ученика са сметњама у развоју, и то: 3 дјеце у Основној школи "Петар Петровић Његош" из Масловара, 2 дјеце у Основној школи "Петар Кочић" из Шипрага и 14 дјеце у Основној школи "Свети Сава" из Котор Вароша.

Дјететом и учеником са посебним образовним потребама, у образовном систему се сматра, свако дијете које има тешкоће у учењу, знатно веће од својих вршњака, због чега је том дјетету и ученику потребна посебна подршка коју то дијете добија кроз рад са учитељима, наставницима и стручним радницима који пролазе кроз посебне обуке за рад са дјецом са потешкоћама у развоју.

На подручју општине Котор Варош дјелује и **Удружење грађана Центар за породицу „Кућа радости“ Котор Варош**. То је Удружење родитеља дјеце са потешкоћама у развоју и дјеце са језичко-говорним сметњама, које је основано 15.06.2016. године. Ове године постали су равноправна чланица удружења од јавног интереса РС, „Савеза ментално недовољно развијених лица Републике Српске“, као удружење које је добило позитивну оцјену од стране Скупштине Савеза за приступање истом испуњавајући све услове за чланство. Њихова мисија је пружање подршке комплетној породици дјеце с потешкоћама у развоју, а визија је побољшање услова и дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју. Као удружење користе просторије ЈУ СШЦ „Никола Тесла“, које немају довољно просторија за све особе са потешкоћама, такође нису прилагођене за све облике инвалидитета наших корисника, те постоји потреба за већим простором, а општина би требала да обезбједи простор у којем би се активности неометано могле да спроводе.

Конкретно, неопходно је да се **оформи Дневни центар на подручју општине Котор Вароша за дужи боравак лица с потешкоћама у развоју**. Тренутно у Удружењу има 17 корисника који имају потребу за дневним збрињавањем. На годишњем нивоу Удружење од Општине добија 7.000,00 КМ и тај износ није довољан да би се проводиле све планиране активности.

Према информацијама од ЈУ Центар за социјални рад у Котор Варошу, дјеца са потешкоћама у развоју са подручја општине Котор Варош, похађају наставу или третмане у ЈУ "Центар за образовање и васпитање и рехабилитацију слушања и говора" Бања Лука који се бави образовањем и васпитањем и рехабилитацијом дјеце оштећеног слуха и једина је установа те врсте у Републици Српској, као и ЈУ Центар "Заштити ме", Бања Лука, који је васпитно-образовна установа за дјецу са потешкоћама интелектуалног функционисања. У оквиру ЈУ Центра "Заштити ме", образују се дјеца и омладина са лаким и умјереним интелектуалним оштећењем, са вишеструким сметањима и другим психичким сметњама из разних подручја Републике Српске.

Са подручја општине Котор Варош, у ЈУ Центар „Заштити ме“ петоро дјеце иде у школу, од тога четворо у средњу школу, а једно у Основну школу, од чега су двије дјевојчице и три дјечака. Са њима иду и родитељи, јер су то већ израженије сметње - умјерено оштећење интелектуалног функционисања и аутизам.

Такође, у ЈУ "Центар за образовање, васпитање и рехабилитацију слушања и говора" у школу иде шесторо дјеце, од тога троје дјеце иде у основну школу а троје у вртићку групу.

У основну школу иде двоје дјеце, односно два дјечака, који имају умјерено оштећење интелектуалног функционисања и аутизам а једна дјевојчица са оштећењем слуха иде на третман. У вртићку групу иде један дјечак и једна дјевојчица са оштећењем слуха и једна дјевојчица са аутизмом. Укупно једанаесторо дјеце са посебним потребама са подручја општине Котор Варош похађа школу у наведеним установама у Бања Луци.

Табела 24: Рањиве групе - малољетници

	Малољетници											
	Дјеца без родитељског старања			Одједно занемарена и запуштена дјеца			Дјеца чији је развој ометен породичним проблемима			Дјеца са менталним и физичким сметањима		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
2016	4	6	10	0	3	3	28	23	51	32	26	58
2017	4	4	8	0	3	3	28	17	45	33	27	60
2018	3	3	6	0	2	2	33	24	57	31	25	56
2019	2	3	5	0	2	2	28	27	55	34	20	54
2020	2	2	4	0	2	2	34	27	61	31	21	52

Поред података о броју дјеце са потешкоћама у развоју, у 2020. години евидентирано је 58 одраслих (пунољетних) особа са потешкоћама у развоју, тако да је укупан број рањивих особа ове категорије 110.

Пензионери

Пензионери као рањива популација у општини Котор Варош своја интересна права траже преко јединог постојећег Удружења пензионера, које се кроз дотације из општинског буџета и личних акција, по потреби, помажу најугроженијим члановима и припадницима своје категорије (помоћ у исплати трошкова сахране, лијечења, социјалним случајевима најстарије популације становништва). Средства која је Општина Котор Варош издвојила за 2016. годину износе 4.000 КМ; за 2017. годину 4.300 КМ; за 2018. годину 4.750 КМ, за 2019. годину 5.000 КМ и за 2020. годину 6.000 КМ. Удружење пензионера има обезбијеђену канцеларију за рад и окупљање, што је велика предност при њиховом функционисању.

У наредном планском периоду настојати повећати дотације из општинског буџета за ово удружење и друге видове подршке у сврху бањског лијечења и окупљања пензионера на локалном и међуопштинском нивоу. Број пензионера се повећао у периоду од 2019. до 2021. године за 7,6%.

Табела 25: Подаци о броју пензионера општине Котор Варош 2019-2021. година

Број пензионера	2019. године	2020. године	2021. године
Корисник пензије	2.213	2.312	2.381
Суживаоц породичне пензије	263	290	291
УКУПНО	2.476	2.602	2.672

Млади

На подручју општине Котор Варош постоје двије активне омладинске организације и то: Центар младих „Пета страна свијета“ Котор Варош и удружење младих „Херој“ Котор Варош. Ове омладинске организације младих имају просторије за своје активности које им је обезбиједила општина заједно са ЈУ СШЦ „Никола Тесла“ Котор Варош. Удружења сарађују с општином и редовно се пријављују на Јавне позиве, како би обезбиједили додатна средства за своје активности. С обзиром на велики проблем одлива омладине са територије општине, прије свега школованог кадра у друге општине и иностранство, неопходно је направити заокрет у политици општине ка омладини и радити у још већој мјери по питању бољег статуса младих. Омладинска политика која је донесена за период 2017-2021. године, истиче крајем 2021. године, тако да је потребно приступити изради нове.

Жене

У претходне четири године на подручју општине Котор Варош су основана два удружења за заштиту права жена, и то: Удружење жена „Венера“ Котор Варош и Удружење жена „Срећа“ Ободник. Оба удружења имају додијељене просторије за састанке и активности у којима општина Котор Варош плаћа режијске трошкове. Удружења су укључена у све културне и спортске манифестације које организује општина Котор Варош. Од активности Удружења жена углавном су посвећена заштити права жена као и чувању од заборава старих заната, обичаја као и игара. Удружења сарађују са општином, пријављују се на Јавне позиве, добијају подршку за појединачне активности, те редовно извјештавају општину о својима активностима.

Роми

Према информацијама Центра за социјални рад Котор Варош, на подручју општине нема стално настањених Рома. Повремено, за вријеме одређених манифестација, Роми се појављују, али се не задржавају на подручју општине.

Борачко-инвалидска заштита

Права ратних војних инвалида и цивилних жртава рата обухваћени су Законом о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске и Законом о заштити цивилних жртава рата донесеним у периоду од 2010. до 2012. године, те осталим подзаконским актима којима се уређује област права за наведене категорије. Бројчано су исказана остварена права и износ новчаних надокнада/инвалиднина, која су редовно ажурирана у Бази података информационог система, путем које се уносе и евидентирају сва остварена права и врши исплата инвалиднина и осталих примања, а која је дио интегралне Базе података Министарства рада и борачко-инвалидске заштите РС.

Права ових категорија су већим дјелом остварена у наведеном периоду када су донесени законски акти, међутим број права се мијењао због вршења ревизија од стране Министарства, али и подношења захтјева за поновну оцјену инвалидности. Број права се није битно мијењао с обзиром на чињеницу да се при подношењу захтјева прилажу ујерења о

рањавању, као и медицинска документација из периода рата, али и налаз и мишљење комисије у случају подношења захтјева за поновну оцјену инвалидности.

Евидентан је благи пораст износа инвалиднина, с обзиром на то да Влада Републике Српске на почетку године доноси нову Одлуку о основици за обрачун примања корисника борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних жртава рата. У току је више Јавних позива Министарства, путем којих ратни војни инвалиди могу остварити своја права у складу са категоријом инвалидности, а из области: стамбеног збрињавања, бањске рехабилитације, једнократне новчане помоћи за лијечење. Јавни позиви, по којима корисници борачко-инвалидске заштите могу остварити права, поред права на инвалиднину, се углавном односе на ратне војне инвалиде од 1. до 4. категорије и породице погинулих бораца.

База података не садржи релевантне социјалне податке, као што су: радна способност, запосленост, висина примања (плата, пензија, помоћи), стамбена ситуација, породична структура, али с обзиром на висину износа инвалиднина за ратне војне инвалиде од 4. до 10. категорије као и висину износа цивилних инвалиднина, потребно је заједничким дјеловањем више институција унаприједити њихов положај, у односу на њихов социјални статус и објективне социјалне параметре. Односно, потребно је направити социјалне карте које би биле дио Базе података уз редовно ажурирање, на основу чега би се могла сагледати стварна социјална ситуација свих категорија обухваћених прописима из области борачко-инвалидске заштите.

Неопходна је модернизација и електронизација свих видова сарадње са другим институцијама, кроз ВПН повезивање, дигитализацију потписа и модернизацију опреме. Министарство рада и борачко-инвалидске заштите је великим дјелом модернизовало своју сарадњу са Борачко-инвалидском заштитом општине Котор Варош, кроз Базу података и дигитализацију потписа, а у наредном периоду оствариће се и ВПН повезивање. Међутим због локалног дјеловања неопходно је исту сарадњу успоставити и са осталим институцијама које дјелују на локалном нивоу, а са којима борачко-инвалидска заштита општине Котор Варош сарађује, а све ради унапређења поступака за остваривање права из области борачко-инвалидске заштите.

Табела 26: Војни инвалиди

Категорија	Ниво инвалидитета	Број инвалида														
		2016			2017			2018			2019			2020		
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
I	100 % - потребна помоћ са стране	7		7	7		7	7		7	7		7	7		7
II	100 % - без помоћи са стране	19		19	19		19	19		19	21		21	22		22
III	90%	23		23	23		23	23		23	23		23	22		22
IV	80%	17		17	17		17	17		17	17		17	17		17
V	70%	43		43	42		42	43		43	44		44	44		44
VI	60%	68		68	66		66	68		68	68		68	69		69
VII	50%	93		93	93		93	92		92	91		91	90		90
VIII	40%	111		111	111		111	111		111	109		109	109		109
IX	30%	104		104	104		104	103		103	105		105	105		105
X	20%	25		25	26		26	26		26	26		26	26		26
УКУПНО		510	0	510	508	0	508	509	0	509	511	0	511	511	0	511

Општина Котор Варош као одговорна локална заједница, је у протеклим годинама подржавала и препознала рад НВО сектора, кроз финансијску и материјалну помоћ, а такође, поред поменуте помоћи, настављено је са продужавањем Уговора о додјели канцеларија за рад удружења, у бараци поред КП „Бобас“ Котор Варош и просторијама у Агроиндустријском центру у Ободнику. Просторије су додијељене потписивањем Уговора о кориштењу на годину дана, без накнаде, уз обавезу удружења да плаћа струју. У протеклим годинама расписиван је и проведен Јавни позив за предају приједлога пројеката за организације цивилног друштва са подручја цијеле Босне и Херцеговине и спортске организације са подручја општине. Сви пројекти који су одобрени, реализовани су на вријеме, а корисници средстава су обавјештавали Тим за мониторинг пројеката ОЦД који је по завршетку доставио извјештај начелнику општине. Износ финансијских средстава која општина издваја за ОЦД је око 200.000 КМ на годишњем нивоу²⁰.

Утицај вируса COVID 19 на рад организација цивилног друштва је био изражен у томе да истима није био дозвољен рад у неколико наврата. Препорукама Института за јавно здравство РС је било забрањено организовање културних и спортских манифестација на дужи временски период, а правила заштите су вриједила у смислу да се морају поштовати мјере и препоруке Института за јавно здравство РС, свака организација је имала додатне трошкове у виду набавке средстава за заштиту и у смислу организовања својих активности у природи, јер се активности нису могле одвијати у затвореном простору.

Да би ојачали цивилно друштво, неопходно је оспособити надлежне ОЦД ова за припрему и реализацију пројеката тако да могу да остварују велики дио својих активности независно од општинског буџета. Замислимо да убудуће имамо своје доношање и будући активан партнер локалног управљања и финансирања у реализацији територијално-ватрогасно-спасилачке са Општинском управом.

Општинска управа

Општина Котор Варош остварује своје надлежности у складу са Уставом, законом и статутом. Самосталне надлежности, између осталих, обухватају: организовање рада и управљање општином, усвајање стратегије развоја, усвајање стратешких и спроведбених докумената просторног уређења за подручје општине, организовање послова локалног економског развоја, управљање и располагање имовином, оснивање и уређење општинске управе и др.

Органи општине су Скупштина општине (СО-е) и начелник општине. Начелник општине је организовао општинску управу која по структури има шест одјељења, четири одсјека (три самостална и један у оквиру одјељења), јединицу за интерну ревизију и кабинет начелника. Такође, у оквиру општинске управе налази се Територијална ватрогасно-спасилачка јединица општине.

Слика 2: Организациона шема општинске управе

²⁰ Информација о раду НВО на подручју општина Котор Варош за 2020. годину

У општинској управи запослено је 97 лица, од чега је 35 жена и 62 мушкарца. Од укупног број запослених са ВСС има 54; ССС има 26; ВКВ има 9; КВ има 7 и НК има 1 радник. Статус запослених: Именована лица: 5; Службеници: 69; Намјештеници: 21; Приправник: 1; Волонтер: 1. Према старосниј структури до 30 година живота има 12 запослених, од 30 до 55 година живота има 59 запослених, а преко 55 година има 26 запослених. Структура према радном стажу: до 10 година стажа има 30 запослених, од 10 до 35 година има 52 запослена, а преко 35 година стажа има 15 запослених.

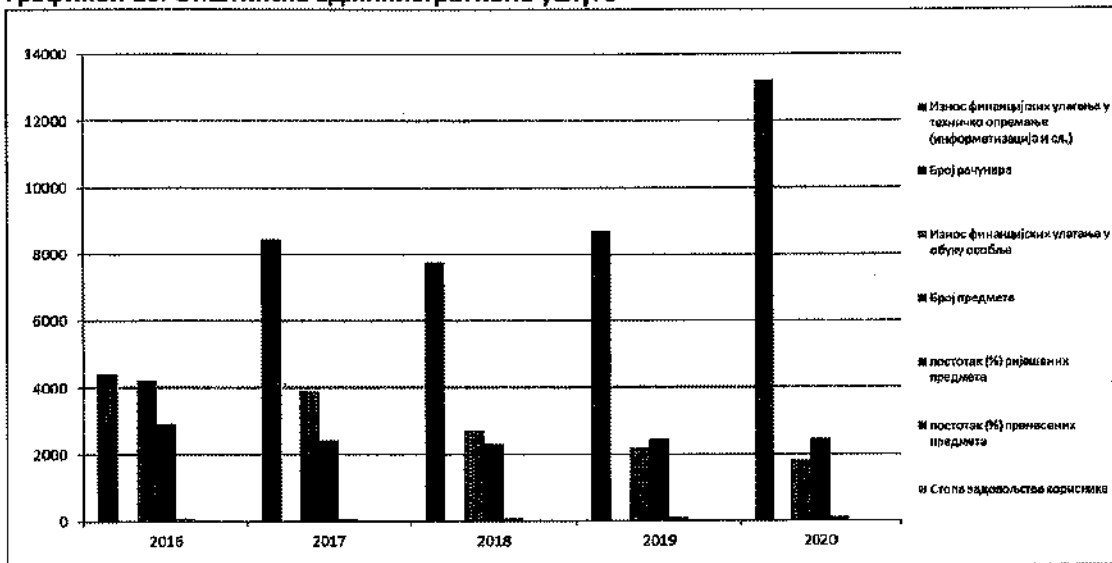
Општинска управа извршава и спроводи прописе СО-е и начелника општине, припрема нацрте одлука и других аката које доноси СО-е и начелник, извршава и спроводи законе и друге прописе и обезбјеђује вршење послова чије је извршење повјерено јединицама локалне самоуправе и врши стручне и друге послове које јој повјери СО-е и начелник општине.

Запослени у општинској управи користе рачунаре који су увезани у интегрисани информациони систем са одговарајућим софтвером. Међутим, исти су застарјели и рад на њима није поуздан, те је општина покренула процес набавки рачунара, и са истим треба наставити како би у што краћем року замјенила старе рачунаре са новим. У наредној табели дат је преглед улагања у рачунарску опрему, обуку запослених, као и број предмета (ријешених и неријешених). У посматраном периоду финансијско улагање у обуку запослених службеника није довољно, због чега је потребно сачинити Годишњи план обуке запослених и обезбједити финансијска средства за реализацију истог. Примјетно је благо повећање финансијских улагања у техничко опремање општинске управе, са чим треба наставити у наредном периоду, посебно из разлога пресељења у нову зграду општине.

Табела 27: Општинске административне услуге

	2016	2017	2018	2019	2020
Износ финансијских улагања у техничко опремање (информатизација и сл.)	4.401	8.455	7.742	8.704	13.220
Број рачунара	3	3	1	8	7
Износ финансијских улагања у обуку особља	4.200	3.900	2.700	2.200	1.820
Број предмета	2.901	2.412	2.312	2.437	2.471
Процент (%) ријешених предмета	94,89	71,84	87,88	97,37	104,41
Процент (%) пренесених предмета	5,11	28,16	12,12	2,63	4,41
Стопа задовољства корисника	97%	90%	95%	98%	100%

Графикон 10: Општинске административне услуге

На основу прикупљених података из информационог система о броју рјешавања предмета у општем управном поступку, може се закључити да је број предмета на истом нивоу или са благим осцилацијама, док је број рјешених предмета у зависности од године око 97 %, те да неријешени предмети који се у просјеку крећу од 2-5 % нису ријешени због правила и процедура општег управног поступка (рјешење предходног питања, допуна захтјева, и слично) као и због тога што већина тих предмета буде запримљена на самом крају текуће године.

Да би овако висок проценат ријешених предмета било могуће завршити у великој мјери допринио је и програм „Докунова“ и „Централни информациони систем за обраду података и чување другог примјерка матичних књига“ који је увезан на нивоу Републике Српске, са мрежом и опремом коју поставља и сервисира Агенција ИДЕЕА. Наведени програми у знатној мјери утичу на квалитет и брзину пружања услуга грађанима, издавање извода и увјерења из матичних књига, као и могућност вођења канцеларијског пословања у дигиталном облику. Све наведено је утицало на стварање квалитетне базе података као и контролу читавог процеса.

Стопу задовољства корисника израчунали смо на основу стопе рјешених предмета, уложених жалби, као и истраживање задовољства грађана пруженим услугама које радимо емпиријском методом свакодневно у шалтер сали општинске управе. У ту сврху води се и књига утисака и жалби гдје сви корисници услуга могу унијети своје импресије и жалбе уколико их имају.

Такође, у општинској управи су успостављени портали за комуникацију са грађанима „Систем 48“ и „Питајте Начелника“, на којим нису забиљежене примједбе грађана на рачун рада општинске управе Котор Варош.

Значајнији пројекти који су реализовани у општини Котор Варош су:

- Водовод и канализација РС (Реконструкција градске водоводне мреже и проширење канализационе мреже),
- Реконструкција киносале,
- Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDPI, ILDPPII),
- Пројекат јачање улоге мјесних заједница у Босни и Херцеговини фаза I (13 инфраструктурних пројеката),
- Пројекат интегрисања климатских промјена и смањење ризика од поплава у сливу ријеке Врбас,

- Пројекат јачања локалне демократије (LOD IV),
- Изградња обалоутврде и шеталишта на купалишту Бјелине,
- Уређење купалишта Брана,
- Изградња лед расвјете на стази Мост Котор-Бјелине,
- Успостављање система раног упозоравања на пожаре,
- Проширење примарне водоводне мреже град – Забрђе – Шибови – Присоје – Подосоје -Читлук,
- Изградња зграде локалне управе.

У току је реализација пројеката:

- Програм сертификације општине са повољним пословним окружењем БФЦ СЕЕ,
- Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDP III),
- Пројекат Јачање улоге мјесних заједница у Босни и Херцеговини фаза II и
- други пројекти.

Нова „Зграда локалне управе“ у Котор Варошу, спратности По+Пр+З, изграђена је за потребе локалне управе, на локалитету у Котор Варошу на к.ч. бр. 1518/1 и 1518/6 к.о. Котор Варош. Бруто грађевинска површина објекта износи 2500 м². Зграда општине садржи три основне програмске цјелине: Служба општинске управе (административни простор са јавним и полу-јавним програмским цијелинама); Скупштинска сала са пратећим садржајима и Сервисни садржај и интерна гаража зграде општине.

Преглед садржаја: 50 канцеларија (површински предвиђених за по два службеника), модерна шалтер сала, простор сале за састанке 66,00 м², котловница, архива 138,00 м², гаража, 3 паркинг мјеста, скупштинска сала 50 сједећих мјеста, плус 4 пресједавајућа и говорница. У истој сали предвиђен је систем скупштинског озвучења са конференцијским микрофонима.

Опрема објекта инсталацијама: Предвиђене су савремене инсталације гријање и хлађење комплетног простора, са инсталацијама вентилације скупштинске сале и архиве. Такође, предвиђена је рачунарска мрежа по сваком радном мјесту. Поред мреже предвиђени су WiFi инсталације које су јавне и интерне и исте су раздвојене како у дијелу зграде тако у дијелу ван зграде у дворишта. Предвиђен је Ip тел. инсталација са бројевима за свако радно мјесто, као и пет директних линија за потребе руководства општине, цивилне заштите и др.

За аутоматску дојаву пожара, предвиђена је централа довољног капацитета за прихват сигнала са ручних и даљинских јављача пожара, као и видео надзор са централним уређајем, радном станицом и довољним бројем камера.

Површина вањског уређења зграде локалне управе која је планирана за уређење у првој фази и на којој су започети радови износи цца 4500 м². Предвиђена површина је планирана за сљедеће садржаје, који чине једну цјелину вањског уређења, односно по завршетку укупног пројекта, чине градски трг за јавну употребу, а то су :

- саобраћајне површине са паркинг мјестима (укупно 50 ком паркинга) износе 2200 м²,
- површина „градске“ фонтане износи 350 м²,
- постојећи споменик палим борцима 100 м²,
- пјешачке површине, планиране за поплочање каменом и клупе за сједење износе 1700 м²,
- зелене површине са хортикултуром износе 150 м².

На планираном тргу, у плану је да се инсталира рекламни вањски Лед дисплеј, Wi Fi јавни интернет, као и да се све површине покрију надзорним камерама. Постоји могућност, у II фази, за проширењем наведеног обухвата тј. повећање трга за јавну употребу града Котор Варош, а за то је неопходно уклонити „стари“ објекат општине након усељења у нови објекат, као и стамбену зграду са цца 200 м² стамбеног простора, која се налази у обухвату, непосредно испред нове зграде локалне управе, а све то је планирано важећим Регулационим планом.

Сигурност грађана

Осигурање личне и имовине свих грађана општине Котор Варош је у надлежности Полицијске станице Котор Варош, која организационо припада Полицијској управи Бања Лука.

Полицијска станица Котор Варош, оперативно покрива цјелокупно општинско подручје. У саставу Станице, у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у МУП РС, функционише и Станично одјељење полиције Шипраге, које оперативно покрива подручја мјесних заједница Шипраге, Грабовица и Крушево Брдо. Сходно актуелној безбједоносној ситуацији, полицијска станица је предузимала мјере и активности на заштити грађана и њихове имовине, откривању и сузбијању криминалитета, одржавању стабилног јавног реда и мира, стварању услова за безбједно одвијање саобраћаја на путевима, провођењу закључака Републичког штаба за ванредне ситуације и инстута за јавно здравство РС у циљу спречавања пандемије вируса Корона COVID 19.

У циљу ефикасног обављања послова, у 2020. години је организовано редовно усавршавање и образовање полицијских службеника из области прописа и радних закона.

Када је ријеч о криминалитету и јавном реду и миру на подручју општине Котор Варош, може се рећи да је на задовољавајућем нивоу.

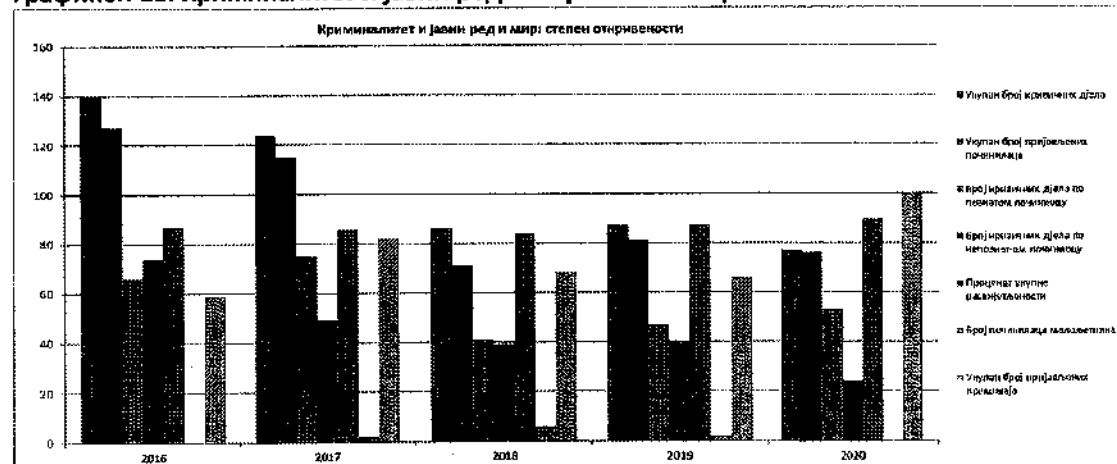
Укупан број кривичних дјела у периоду 2016-2020. године смањен је са 140 у 2016. години на 77 у 2020. години или за 45,1 %, док је број пријављених починилаца смањен са 127 у 2016. години на 76 у 2020. години или за 40,1%. Број кривичних дјела по непознатом починиоцу је смањен са 74 у 2016. години на 24 у 2020. години или за 67,6%. Број малолетних деликвената је осцилирао у току анализираних периода, од 10 укупно пријављених по 2 су у 2017. и 2019. години и 6 у 2018. години, док у току 2016. и 2020. године није било пријављених малолетних деликвената.

Табела 28: Криминалитет и јавни ред и мир: степен откривености

	Укупан број кривичних дјела	Укупан број пријављених починилаца	Број кривичних дјела по познатом починиоцу	Број кривичних дјела по непознатом починиоцу	Процент укупне расвјетљености	Број починилаца малолетни на	Укупан број пријављених прејашња
2016	140	127	66	74	87,14	0	59
2017	124	115	75	49	85,48	2	82
2018	86	71	41	39	83,75	6	68
2019	87	81	47	40	87,35	2	66
2020	77	76	53	24	89,61	0	100

Извор података: МУП, Полицијска станица Котор Варош

Графикон 11: Криминалитет и јавни ред и мир: степен откривености

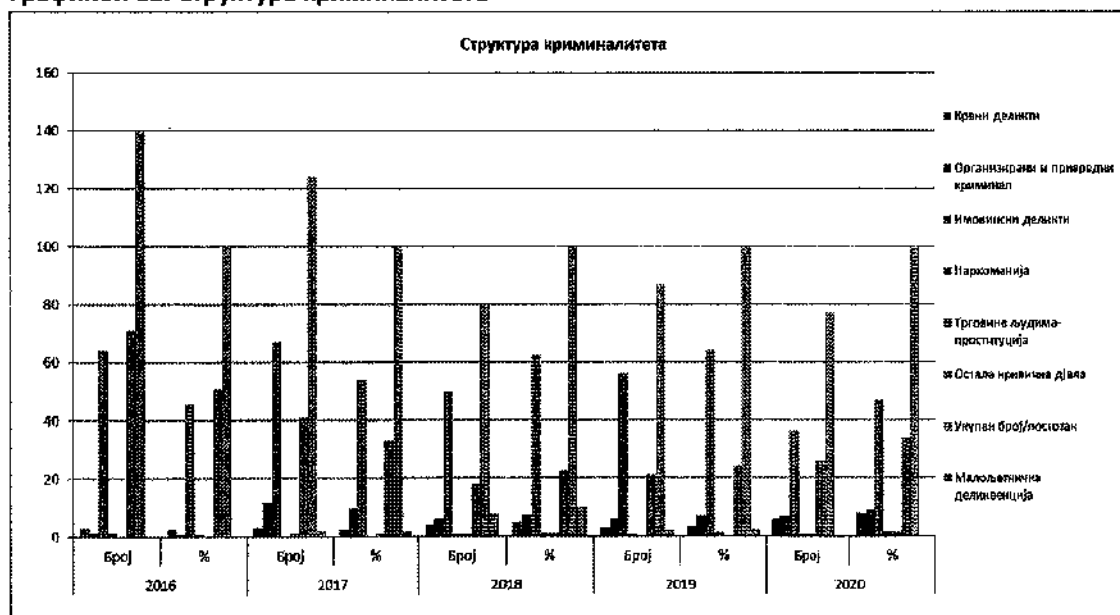

У структури криминалитета у периоду 2016-2020. година, укупан број имовинских деликата је износио 273 или 53,74% од укупног броја 508 дјела а највеће од 64,3 % је било 2019. године, а најмање 2016. године када је износило 45,71%. Број организованог и привредног криминалитета је укупно 32 у петогодишњем периоду, што је 6,2% од укупног броја дјела. Учешће броја крвних деликата у укупној структури криминалитета износи 3,7% или 19 кривичних дјела. Учешће наркоманије је 0,78 % или 4 кривична дјела. На остала кривична дјела се односи 34,44 % или 177 кривичних дјела.

Табела 29: Структура криминалитета

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Крвни деликти	3	2,14	3	2,42	4	5	3	3,45	6	7,8
Организовани и привредни криминал	1	0,71	12	9,67	6	7,5	6	6,89	7	9,09
Имовински деликти	64	45,72	67	54,03	50	62,5	56	64,37	36	46,76
Наркоманија	1	0,71	0	0	1	1,25	1	1,15	1	1,29
Трговина људима-проституција	0	0	1	0,81	1	1,25	0	0	1	1,29
Остала кривична дјела	71	50,72	41	33,07	18	22,5	21	24,14	26	33,77
Укупан број/процент	140	100	124	100	80	100	87	100	77	100
Малољетничка деликвенција	0	0	2	1,61	8	10	2	2,29	0	0

Графикон 12: Структура криминалитета

Стање безбедности на подручју општине је на задовољавајућем нивоу.

Цивилна заштита и Територијална ватрогасна јединица

Служба цивилне заштите општине је организована у склопу Одјељења за општу управу и има једног извршиоца. Служба располаже потребном рачунарском опремом и ради у складу са Законом о заштити и спасавању (2012.год). Служба тренутно располаже са: метларице за гашење пожара (10 ком), напртњаче за воду (8 ком), ручне мотороле (5 ком), радио станица фиксна (у сали за сједнице) (1 ком), радио станица мобилна (1 ком), сирена за рано упозоравање на опасност од поплава (ОШ Забрђе) (1 ком). Служба не располаже опремом за

учешће у акцијама на сузбијању шумских пожара као и за учешће у отклањању посљедица поплава. Одлуком начелника општине формиране су јединице цивилне заштите, али немају ништа од опреме, а велики проблем представљају сталне миграције становништва, тако да поједини дијелови општине остају без потребног људства за попуњу јединица. Одлуком начелника општине је формиран Општински штаб за ванредне ситуације који је попуњен са лицима односно руководиоцима кључних предузећа и установа, које су битне за свакодневно функционисање у служби грађана и у ванредним ситуацијама.

Цивилана заштита је у поплавама извела 55 интервенција (40 у 2014. години и 15 у 2019. години), учествовала у гашењу 2 велика пожара 2012. године и 20 пожара у 2015. години на 6 локација (у свим МЗ), те извела 15 асистенција на достави хране, лијекова и маски.

Територијална ватрогасна јединица је организована у оквиру општинске управе као посебна служба, која има 9 запослених, од чега 5 ватрогасаца и 4 руководиоца гашења пожара. Особље је обучено за гашење пожара и спасавање. Јединица је опремљена личном опремом и радним одјелима, али је слабо опремљена опремом за интервенције за гашење и спасавање. Јединица посједује развалне алате и маказе за сјечење лима. За пожарне интервенције на располагању је једно ново техничко возило МАХИНДРА и један камион-навално возило запремине 8000 л, које је у лошем стању. Ватрогасна јединица посједује адекватан складишни простор за одлагање апарата за гашење пожара, ватрогасних цријева и остале опреме.

Територијална ватрогасна јединица је у 2020. години извршила укупно 25 интервенција на спасавању људи и имовине, од чега 4 на гашењу пожара на објектима, 2 на гашењу шумских пожара, 14 пожара на ниском растињу 5 интервенција у саобраћајним несрећама и 138 асистенција које су дезинфекција терена, чишћење, достава питке воде, хране, хигијенских пакета помоћи и др.

Природне непогоде

Најчешћа природна непогода која погађа општину јесу поплаве. Ријека Врбања и њене притоке наносе велике штете; путеви, мостови, пропуси, водоводи, објекти за становање, уништено земљиште, плавни талас дјелимично добацује до три производна погона, школски објекти нису угрожени. Штете од полова у мају и августу 2014. године износе 5.954.520 КМ, док штете од полова у мају 2019. године износе 2.422.267 КМ.

Поплаве у мају и августу 2014. године и касније из маја 2019. године узроковале су и појаву на десетине клизишта у свим дијеловима општине. Посебна пажња указана на клизишта која угрожавају животе људи и путне комуникације, отклањано по приоритетима непосредно по догађају, а касније у складу са могућностима општине иста су и санирана. Комисије формиране на сједници општинског штаба за ванредне ситуације поред клизишта на комуникацијама и клизишта која угрожавају људе евидентирале су велики број клизишта на воћњацима, пољопривредном и шумском земљишту. Као отежавајућу околност овдје треба навести и велике штете на путевима, пропустима и мостовима што је само усложњавало ситуацију и захтијевало велика финансијска средства за санирање истих.

Табела 30: Угроженост поплавама

	2016	2017	2018	2019	2020
Дужина водотокова на подручју општине, у км	255	255	255	255	255
Дужина уређених водотокова на подручју општине, у км					1,5
Дужина поплавно ризичних водотокова на подручју општине, у км	3	3	3	3	3

Број становника који су ризично угрожени поплавама	44	44	44	44	44
Дужина годишње санираних водотокова у м		152	264	35	
Ниво укупних инвестиција у санацију водотокова (КМ)	406.305	438.953	34.870	469.213	14.907
Ниво општинских инвестиција у санацију водотокова (КМ)	4.178	10.807	34.870	223.322	14.907

Као посљедица поплава уништаване су парцеле уз водотокове како откидањем појаса земљишта уз ток тако и наносом ситнијег и крупнијег шљунка и муља што је довело до необрадивости истих. Није вршена појединачна и укупна површина овог земљишта, исто би захтијевало доста времена и премјеравање истих.

Како се ради о великим штетама неопходно је отпочети са потребним радовима у плавним подручјима ријеке Врбање и њених притока, прочишћавање корита ради бољег протока воде, израда насипа, пошумљавање, контрола непланске експлоатације шљунка, спречавање изградње у плавним подручјима, спријечити бацање разног смећа.

Контаминираност земљишта минама постављеним у периоду 1992. до 1995. године већим дијелом односи се на рубни дио општине Котор Варош, плато Влашића на подручју сада ријетко насељеног мјеста Крушево Брдо. Према подацима непосредно по завршетку рата, односно из године 2011. када је од стране БиХ МАЦ-а Регионална канцеларија Бања Лука урађен План противминског дјеловања за општину сумњива/контаминирана површина била је 12,49 km² што је чинило око 2,1% од укупне територије општине. Овим Планом сумњива површина повећана је на 18,7 km² што чини око 3,2% од укупне површине општине.

Након усаглашавања података са БиХ МАЦ-а/ Регионална канцеларија Бања Лука утврђено је повећање контаминираних површина на подручју општине:

- укупне деминиране површине на рубном дијелу општине/Крушево Брдо, износе 12,7691 km² (периферни локалитет)

- укупно деминиране површине које се односе на подручје за повратак становништва, пројекти инфраструктуре (пут и далековод за Кнежево) на подручју Вишевица, Соколина, Плана и Рујевице, укупне површине 1,001 km².

Тако је од укупне мински сумњиве површине 18,744 km² деминирано 13,770 km² и остаје за деминирање још 4,974 km² (497,4ха) или 0,888% укупне површине општине.

У ранијем периоду урађени су послови деминирања на Соколимама и Вишевицама прије него је рађено асфалтирање пута Котор Варош-Кнежево и прије радова на далеководној мрежи, а такође због обнове породичних кућа на том подручју. Урађен је и један пројекат и завршен у насељу Плана и дио локације у мјесту Рујевица. Рађено је и на подручју мјеста Крушево Брдо и сада је у фази завршетка обиман пројекат у ширем рејону Меокрња што се односи на територију која припада општини Котор Варош, тако да је ова површина дијелом смањена.

Табела 31: Земљиште контаминирано минама

Категорија	Површина (ха)	% укупне површине општине
I – локалитети који су у свакодневној цивилној употреби, локације репатријације избјеглица и расељених особа, локације за обнову и реконструкцију инфраструктуре и економије	-	-
II – локалитети који су повремено у употреби или су у контакт – зони са локацијом из I категорије, економски ресурси	-	-
III – периферни локалитети	497,4	0,888
Укупно	497,4	0,888

Заштита од снијега; два приватна предузећа чисте снијег на локалним путевима

Заштита од пожара; ТВЈ има 8 ватрогасаца, 2 цистерне, 2 теренска возила, Земљотрес; за ову природну несрећу најмање спремни.

Смањење ризика од природних несрећа (ДДР)

На подручју општине три су основне школе са неколико подручних одјељења. Планови евакуације дјелимично су урађени, не у свим школама. Не проводе се редовне вјежбове активности. У мјесецу септембру 2017. године проведена вјежба у ОШ „Цвети Сава“, евакуација ђака и наставника након појаве пожара у кабинету хемије. Успјешно изведена вјежба са свим потребним учесницима и средствима.

Дом здравља има довољне капацитете за пружање услуга за случај несрећа, нарочито после реновирања постојећег објекта, набавке потребних апарата и завршетка нове зграде хитне помоћи и породичне медицине, располаже са потребним бројем медицинског особља, возача хитне помоћи и друго особље. У току градње и завршетка нове зграде хитне помоћи отворен је и алтернативни пут према насељу Рипиште што је значајно нарочито у зимским условима.

Центар за социјални рад укључен је у краткорочним плановима заштите и спасавања који се доносе сваке године на основу прописаног плана Владе Републике Српске, гдје је предвиђено да се доставе подаци служби цивилне заштите о корисницима социјалне помоћи, туђе његе и помоћи другог лица, исти има евиденцију тих лица са адресама, центар је укључиван ради обиласка терена и пружања помоћи угроженим породицама у ванредним ситуацијама, пакет хране и хигијена.

Програм развоја система заштите и спасавања није усвојен.

Систем за рано упозоравање није у потпуности функционалан. Сирена за упозоравање о надлазећој опасности, постављена на Основној школи у центру града, није дуго укључивана, као и сирена за рано упозоравање на опасност од поплава на Основној школи у Забрђу (провјерена приликом постављања). У градском дијелу општине у току 2016. године уручени Знакови за узбуђивање установама, гдје долази, борави и ради већи број људи, те заједницама етажних власника, не свим због недостатка знакова у том периоду, а касније се није наставило са том активношћу. Овдје треба навести као проблем раног упозоравање о надлазећој опасности становништву које живи у мјестима удаљеним од центра општине. Могуће рјешење овог проблема јесте набавка преносивих сирена које се активирају ручно.

У буџету општине нису осигурана довољна средства за финансирање система заштите и спасавања. Потребно примијенити Уредбу Владе РС којом је предвиђено издвајање 2% од усвојеног буџета општине за финансирање потреба заштите и спасавања, од чега 50% за превентивно дјеловање (водотокови, набавка опреме за ватрогасно, и др)

Сва инфраструктура почев од путева, водовода, електроснабдијевања и друго подложна је утицају природних и других непогода и немогућа је потпуна заштита што се нарочито показало након поплава које су погодиле општину 2010. године, 2014. и 2019. године.

Објекат Дома здравља, школе, зграда ПС, зграда локалне управе, трговачки центри, нису угрожени од поплава. Што се тиче производних погона дјелимично су угрожена три погона.

Питање паса луталица на територији општине Котор Варош

Проблем по питању паса луталица изражен је дужи временски период како у градском подручју тако и у центрима мјесних заједница. Најчешће се скупљају у већем броју у околини школа и мјеста гдје имају доступан извор хране. Буџетом општине за потребе збрињавања напуштених паса планирана су средства у износу од 5.000.00 КМ. Збрињавање напуштених паса врши се преко регистрованог прихватиштва „Јава“ Прњавор и Удружења за заштиту животиња „Варди“ Котор Варош. У протеклом периоду (2019-2020) прихватиштво „Јава“ је са територије Општине збринуло 40 напуштених паса, на основу склопљеног уговора са

Општином. Удружења за заштиту животиња „Варди“ Котор Варош је 2019. године од Омладинске банке за пројекат: “Едукацијом до здравља људи и мање напуштених животиња” добило средства у износу од 1.500,00 КМ . Ово удружење из својих средстава свакодневно ради на добробити напуштених паса, преко масовне кастрације и стерилизације, лијечења болесних и повријеђених животиња те удомљавањем и збрињавањем напуштених паса. Њихова процјена је да се тренутно на територији цјелокупне општине налази око 1.000 напуштених паса.

Неопходно је опремање јединица јавне заштите, припадајућом опремом и материјално техничким средствима, тако је припремљено оквирног плана за опремање јединица. Приоритет је бољим техничким условима на мање до припадника јединице и средстава за рад у различитим околностима, зависно од прихода јединице.

Техничку опрему јединица јавне заштите је потребно подићи на ниво који је бољим одговоран на потребама локалних самоуправа, тако да је потребно набавка новог камиона навалног врста.

2.1.6. Стање јавне инфраструктуре и јавних услуга

Имовина општине

Подаци о површини и приходима о земљиштима преузети су из пописних извјештаја, остварени приходи из финансијских картица Одјељења за финансије. Приходи су остварени продајом земљишта непосредном погодбом као и лицитацијом. 2016. године значајан приход од укупног тачније 76.215,24 КМ остварено је продајом парцеле к.ч. 705 к.о. Котор Варош а ради реализације инвестиционог пројекта достављеног од “Спортек” д.о.о. Котор Варош.

Општина Котор Варош не остварује приходе од станова које се воде у посједу исте, из разлога што се ради о становима изграђеним за потребе збрињавања породица погинулих бораца и ратних војних инвалида, те су сва средства приликом приватизације усмјерена на Фонд становања Републике Српске. До 2019. године број оваквих станова је био 85, а након процеса приватизације који није завршен преостало је 38 станова. Планира се да ће се у наредном периоду приватизовати и преостале стамбене јединице.

Пословни простори који се према књиговодственом попису воде као имовина Општине (табела 35.), тренутне су вриједности 133.052 КМ. Увидом у књигу уложених уговора која се води код надлежне јединице РУГИП-а утврђено је да се ради о 3 пословна простора, један површине 27,00 м² и два по 26,40 м².

Под осталом имовином убраја се 12 гаража (површина гараже је 18,00 м²), зграда дома у Масловарама (површине 224 м²) и стара школа у Масловарама (површине 523 м², П+1). Од издавања у закуп непокретности општина је остварила приходе наведене у табели¹¹:

Табела 32: Структура имовине у власништву општине

Врста имовине	Тренутно стање		Остварени приход у КМ				
	Величина у м ²	Процијенана вриједност у КМ	2016	2017	2018	2019	2020
Земљиште	2.786.602	6.056.343	85.221	9.230	37.978	19.346	415.647
Станови			0	0	0	0	0
Пословни простори	79,8	133.052	0	0	0	0	0

¹¹ Извор података: финансијске картице општине

Остало	1.486	269.461	8.798	8.908	10.403	13.074	17.376
Укупно	2.789.168	6.468.858	94.019	18.138	48.381	32.420	433.024

Не постоји евиденција која раздваја индивидуалне станове од станова у објектима. Као почетни подаци о броју стамбених јединица, преузет је број стамбених јединица са сајта Завода за статистику за 2013. годину. Према попису број стамбених јединица у Котор Варошу је 9081. Прегледом регистра грађевинских дозвола код надлежног општинског одјељења утврђен је број објеката који је изграђен у периоду од 2013–2020. године.

Стање саобраћајне инфраструктуре

Цестовну мрежу на подручју општине Котор Варош (табела 36.) чине: -магистрални пут М-И (евиденциона ознака 108) Бања Лука - Добој, на дионици Црна ријека - Борја, у укупној дужини од 35 км; - Регионални пут Р- ИИ (евиденциона ознака 505) Котор Варош - Кнежево, у дужини од 11км; -регионални пут Р-ИИ (евиденциона ознака 2504) Ободник - Крушево Брдо (Буковица) у укупној дужини од 38 км.¹²

Табела 33: Цестовна мрежа на подручју општине

Опис	Дужина (км)	%	Стање (добро/лоше)
Некатегорисани	301	65,0%	Добро
Локални	77,5	16,8%	Добро
Регионални	49	10,6%	32 km асфалтни добро, 17 km макадам лоше
Магистрални	35	7,6%	Добро
Аутоцеста	0	-	-
Укупно	462,5	100,0%	

Остатак путне мреже чине локални и некатегорисани путеви, дужине око 378,5 км (табела 33).

Табела 34: Цестовна мрежа у надлежности општине

Опис	Дужина укупна (км)					Асфалтирани (км)				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Некатегорисани	301	301	301	301	301	67	69	69,5	76,5	84,5
Локални	77,5	77,5	77,5	77,5	77,5			0,5		
Укупно	378,5	378,5	378,5	378,5	378,5	67	69	70	76,5	84,5

Према евиденцији која се води код Одјељења за финансије нису одвојена улагања у санацију и изградњу (табела 34.).

Табела 35: Цестовна мрежа: финансијска улагања и повезаност

	2016	2017	2018	2019	2020
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у санацију и изградњу некатегорисаних цеста	*	*	*	*	*
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у санацију и изградњу локалних цеста	*	*	*	*	*

¹² Гоогле мапс и адресни регистар -границе општина

Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у редовно одржавање цеста	296058,21	238070,58	332938,81	424003,7	433817,3
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у изградњу и одржавање хоризонталне и вертикалне сигнализације	7020	233,88	0	4999,08	950,63
Укупна финансијска средства из општинског буџета уложена у изградњу и санацију саобраћајне инфраструктуре	156511,5	624689,8	415412,8	341028,3	1522187
Број километара асфалтираних цеста на подручју општине	67	69	70	76,5	84,5
Број километара уређених тротоара на подручју општине	23	23	23	23	23
Број МЗ-а чији центри нису асфалтном цестом повезани са центром општине	1	1	1	1	1
Број насељених мјеста чији центри нису асфалтном цестом повезани са центром општине	22	22	22	22	22

До 2016. године укупно је било асфалтирано 63 км и локалних и некатегорисаних путева у надлежности општине. Центар мјесне заједнице Крушево Брдо није асфалтном цестом повезан са центром општине.

Насељена мјеста чији центри нису повезани асфалтном цестом са центром Општине: Баштина, Билице, Бољанићи, Горњи Борци, Варјаче, Глуха Буковица, Дуратовци, Засеље, Јакотина, Крушево Брдо и Крушево Брдо ИИ, Маљева, Орахова, Паливук, Плитска, Подосоје, Постоје, Присочка, Радахова, Селачка, Стопан, Ђорковићи.

Потребно је санирати оштећења на мостовима који се налазе на локалним путевима, а који су у надлежности општине. Стари градски мост на ријеци Врбањи, који је изграђен 1937. године, је оштећен послје другог свјетског рата и оронуо усљед утицаја времена. Мост се налази у центру града, поред градског трга и повезује центар општине са насељима на лијевој обали Врбање. Мост је потребно санирати и сачувати од даљег пропадања, те на тај начин створити услове да се исти користи као туристичка атракција. Санација би обухватила нову хидроизолацију, нови асфалт, нову ограду, обнову кородиралог бетона на свим дијеловима моста, промјену система одводње и обнову каменог мозаика.

Организационе мере или инструменти који су потребни у циљу развоја саобраћаја су:

- Развити локалну путну мрежу;
- Повећати анализу укључити важне саобраћајне центре у систем насеља Општине;
- Обновити путну мрежу, ријешити проблем некатегорисаних и макардамских путева;
- Повећати квалитет тротоарског путника;
- Развити систем јаваног и вичинског превоза, посебно планирати изградњу тротоара у насељеним мјестима не асфалтираним;
- Од проблема који су у надлежности Јавне агенције Републике Српске потенцирати асфалтирање – реконструкцију дијела пута који пролази кроз град који је изостављен приликом модернизације дијелова магистралног пута Бања Лука – Масловари, као и наставак асфалтирања дијелова регионалних пута Ободник – Крушево Брдо и изградњу новог моста у Шипретама;
- У наредном периоду размислити о обилазници општине Котор Варош која је планирана Урбанистичким планом;
- Санирати Стари градски мост и сачувати од даљег пропадања;

Техничка инфраструктура

Расвјета

Улична расвјета као веома важан дио комуналне инфраструктуре грађена је и стављена у експлоатацију у различитим околностима, дужи временски период. Наведена инфраструктура заступљена је на подручју свих мјесних заједница. На комплетној територији локалне заједнице инсталирано је укупно 1.806 комада расвјетних тијела, која су различите временске старости, јачине, облика и функционалности. Сва ова расвјетна тијела (уличне лампе) везане су у систем 61 мјерних мјеста која су опремљена бројилима за контролу утрошка електричне енергије и осталом опремом која омогућава управљање и функционисање уличне расвјете.

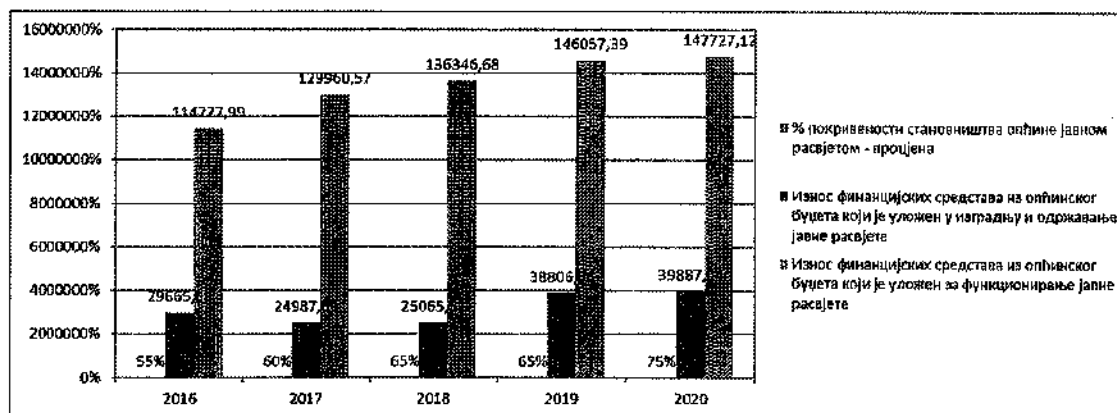
У претходном периоду као наслијеђе прошлости затечен је систем координације рада уличне расвјете преко система "фотоћелија" који је омогућавао аутоматско подешавање времена укључења и искључења расвјете у складу са дужином дана и ноћи у различитом периоду кориштења. Услед технолошког напретка и потребе за смањењем трошкова за утрошену електричну енергију у току 2013. године приступило се набавци и уградњи елемената званих "часовни регулатори за укључење" који су уграђени на свако мјерно мјесто и који посједују техничку могућност да се истима задаје вријеме укључења и искључења неовисно о вањским утицајима, чиме се постиже огромна уштеда електричне енергије. На систем уличне расвјете извршено је прикључење расвјетних тијела на спортским теренима, у центрима МЗ Котор Варош и Врбањци прикључено је освјетљавање неколико вјерских објеката из реда свих вјерских заједница. На ужем градском подручју постоје 4 освјетљена рекламна билборда у посједу правног субјекта којем је то основна дјелатност, исти су напојени са уличне расвјете (постоје уговорни однос са истим).

Табела 36: Јавна расвјета

	2016	2017	2018	2019	2020
% покривености становништва општине јавном расвјетом - процјена	55	60	65	65	75
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у изградњу и одржавање јавне расвјете	29.665	24.988	25.065	38.806	39.888
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен за функционисање јавне расвјете	114.278	129.960	136.347	146.057	147.727

Процент покривености становништва општине јавном расвјетом се креће од 50 до 75%.

Графикон 13: Јавна расвјета

Трошкови одржавања јавне расвјете који се финансирају из буџета су порасли, у петогодишњем периоду за 30 %, стога је неопходно изнати техничка рјешена за уштеду електричне енергије и смањење трошкова, замјеном постојеће расвјете LED расвјетом или на други начин.

Електромрежа

Снабдијевање општине Котор Варош електричном енергијом се врши преко напојних водова из три правца и то: Бања Лука - Котор Варош 110 kW далековод, Станари - Котор Варош 110 kW далековод и Котор Варош - Кнежево 35 kW далековод. Сви водови долазе до трансформаторске станице 110/20 kW "Котор Варош". Укупна дужина нисконапонске и високонапонске мреже (20 kW далеководи) на подручју општине је 599 km.

На подручју општине постоји електро мрежа која је на више мјеста уништена тако да неки дијелови или засеоци општине немају електричну енергију (Вишевице, Јакотина, Горња Орахова, Маљева и Растик). То су насеља која имају повремене посјете својих становника и насеља у којима више нема становништва. Може се рећи да је око 97% општине покривено електро мрежом. Укупна дужина изграђене мреже у периоду 2016-2021. године је 19 km, а укупна дужина реконструисане мреже је 39 km (9 км средњенапонске мреже и 30 км нисконапонске мреже). На подручју општине Котор Варош постоји 137 трансформаторских станица.

Табела 37: Стање електро-дистрибутивне мреже на подручју општине

Опис	2016	2017	2018	2019	2020
1. Дужина електро мреже	580	588	591	593	599
- На високом напону	180	183	183	183	186
- На ниском напону	400	405	408	410	413
2. Дужина реконструисане електро мреже	2	5	7	10	15
- На високом напону	0	0	0	0	0
- На ниском напону	2	5	7	10	15
3. Дужина изграђене електро мреже	0	8	3	2	6
- На високом напону	0	3	0	0	3
- На ниском напону	0	5	3	2	3

Укупан број корисника електричне енергије : домаћинства 7343, јавне расвјете 73 и остала потрошња (пословни објекти) 540. Важно је напоменути да на подручју општине постоји 5 МХЕ (мини хидроелектрана) и то МХЕ " Крушево Брдо", МХЕ "Демифка", МХЕ "Дивич", МХЕ "Грабовачка ријека" и МХЕ " Стопани 2".

Напајање електричном енергијом постојећих потрошача је на задовољавајућем нивоу уз могућност побољшања даљом реконструкцијом и изградњом НН мреже у складу са ширењем насеља, као и ради повећања квалитета и поузданости снабдијевања потрошача електричном енергијом и смањења техничких губитака. Такође, планирати реконструкцију и модернизацију постојећих трафостаница, као и евентуалну изградњу нових у складу са потребама за електричном енергијом.

Табела 38: Број купаца/ корисника електричне енергије

Опис	2016	2017	2018	2019	2020
1. На високом напону	10	11	11	11	11
2. На ниском напону	7.167	7.369	7.549	7.782	7.956
а) Домаћинства	6.678	6.839	6.982	7.189	7.343
б) Јавна расвјета	66	73	73	73	73

топлана. Величина топлане, оправданost њене грађења, висота кориштења топлана, котлована и њена локација се може одредити само системском анализом (проектном) оправданости изградње топлане. Разводно-приводна мрежа за приводе изградње топлана не се моћи изводити након пројекције приводења гаса у приводе подручје Републике Српске за топланско-енергетске мреже за развод приводења гаса приводења гасним расподјелим мрежама грађане подручја и урбанистичко-техничким условима изградње приводења гаса у градском подручју или парцијално за поједине општине грађанско подручју, обично о уласном начину расподјеле грађанско подручју кад се изградња у условима.

Телекомуникације, ртв сигнал

Пружалац услуга мобилне телефоније није доставио тражене податке. Телефонски саобраћај је у протеклом периоду доживио свој нагли развој, увођењем могућности кориштења мобилне телефоније. Видно су грађене базне станице, што је коначно ријешило проблем покривености Општине сигналом мобилне телефоније, а самим тим и РТВ сигнала, те се може рећи да је покривеност цца 95%.

У претходном и данком периоду потражио је објективни предископни анализи протекло телекомуникационим условима и такође високим нивоом покривености услуга мобилне телефоније се обновља подручје развоја подручја како економског, тако и социјалног развоја.

Комунална инфраструктура

Водоснабдијевање и санитација

Водоводни систем „Котор Варош“ обезбјеђује воду за урбано подручје града из изворишта „Бијело поље“ на лијевој обали ријеке Врбање узводно од града око 1,50 км. Тренутно се са градске водоводне мреже снабдијева око 10.000 потрошача. Извориште је релативно ограниченог капацитета и у многоме зависи од хидролошких услова. Наиме, вода се путем бунара експлоатише из приобалног алувија чије прихрањивање увелико зависи од водостаја у водотоку Врбање. У садашњим условима извориште може обезбиједити од 12-35 л/с воде.

Захваћена вода се путем постојеће пумпне станице шаље потисним ПЕ ХД ДН 200 цјевоводом у резервоар „Коториште“. Резервоар је капацитета $V = 1000 \text{ m}^3$ са котом дна 321.00 м.н.м. Такође у функцији је и извориште Соколина на западној страни изнад града, гдје се гравитационим цјевоводом питком водом снабдијева Резервоар „Чепак“ капацитета 300 м³ са котом дна 321, м.н.м. У насељу Котор је изграђена пумпна станица за потрошаче у другој висинској зони.

Из резервоара „Коториште“ према потрошачима у граду положен је главни гравитациони цјевовод ПЕ ХД ДН 400, који је повезан са разводном мрежом у дужини од око 70 км различитих профила до крајњих корисника. Комунално предузеће има око 3.700 водоводних прикључака и тренд је сталног ширења водоводне мреже.

Повећан број прикључака у градском подручју и проширење градске водоводне мреже према Забору захтијева обезбјеђење довољне количине воде на изворишту и заштиту изворишта Бијело поље. Потребно је повећати капацитет изворишта изградњом једног бунара у Чепачком пољу и изградњом цјевовода од бунара до Врбање, на Заборишту. Водоводна мрежа је у добром стању али је потребно планирати изградњу додатног резервоара за воду капацитета цца 1000 м³ на истој локацији где је и постојећи резервоар из којег се гравитационо врши дистрибуција воде за општину Котор Варош.

Канализациони систем постоји само у урбаном подручју општине Котор Варош. Отпадне воде се на подручју општине прикупљају и одводе примарним и секундарним канализационим колекторима у дужини од 19 км. Примарна мрежа је изведена од бетонских цијеви пречника

300-500 мм. Изграђена је дуж ријеке Врбање у укупној дужини од 4,5 км. На примарну мрежу су прикључени гравитирајући кракови секундарне мреже који су једним дијелом изведени од бетонских цијеви, а већим дијелом од полипропиленских цијеви. Стари мјешовити систем који је изграђен 70-тих година прошлог вијека у дужини од 6 км, пречника 300-500 мм, је у лошем стању тако да захтијева реконструкцију и санацију.

Локално комунално предузеће процјењује да је на канализациону мрежу прикључено око 60% урбаног дијела града, док преостали дио користи индивидуалне септичке јаме или Емшерове јаме или испуштају отпадне воде директно у оближње водотоке. На територији мјесних заједница уопште не постоји изграђена канализациона мрежа. Фекалне воде се са подручја општине испуштају у ријеку Врбању без пречишћавања што је огроман проблем за локалну заједницу.

Табела 39: Отпадне воде-канализациона мрежа

	2016	2017	2018	2019	2020
Број километара канализацијске мреже на подручју општине	15	15	16	17	19
Ниво инвестиција у изградњу канализацијске инфраструктуре	3450	4056	2773	4924	150747
Ниво инвестиција у реконструкцију канализацијске инфраструктуре	1000	1000	1000	1000	1000
Ниво инвестиција у одржавању канализацијске инфраструктуре	5000	5000	6000	7000	7000
Домаћинства – прикључци	1000	1100	1150	1250	1300
Правне особе – прикључци	200	200	220	250	250
Број домаћинстава у општини без прикључака на канализациону мрежу - процјена	2300	2200	2150	2050	2000
Просјечна цијена м ³ отпадне воде	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Процент отпадних вода које се пречишћавају	0	0	0	0	0
Процент наплате услуга	80	80	80	80	80

Услед повећања и проширања канализационе мреже дошло је и до значајног повећања легалних прикључака на канализациону мрежу. У наредном периоду је потребно изградити постројење за пречишћавање отпадних вода у градском подручју на предвиђеној локацији јер тренутно исто не постоји. Потребно је изградити студију изводљивости за водоводни и канализациони систем која ће се бавити проблематичним питањима и предложити потребне радње за третман и испуштање отпадних вода узимајући у обзир доступност, техничка питања, заштиту животне средине и финансијске могућности.

Управљање отпадом

Општина Котор Варош је повјерила Комуналном предузећу "Бобас" а.д. Котор Варош прикупљање и одвоз комуналног отпада из градског подручја и мјесних заједница са подручја општине. Одвоз комуналног отпада се врши на основу Одлуке о комуналном реду број: 7/18 од 08.08.2018. године и Плана одвоза и одлагања отпада.

Сакупљени комунални отпад се депонује на регионалну депонију ЈП "ДЕП-ОТ", регионална депонија Рамићи код Бања Луке, на основу уговора број: 041/1929/18 из 2018. године. Комунално предузеће континуирано врши сакупљање и одвоз комуналног отпада сваким радним даном, а по потреби и у дане празника и викендом. Одвоз се врши намјенским возилима за одвоз комуналног отпада, а у дијеловима насеља гдје је онемогућен улазак камиона одвоз се врши малим камионом, кипером.

У насељу Дуратовци је раније постојала депонија која је потписивањем уговора са регионалном депонијом затворена, међутим иста још није санирана према прописима, те се на њој још одлаже грађевински отпад, шут и отпад органског поријекла. На територији општине је постављено 144 контејнера који покривају и значајни дио мјесних заједница, што свакако за резултат има унапређење услуга одвоза смећа.

Табела 40: Одвоз смећа и отпада

Процент покривености одвозом смећа (%)	2016	2017	2018	2019	2020
Домаћинства	50	70	80	90	90
Правне особе	100	100	100	100	100
Број корисника услуге одвоза смећа и отпада	4000	4000	5500	5500	5500
Количина отпада прикупљеног током године – м ³					
Постотак смећа и отпада који се сортира – процјена	-	0	0	0	0
Количина отпада прикупљеног током године – који је адекватно похрањен м ³	2063	2738	1692	1656	2090
Количина отпада који није прикупљен током године – м ³ – процјена (одложен на „дивље“ депоније и сл.)	500	500	250	150	150
Број дивљих депонија на подручју општине – процјена	50	50	30	20	20
Број санираних дивљих депонија на подручју општине	10	10	10	10	10
Износ инвестиција у изградњу санитарних и/или регионалних депонија (КМ)	-	-	5000	5000	5000
Износ инвестиција у одржавање постојећих депонија (КМ)	-	-	-	-	-
Износ инвестиција у затрварање постојећих неадекватних депонија (КМ)	-	-	-	-	-
Број МЗ-а покривених организованим прикупљањем отпада	5	5	5	6	6
Број контејнера за колективно прикупљање отпада на подручју општине	100	105	137	144	144
Просјечна цијена одвоза отпада по мјерној јединици	0,12	0,12	0,12		
Процентна наплате услуга	33	37	51	67	69

Тренутно се на подручју општине Котор Варош не врши примарна ни секундарна селекција отпада нити се врши организовано одвајање секундарних или неких других комерцијалних категорија отпада. Рециклажно двориште које је изграђено 2014. године, уз подршку УНДП БиХ, није тренутно у функцији. Увођењем мјера одвоза отпада од већег броја домаћинстава током посматраног периода дошло је и до смањења броја дивљих депонија за 60%.

Најмање се постигло на рјешавању проблема одлагања отпада анималног поријекла, што још увијек представља потенцијалну опасност и извор заразних болести. Доношењем Одлуке о комуналном реду 2018. године, предвиђено је оснивање сточног гробља, чиме би се стално и у потпуности ријешило проблем одлагања отпада животињског поријекла на територији Општине. Међутим, ово питање још увијек није рјешено на адекватан начин.

Као приоритет потребно је набавити специјално возило за сакупљање и одвоз отпада са градског подручја, као и одвоз отпада након процеса рециклаже унапређење система

управљања отпадом у великој мјери би допринijelo квалитету заштите животне средине и уједно ојачало капацитете локалне заједнице у циљу смањења ризика од опасности које узрокују дивље депоније и одбачени нелегални отпад који на нешто заврши у парцима вијека. Неопходно је на бази изврешних отпадних вода, те санирати стару депонију „Дуратовци“ која није заупотребу.

Остала инфраструктура

Гробља

Бошњачких гробаља има 73, од тога је у власништву Исламске заједнице 53, а активно је 48. (могућ и врши се укуп), неактивно је 5. (нема ни једног становника у том мјесту), 20. гробаља је у власништву мјештана (18. гробаља се налази у Шипрагама, а 2. су у Ханифићима), Гробно мјесто се плаћа само у Котор Варошу и то 150,00 КМ у свим осталим гробљима укуп је бесплатан, мјесечно одржавање плаћају сами становници-корисници и то 20,00 КМ, годишње се прикупи око 80.000,00 КМ. Општина и Исламска заједница не дају никаква средства у ове сврхе. Тренутна попуњеност је 55% и нема потребе за куповину нових парцела које би се користиле као гробља.

Католичких гробаља, на подручју општине, има 18. У жупи Котор Варош се налази 8. гробаља. Жупа Врбањци броји 6. гробаља и у жупи Соколине се налазе 4. гробаља, власништво је на Цркви. Не плаћа се гробно мјесто, укуп је бесплатан. Мјесечно одржавање плаћају становници и добротвори, Општина и жупе не финансирају одржавање гробаља, због малог броја становника не уплаћују се мјесечни износи, али се у току године прикупи око 50.000 КМ за одржавање гробља (становници своје обавезе измирују о великим светковинама када долазе у мјеста свог рођења и ранијег пребивалишта). Тренутна попуњеност је око 60%, нема потребе за куповином плацева за нова гробља.

Православних гробаља има 34, активних је 29, а неактивних 5. (сва неактивна гробља се налазе у парохији Грабовица),. Парохија Котор Варош броји 8. гробаља, парохија Масловаре (или црквена општина) броји 6. гробаља, парохија Врбањци има 3. гробаља, парохија Грабовица броји 13. гробаља (8. активних и 5. неактивних) и парохија Шипрашко-Крушевачка броји 4. гробаља. Гробно мјесто се плаћа само у Котор Варошу - цијена 300,00 КМ, у свим осталим гробљима укуп је бесплатан. О одржавању гробља брину мјештани. Тренутна попуњеност је око 60%, само у мјесној заједници Масловаре је 100% попуњено гробље у Раштанима, остали немају потребу за куповину плацева за нова гробна мјеста.

Tabela 41: Гробља

	2016	2017	2018	2019	2020
Број слободних укупних мјеста на подручју општине	8.950	8.670	8.300	7900	7.500
% тренутне попуњености	53	55	57	59	60
Износ финансијских средстава који је уложен у изградњу и одржавање гробаља	232.000	235.000	238.000	240.000	250.000

Сви подаци су добијени од лица која представљају вјерске заједнице на подручју општине Котор Варош.

Паркинг

Tabela 42: Паркинг мјеста

Паркинг	2016		2017		2018		2019		2020	
	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.
Број паркинг мјеста у урбаном дијелу	265	550	265	584	265	584	247	584	247	634

Укупно	815		849		849		831		881	
Паркинг	2016		2017		2018		2019		2020	
Јавно/Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.	Јавно	Прив.
Број паркинг мјеста која се наплаћују	165	0	165	0	165	0	115	0	115	0
Укупно	165		15		165		115		115	

На територији општине Котор Варош не постоје приватна паркинг мјеста која се наплаћују. Број расположивих паркинг мјеста у урбаном дијелу општине се 2019. године смањило за 50 паркинг мјеста због изградње зграде локалне управе, али ће се завршетком вањског уређења зграде обезбиједити 50 нових паркинг мјеста. Такође у 2019. години број нових јавних паркинг мјеста код нове зграде Дома здравља износи 32.

У урбаном дијелу општине постоје приватни паркинзи као и јавни паркинзи који се не наплаћују о чијем бројном стању надлежни Одсјек за инспекције и комуналну полицију нема евиденцију. Изградњом зграда за колективно становање је повећан број приватних паркинг мјеста и то 2017. за 34 паркинг мјеста, 2020. године за 50 паркинг мјеста.

Напомена: У току су активности на избору извођача за изградњу додатних 50 паркинг мјеста на локацији „Брегови“, чији је завршетак планиран до краја текуће године.

Локални превоз

Табела 43: Локални превоз

	2016	2017	2018	2019	2020
Број МЗ-а покривених локалним јавним превозом	10	9	8	7	7
Износ финан. средстава из општинског буџета-субвенције локалног јавног превоза	5.000	6.514	8.879	8.196	8.563

Број мјесних заједница које су покривене локалним јавним превозом се током година смањивао због расељавања становништва. Мјесне заједнице Крушево Брдо, Липље и Вагани су скоро потпуно расељене, те се у њима тренутно не одвија јавни превоз.

Услед повећане концентрације становника у градском подручју узрокованим сталним повећањем броја запослених јавља с проблем застоја саобраћаја у терминима доласка и одласка радника.

Надлежни Одељење за инспекције и комуналну полицију води евиденцију паркинг мјеста и она тренутно броје 247. Постојећи тренутни број јавних паркинг мјеста није довољан за дневне потребе паркирања, те је стога потребно планирати додатне локације.

Како би побољшали проток саобраћаја потребно је извршити реконструкцију и проширење постројењих аутобусних стајалишта те ускладити редове кожни.

2.1.7. Заштита животне средине укључујући смањење ризика од катастрофа/несрећа

Управљање квалитетом ваздуха

Производња енергије из фосилних горива је довела до велике емисије угљен диоксида, који са другим гасовима у атмосфери изазива тзв. ефекат стаклене баште. Овај ефекат узрокује повећање температуре на Земљи, а тиме и промјене климе.

Упоредо са растом потрошње енергије из фосилних горива расла је загађеност ваздуха емисијом гасова који образују киселине (оксиди сумпора и азота). Они учествују у фотохемијским реакцијама које представљају један од главних узрока настанка киселих киша. С обзиром да ови гасови остају дуго у атмосфери и да се могу пренијети на велике удаљености, киселе кише могу пасти далеко од извора загађења. Штетан утицај киселих киша огледа се у сушењу шума, деградацији пољопривредних земљишта те уништавању живог свијета у ријекама и језерима.

Општина Котор Варош није поштеђена штетног утицаја наведених глобалних процеса, а са друге стране и сама учествује у одређеној мјери у њима. За потребе израде SECAP-а општине Котор Варош урађен је контролни инвентар емисија CO₂ Општине Котор Варош који укључује директне емисије CO₂ настале сагоревањем горива и индиректне емисије CO₂ из потрошње електричне и топлотне енергије за секторе зградарства, саобраћаја и јавне расвјете. На табели 44. приказане су емисије CO₂ по секторима и енергентима у 2020. години¹³.

Табела 44: Емисије CO₂ по секторима и енергентима у 2020. години

Енергент	Емисије CO ₂ / год				Удио по енергентима
	Зградарство	Саобраћај	Јавна расвјета	Укупно по енергентима	
Дизел		10.949		10.949	31%
Лож уље	85			85	0%
Моторни бензин		2.148		2.148	6%
ЛПГ		278		278	1%
Природни гас	53			53	0%
Електрична енергија	19.740		795	20.535	58%
Угаљ	479			479	1%
Драна биомаса	609			609	2%
Укупно	20.966	13.374	795	35.135	100%
Удио појединог сектора (%)	60%	38%	2%		

Иако на територији општине Котор Варош нема већих индустријских постројења и термоелектрана, загађење ваздуха се врши емисијом гасова из мотора са унутрашњим сагоревањем, спаљивањем отпада, изазивањем пожара, сагоревањем горива у индустријским и индивидуалним пећима, кориштењем спрејева који садрже фреоне итд.

У наредној табели је приказан број предузећа која посједују еколошку дозволу.

Табела 45: Број предузећа који посједују еколошку дозволу од 2016-2020 године

	2016	2017	2018	2019	2020
Број предузећа који посједују еколошку дозволу	67	79	83	88	91

И поред наведених проблема о загађености ваздуха на подручју општине Котор Варош немогуће је прецизно говорити због непостојања мјерне станице.

Управљање водама

Најзначајнији водоток, који већим дијелом свога тока у дужини од 55 km (од 92,8 km укупне дужине) протиче кроз територију општине Котор Варош, је ријека Врбања. Изворишна зона Врбање је у реону Крушева Брда. Висинска разлика извор-ушће у ријеку Врбас је 1297 м што даје просјечни пад око 14%. Средњи годишњи проток на ушћу у Врбас је око 16 m³/s, а укупни енергетски потенцијал је око 40 MW (довољно за производњу 310 GWh/год. електричне

¹³ Извор података: SECAP Општине Котор Варош

енергије)¹⁴. Површина слива ријеке Врбање је 285 km², од чега већина припада територији општине Котор Варош. Потребно је нагласити да не постоје континуирана хидролошка мјерења проточица и водостаја ријеке на територији Општине

Горњи ток Врбање (МЗ Крушево Брдо и Шипраге) карактерише велики број притока од којих су најзначајније Килавац, Крушевица, Лопача, Трновац, Црквеница, Стопанска ријека (десне притоке), Чуднић, Ковачевића поток, Ђорковића поток, Демићка ријека и Садика (лијеве притоке). У свом горњем току ријека Врбања прима већи број притока које формирају дендритичну хидрографску мрежу, која је у плану неправилно разграната и указује на хомогеност и изотропност површине рељефа. Посебна особеност овог дијела тока Врбање је велики број извора и изворишних зона (већином контактни извори), који формирају кратке и повремене водотоке, често бујичног карактера, са израженим ерозионим дејством (линијска ерозија). У највећем броју, ови извори имају промјенљив режим са великим колебањима, што указује на њихову зависност од падавинских епизода. Врло мали број ових извора је каптиран. Тачан број као и основни подаци о изворима (положај, тип извора, издашност и основне карактеристике хемизма) нису познати. Евидентна је постојаност хемијског састава ових извора као и већине притока и самих вода ријеке Врбање.

Као посебно изражен начин коришћења поменутих водних потенцијала горњег тока Врбање може се нагласити могућност изградње рибогојилишта (потенцијалност узгоја поточне и калифорнијске пастрмке). Изражена особеност горњег тока Врбање је амбијентална вриједност (љепота природног пејзажа, изражени биодиверзитет и релативна очуваност биоте), као и постојаности хемијског састава водотока.

У реону Крушевог Брда према Шипрагама евидентне су појаве експлоатације шуме. Ови утицаји, често, а посебно у хидролошком максимуму, доводе до појава повремених замућења како појединих притока (поток Килавац и Ђорковића поток са својим притокама) тако и вода ријеке Врбање. Имајући у виду ове негативне појаве, потребно је вршити редовну контролу радова на искориштавању шуме са посебним нагласком на превентивно дјеловање на рад извођача радова (контрола пројектне документације и извођења радова на сјечи). У горњем току ријеке Врбање изграђене су 2 мини-хидроелектране (МХЕ). МХЕ "Дивич" са водозахватом и са изграђеним рибогојилиштем и МХЕ „Крушево Брдо“ (инсталисане снаге 264 KW), док су на њеним притокама изграђене још три: МХЕ „Демићка“ (249 KW) на притоци Демићка, МХЕ „Стопани 1“ (249 KW) и МХЕ „Грабовачка Ријека“ (790 KW).

Свакако да ови објекти требају бити под надзором надлежних органа у смислу кориштења воде у складу са правилником о кориштењу вода (обезбијеђење еколошког минимума воде).

На подручју Грабовице, Ободника и Врбањаца ријека Врбања прима више притока од којих су најзначајније: Гариште ријека, Грабовачка ријека, Дубока, Вигошта, Цврцка, Дубоковац (лијеве притоке) и Бурачка ријека, Маљевска ријека, Голубић, Крушевица са својим притокама, Језерка, Хрваћанска ријека и Босанка (десне притоке). Велики дио ових водотока карактерише се постојаношћу својих токова и релативно малим измјенама хемијског састава. У смислу вредновања хидролошко-хидрауличких карактеристика овог сектора тока ријеке Врбање потребно је истаћи да, захваљујући израженој енергији тока, постоје предуслови за њено енергетско искориштавање односно изградњу малих хидроелектрана. Обзиром на наведени хидропотенцијал а према иновираној водопривредној основи предвиђена је изградња 12 МХЕ¹⁵. Свако идејно рјешење изградње хидроелектране мора бити транспарентно и подложно свим врстама контроле и ревизије што треба да резултира еколошки прихватљивим рјешењем.

¹⁴ Извор: „Водопривредна основа“

¹⁵ Извор: Водопривредна основа

Земљиште је основни природни, органичен и тешко обновљив, ресурс. Угрожавање земљишта настаје запуштањем и необрађивањем плодног земљишта, непланском и дивљом изградњом објеката, нерационалном експлоатацијом минералних сировина и ерозијом због неправилне употребе земљишта и неконтролисана сјече шума.

Површине које су биле под пољопривредним културама данас су под вегетацијом траве и корова услед опадања броја пољопривредног становништва и напуштених и зараслих имања.

Загађење и оштећење земљишта настаје услед кориштења пестицида у пољопривреди, одлагања чврстог отпада на недозвољеним површинама, непрописно изграђених септика, клизишта, промјена намјене земљишта, поплаве и слично.

Табела 46: Зелене површине

	2016	2017	2018	2019	2020
Износ дотације из општинског буџета за уређење зелених површина у КМ	95.000	44.886	99.972	109.988	115.142

За уређење зелених површина у посматраном периоду су повећавана издвајања из буџета на годишњем нивоу.

Стање шумских екосистема

Угроженост шума од свих штетних утицаја може се подијелити на штете које проузрокује човек својим свјесним и несвјесним радом и штете од инсеката, биљних болести и разних имисионих узрочника.

Човек чини штете бесправним присвајањем шумског земљишта, присвајањем и оштећивањем шумског дрвећа, неконтролисаним одлагањем отпада као и неконтролисаним ложењем ватре у шуми и њеној непосредној близини што доводи до појаве шумских пожара који уништавају читаве комплексе шума и шумског земљишта.

Биљне болести могу угрожавати шуме у условима када се не води довољно рачуна на успостави шумског реда у сјечинама и последије великих вјетроизвала и снијеголома који се не уклањају из састојина и ствара се простор за њихову проградацију.

Шумама и шумским земљиштем у државној својини управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Владе РС, а дио послова, на кориштењу и одржавању шума, на основу посебног уговора, врши ЈПШ „Шуме Републике Српске“ односно његова организациона цијелина ШГ „Врбања“, Котор Варош.

Шумама и шумским земљиштем у приватној својини управљају и газдују њихови власници, а извршилац стручно-техничких послова је Јавно предузеће шумарства, односно ШГ „Врбања“. Посебан проблем за очување флоре, фауне, разноврсности биодиверзитета и акватичних екосистема представља извлачење шумских сортимената потоцима тј. ријечним коритима што доводи до замућења воде и угибања животињског свијета.

У граничном дијелу општине са Федерацијом БиХ је изражен и проблем минирањем земљишта, што додатно онемогућава провођење било каквих заштитних мјера.

Израда програма изградње путева (влака) и мостова за потребе експлоатације шуме и доставе истог општинској управи је сигурно једна од активности која би допринијела побољшаном надзору над управљањем шумама и шумским земљиштем.

Управљање отпадом

Општина Котор Варош је повјерила предузећу К.П. „Бобас“ а.д. одвоз комуналног отпада из градског подручја и мјесних заједница са подручја општине.

Одвоз комуналног отпада се врши на основу Одлуке о комуналном реду број 7/18 од 08.08.2018. године и Плана одвоза и одлагања отпада.

Сакупљени комунални отпад се депонује на регионалну депонију Рамићи, код Бања Луке, на основу уговора бр.041/1929/18 из 2018. године.

Одвоз се врши намјенским возилима за одвоз комуналног отпада а у дијеловима насеља гдје је онемогућен улазак камиона одвоз се врши малим камионом кипером.

На градску депонију Дуратовци (Дуратовачко поље) се и даље одлаже грађевински отпад и шут којима се прекрива отпад депонован у ранијим годинама док није успостављена регионална депонија. Наиме за поменути депонију је неопходно затворити и санирати јер је главним пројектом, који је 1985. год., израдио „Пројект“ Бања Лука, пројектовани капацитет депоније од 419.000 м3 одговарао планираном периоду одлагања око 20 година (1985-2005). Такође на истој локацији се врши депоновање лишћа, траве и сличног органског отпада а уједно се користи и као претоварна станица. Поред тога евидентно је одлагање и комуналног отпада на поменутој локацији.

Након набавке специјалних возила, извршена је набавка и одређеног броја типских посуда, контејнера за одлагање смећа, што је увелико поправило услове у овој области.

Ријешен је проблем одвоза отпада из већине Мјесних заједница. Међутим и поред побољшаног одвоза отпада, проблем са појавом дивљих депонија није ријешен. Отпад се одлаже на недозвољеним мјестима, на обалама ријека, у водотоцима, поред саобраћајница, на шумским подручјима и сл.

Према евиденцији Комуналне полиције Општине Котор Варош на подручју општине постоји 14 дивљих депонија отпада (Дуратовци, Марића Поток, пут за засеок Билице, Вагани-Горњи Бибићи, Дабовци-уз водоток ријеке Врбање (прилаз из Вечића), Змајевац-Савићи, Мајсторовића ријека-Савићи, Вакуфци-уже подручје Прљин гај, Раштани-Либаревине, Борја-Хрстова коса, Грабовица-Микановића поток, Црна Ријека-Усјек, Плана-Сјелине, Ћорин луг-изнад моста).

Отпад који грађани одлажу на дивљим депонијама је углавном оне врсте отпада које комунално предузеће не одвози у току свог редовног рада, а то је прије свега индустријски отпад (отпад из предузећа, клаонички отпад, стари аутомобили и дијелови истих), затим крупни отпад из домаћинства (дијелови старог намјештаја и осталог покућства) и грађевински шут што је нарочито изражено у Билицама и према депонији Дуратовци.

У наредном периоду било би неопходно затворити и санирати поменути, највећу дивљу депонију на подручју Општине како би се спријечило њен штетан утицај на животну средину. Донишењем Одлуке о комуналном реду 2018. предвиђено је оснивање сталног тротоара, чиме би се стално и у потпуности ријешило проблем одлагања отпада животињског поријекла на територији Општине, међутим још увијек се није ријешило ово питање на адекватан начин.

Биодиверзитет, заштита природе и културно – историјског наслеђа

Процјене о броју рањивих и угрожених биљних и животињских врста говоре да је крајње вријеме да се преузму конкретне активности на њиховој заштити и очувању.

Иако природно географски услови општине представљају веома добру основу за станиште, бројност и квалитет аутохтоних врста дивљачи, као и повољне услове за репродукцију истих, до пуног капацитета ловишта, процјена је да капацитет ловишта још увијек није достигла срнећа и зечија дивљач која је и природно најугроженија, а затим и дивља свиња која је законом незаштићена. Подручје општине Котор Варош је подијељено на три ловишта којима газдују три удружења. Поред ловства, општина располаже значајним природним потенцијалима за развој рибарства, а то су ријека Врбања и њене притоке.

Посебно вриједна природна добра на подручју општине Котор Варош су: паркови природе на локалитетима Орахове, Грабовице и Крушевог Брда са изузетним хидрографским и пејзажним

карактеристикама, водоток Врбање цијелим током, а посебно у зони и у самом кањону Стисле, Водоток ријеке Јакотина на којем се нарочито истиче водопад Бобас, ријечица Цврца са локалитетом Виленска Врела, Грабовачка ријека, Демифка ријека, Иломска са долином, Крушевица у горњем току до ушћа Стевановине, Бистрица са притокама и неуобичајен систем наводњавања, локалитет Солиле и Хајдучка Вода на планини Борја на граници са општином Теслић, локалитет Дјевојачка раван са шумским комплексом на подручју Грабовице, локалитет Преливода изнад изворишта потока Килавац око платоа Свињска Глава, видиковци: Рујева Главича, Јежица, Шепирице и Љута Грета на обронцима планине Влашић, реон Соколине-Вишевице са интересантним геоморфолошким формама и спелеолошким појавама, посебно локалитет Ламница, Гтљенка, Стијене и Дунића стијене, парковски простор у самом граду.

Природно наслеђе и ресурси се нерационално троше и нису адекватно заштићени (незаконита експлоатација камена са природних позајмишта, експлоатација шљунка, криволов у лову и риболову, незаконита сјеча шуме). Они представљају велико богатство општине и њима се не придаје довољно пажње.

Културно-историјско наслеђе

Посебно вриједна културно-историјска добра на подручју општине Котор Варош су:

- Археолошки локалитет из периода касне антике у Шипрагама на подручју Црквина од III до V вијека (остаци ранокршћанске базилике),
  - Комплекс средњовјековног утврђења Котор на узвишењу изнад ријеке Јакотине и водопада Бобас из XIV вијека, за владавине Хрвоја Вукчића-Хрватинића,
  - Некропола стећака у Шипрагама, Вечићима и Хоцином брду у Грабовици,
  - Локалитет средњовијековне цркве у насељу Орахова (незваничан податак),
  - Воденице поточаре као вриједна баштина народне технике и етно-архитектуре на бујичним водама – водотоцима: Ђурнића поток, Грабовачки поток, Цврца, Дубоки поток, Вигошта, Липовача, Јакотина, Демифка ријека, Крушевачка ријека, Трновац поток, Ђорковац и Бистрица, Босанка, Маљевска ријека, те остали бујичасти водотоци.
  - Грађевинско наслеђе и природно-просторне вриједности града Котор Вароша настале крајем XIX и почетком XX вијека које садрже евидентне вриједности, морају се поштовати како би се приликом било каквих захвата или интервенција у простору сачувао основни идентитет коријена града, као вриједна културно-историјска и природна баштина.
- У том смислу, као посебне вриједности, заштиту заслужују и:
- зграда „Стара АУСТРО-УГАРСКА школа“(Музеј),
  - стара зграда болнице у кругу Дома здравља,
  - објекти и зграде на тргу „Палих Српских Бораца“ и сви објекти старији од 100 година.

Културно-историјско наслеђе је изузетно запуштено и не постоје реални планови за ревитализацију истог. За археолошке локалитете садржане објекте, споменик обиљежја из НОБ-а потребно је извршити инвентаризацију ради валидације података и адекватне заштите. Треба узети на чињеницу да се јединствена врта рибе потичне мрвене сабана налази у притокама Врбање Јакотина - испуљено од стране стручњака са природно-математичког факултета Бања Лука у периоду 2006, 2007. и 2008. године!

Енергетска ефикасност

У периоду од 2015 до 2020. године општина Котор Варош се не може похвалити значајнијим улагањем у област енергетске ефикасности. У 2017. години у енергетску ефикасност уложено је 270.000 КМ.

Потписивањем „Споразума градоначелника“ 2019. године општина Котор Варош се активно укључила у провођење мјера за испуњење визије Европске уније за климу и енергију на свом подручју. Општина Котор Варош се приликом потписивања „Споразума Градоначелника“ обавезала да ће остварити сљедеће циљеве:

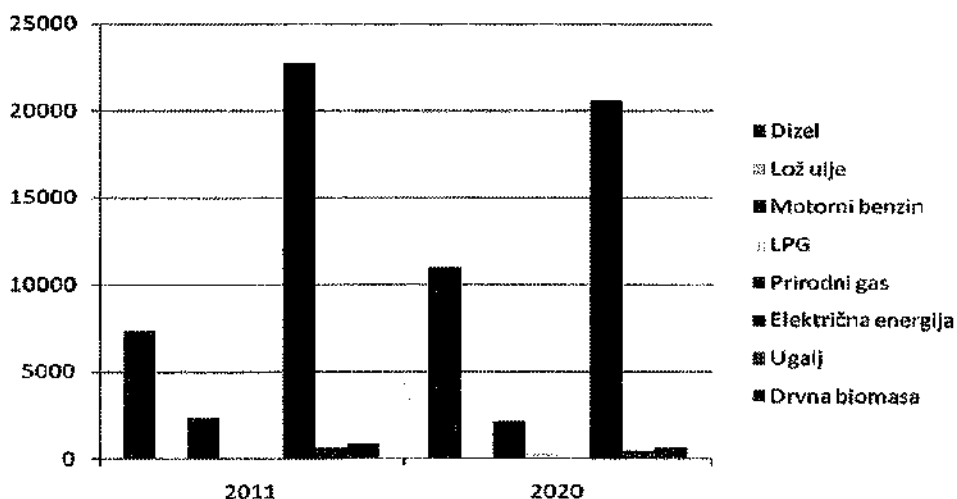
- **смањити емисије CO₂** (и, према могућности, других стакленичких гасова) на подручју општине за **најмање 40% до 2030.** ефикаснијом употребом енергије и већом употребом обновљивих извора енергије,
- **повећати своју отпорност** прилагођавањем посљедицама климатских промјена,
- **дијелити своју визију**, резултате, искуство и знање с другим локалним и регионалним тијелима унутар и изван ЕУ-а путем директне сарадње и размјене, посебно у контексту Глобалног споразума градоначелника ("Global Covenant of Mayors"),
- **израдити Акциони план одрживог енергетског развоја и климатских промјена (eng. Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP)**

Општина Котор Варош је у октобру 2020. године усвојила SECAP Општине Котор Варош који, како би био прихваћен у оквир иницијативе Споразума градоначелника, испуњава следеће захтјеве:

- Акциони план је усвојила Скупштина Општине;
- Акциони план садржи циљ смањења наведен у Споразуму (најмање 40% смањење испуштања CO₂ до 2030.);
- Акциони план се темељи на резултатима свеобухватног Референтног инвентара емисије (BEI) и Оцјени ризика и изложености (RVA);
- Акциони план обухвата кључне секторе активности (јавну расвјету, зградарство и саобраћај);
- Референтни инвентар емисија укључује јавну расвјету, зградарство и саобраћај.

Овим се општина Котор Варош одговорно определијелила за енергетски одржив развој на начелима енергетске ефикасности, одрживе градње и кориштења обновљивих извора енергије. На сљедећој слици приказано је поређење референтног (емисија CO₂ у 2011. години) и контролног инвентара (емисија CO₂ у 2020. години) Општине Котор Варош.

Слика 3: Поређење референтног и контролног инвентара по енергентима

Укупан Контролни инвентар емисија CO₂ у 2020. години износио је 35.135 tCO_{2eq} те је за око 3% већи у односу на Референтни инвентар емисија CO₂ који је износио 34.209 tCO_{2eq} у 2011. години. Највеће остварено повећање емисије CO₂ у 2020. години у односу на 2011. годину

остварено је из емисија дизел горива, гдје је дошло до пораста процентуалног учешћа у укупним емисијама са 21% на 31%, док је највеће смањење емисије CO₂ остварено из емисије електричне енергије, са 66% на 58%. Благо смањење је такођер остварено у емисијама моторног бензина и угља. Количински, емисије LPG-а су порасле са 175 t на 278 t, али се њихов удио у укупним емисијама није промијенио те је у 2020. години износио 1% као и у 2011. год.

На основу израђеног Референтног плана града Котор Варош за период од 2021. до 2030. годину који је износио 34.801 t CO₂ представљајући смањење емисија CO₂ од 40% до 2030. године, што значи да би укупне емисије CO₂ износили у просјеку мање од 20.668,62 t CO₂.

2.1.8. Стање просторно планске документације

Општина Котор Варош као јединица локалне самоуправе покривена је стратешким документима Просторним планом општине Котор Варош 2011-2030 (Одлука бр. 01-022-164/14 од 30.12.2014. год., Сл. Гласник Општине Котор Варош бр. 12/15) и Урбанистичким планом 2009-2030 (Одлука бр. 01-022-4/21 од 5.1.2021. год., Сл. Гласник Општине Котор Варош бр. 1/21). Просторним планом покривена је цјелокупна територија општине Котор Варош а Урбанистичким планом је покривена територија која са налази у обухвату катастарске општине Котор Варош.

Од спроведбених докумената просторног уређења израђени су сљедећи планови:

- Регулациони план „Брегови 1“, Одлука бр. 02-014-352-3/18 од 24.12.2018. год., (Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 13/18);
- Измјена и допуна регулационог плана стамбеног насеља Рипиште – Баре Котор-Варош - Одлука бр. 01-022-115/19 од 28.11.2019. год.,(Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 11/19);
- Регулациони план „Занатски центар“, Одлука бр. 01-022-114/13 од 11.6.2013. год., (Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 6/13);
- Регулациони план „Камена кућа“ – измјена, Одлука бр. 01-022-83/19 од 19.9.2019. год., (Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 9/19);
- Регулациони план „Камена кућа 2“, Одлука бр. 01-022-132/18 од 27.12.2018. год.,(Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 13/18);
- План парцелације за централне градске садржаје мале привреде и услужних дјелатности, Одлука бр. 01-022-40/12 од 19.4.2012. год., (Сл. гл. Општине Котор Варош бр. 3/13);
- Такође, донесене су одлуке о приступању израде сљедећих регулационих планова:
- Регулациони план „Центар“ Котор Варош;
- Измјена и допуна Регулационог плана „Рипиште Баре“ Котор Варош и
- Измјена и допуна Регулационог плана „Брегови“ Котор Варош.

У складу са дефинисаним циљевима и визијом развоја урбаног подручја града, посебну пажњу у реализацији планских докумената ниже реда треба посветити сљедећим активностима:

Реконструкцији урбаног подручја

Централна градска зона је основни носилац идентитета града и мјесто генерисања друштвених догађања. Наредни простор је место изградње објекта ниже стратешки и планиски приоритетом искоришћености парцела објекти су највећим дијелом доброт бонитета, те стога акценат треба ставити на реконструкцију простора у смислу повећања спратности и искоришћености локације као и на планирање мреже отворених јавних простора и уређење фасадних фронтара у оквиру визуелно и функционално атрактивног архитектонско-урбанистичког рјешења.

Порески приходи - Највеће учешће у укупним приходима чине порески приходи. Њихово учешће по годинама је следеће: 2016. година 75,47%, 2017. година 68,38%, 2018. година 45,29%, 2019. година 61,60% и 2020. година 57,42%.

Порески приходи у посматраном периоду расту до 2019. године, а у 2020. години биљеже пад. Негативни општи економски трендови у Републици Српској и Босни и Херцеговини, изазвани пандемијом COVID-19, утицали су и на приходе и примитке јединица локалне самоуправе у 2020. години. Највеће учешће пореских прихода у укупним приходима у овом периоду остварено је у 2016. години и износи 75,47%, а најмање у 2018. години када износи 45,29%. Појединачно посматрано сви приходи из ове групе у посматраном периоду циклично расту и опадају.

Порези на лична примања имају тренд раста у 2016 и 2017. години, а од 2018. године опадају. До значајног смањења, у односу на претходне године, пореза на лична примања, дошло је због доношења нове законске регулативе, односно због личног одбитка од 500,00 КМ, тј. Буџет Републике Српске и буџет јединица локалне самоуправе се одрекао дијела пореза у корист запослених у Републици Српској.

У структури пореских прихода доминирају приходи од индиректних пореза са учешћем од 51,22% у укупно оствареним приходима. Највеће учешће индиректних пореза у укупним приходима у посматраном периоду остварено је 2016. године и износи 64,84% а најмање у 2018. години гдје износи 38,26%.

Непорески приходи - Наплаћени непорески приходи у 2020. години мањи су 28,69% у односу на непореске приходе у 2016. години. Раст ових прихода остварен је 2018. године, док је у осталим годинама посматраног периода падао.

Највеће учешће у непореским приходима у свим годинама имају накнаде по разним основама. Највећи раст ових прихода остварен је у 2017. години, у наредним годинама имају тренд опадања, док у 2020. години износи 47,20% учешћа у укупним непореским приходима.

Приходи од комуналних накнада и такси имају тренд раста до 2019. године, док у 2020. години биљеже пад. Такође и властити приходи буџетских корисника имају тренд раста до 2019. године, док у 2020. години имају тренд опадања, тако да су ови приходи у 2020. години мањи за 19,37% у односу на 2019. годину. Приходи од новчаних казни у посљедњим годинама су занемарујући.

Трансфери између буџетских јединица односе се на текућа средства Министарства здравља и социјалне заштите за финансирање 50% социјалних давања (за сталну социјалну помоћ, додаток за туђу његу и помоћ, оспособљавање дјеце и омладине са сметњама у развоју), личне инвалиднине 100%, обавезе ентитета, јединица локалне самоуправе и фондова по записницима Пореске управе Републике Српске.

Примици за непроизведену сталну имовину односе се на продају градског грађевинског земљишта у власништву општине Котор Варош за изградњу стамбених објеката. Из претходне табеле се види да је највећи приход по овом основу остварен у 2020. години.

Примици од финансијске имовине највећи су у 2019. години и односе се на орочена новчана средства од друге емисије обвезница до годину дана у земљи код домаћих финансијских институција (уговор са Адико банком бр. 18402998 од 26.10.2018. године по номиналној каматној стопи од 0,40% годишње, фиксно, примјеном пропорционалног метода обрачуна и календарског броја дана декурзивно на период од 6 мјесеци).

Примици од задуживања у 2018. години односе се на кредит по основу друге емисије обвезница за капиталне инвестиције-изградња зграде локалне управе и откуп неотплаћеног дијела обвезница из прве емисије обвезница, а примаци од задуживања у 2020. години односе на кредит код НЛБ банке за капиталне инвестиције.

Остали примаци из трансакција између или унутар јединица власти односе се на примитке по основу измиренних обавеза пореских обвезника, примитке по основу рефундације плата за

породиљско одсуство (100% од Фонда за дјечији заштиту) и боловање које се рефундира од фондова¹⁶.

Расходи

Текући расходи имају тренд раста и учешће ових трошкова у укупним трошковима у посматраном периоду је сљедеће: 2016. године 84,35%; 2017. године 79,08%; 2018. године 55,66%; 2019. године 73,35% и 2020. године 71,44%.

Табела 48: Реализовани расходи општине од 2016 до 2020. године - у КМ-

Буџетска ставка	2016	2017	2018	2019	2020
ТЕКУЋИ РАСХОДИ	6.714.603	6.858.026	7.559.977	7.819.512	8.221.155
Расходи за лична примања	2.605.256	2.876.718	2.942.568	3.092.095	3.441.601
Расходи за робу и услуге	1.753.007	1.466.939	1.759.916	1.783.419	1.833.350
Расходи финансирања	187.484	139.200	109.152	223.778	233.871
Субвенције	36.520	77.597	64.349	8.196	8.563
Грантови	1.000.771	1.093.681	1.221.850	1.298.158	1.190.713
Дознаке на име соц. Заштите	1.131.565	1.062.820	1.071.957	1.186.768	1.379.823
Расходи трансакц. размјене		17.363	25.795	28.621	32.183
Расходи по судским рјешењима		12.675	255.850	81.987	2.150
Трансфери између и унутар исте јединице власти		111.034	108.539	116.490	98.900
ИЗДАЦИ ЗА НЕФИНАН.ИМОВИНУ	415.812	937.716	1.606.843	2.080.429	3.119.305
Издаци за пр. сталну имовину	399.902	929.337	1.592.560	2.067.490	3.115.306
Издаци за залихе материјала	10.109	8.379	14.283	12.938	3.999
Издаци по основу пореза на д.в.	5.801				
ИЗДАЦИ ЗА ФИНАН.ИМОВИНУ			2.000.000		
ИЗДАЦИ ЗА ОТПЛАТУ ДУГОВА	830.314	657.537	2.262.900	66.818	62.743
ОСТАЛИ ИЗДАЦИ		219.397	153.517	693.996	104.842
УКУПНО ОСТВАРЕНИ РАСХОДИ	7.960.729	8.872.676	13.583.236	10.660.755	11.508.046

Расходи за лична примања чине значајну ставку у текућим расходима. Учешће ових расхода у укупним трошковима је највеће у 2017. години (33,17%), а најмање у 2018. години (21,66%). У односу на 2016. годину расходи за робу и услуге у 2017. години имају индекс 83,68%, док у наредним годинама имају тренд раста. Тренд благог раста присутан је и код грантова до 2019. године, а у 2020. години опада. Разлог смањења је планирање средстава јавних установа Центар за културу и информисање, Туристичка организација и Развојна агенција као нижи буџетски корисници на позицији 488-трансфери унутар исте јединице власти. Грантови се односе на финансирање политичких партија, борацких организација, хуманитарних организација, спортских и омладинских организација, Хитне службе Дома здравља, вјерских заједница, мјесних заједница и других организација и удружења.

У оквиру дознака на име социјалне заштите обезбјеђена су законом дефинисана социјална давања (Центар за социјални рад), помоћи породицама погинулих бораца и ратних војних инвалида, стипендије за ученике и студенте, помоћи пољопривредним произвођачима,

¹⁶Буџет општине Котор Варош, Одјељење за финансије

помоћ породицама са 4-оро и више дјеце и друге помоћи. Ови расходи су највећи у 2020. години и за 16,27% су већи у односу на 2019. годину.

У структури финансирања капиталних пројеката у протеклом периоду највећа издвајања су била по основу изградње зграда и објеката и изградња саобраћајних објеката. Учешће капиталних расхода у укупним расходима по годинама је сљедеће: 2016. година 5,22%, 2017. година 10,81%, 2018. година 11,83%, 2019. година 19,52% и 2020. година 27,11%.

Треба напоменути и реализацију неколико капиталних пројеката који су дијелом или у потпуности финансирани из екстерних извора. У периоду 2016-2020. године за капиталне инвестиције издвојено је укупно 8.160.105 КМ из буџетских и екстерних извора. Из буџета општине Котор Варош издвојено је 3.202.480 КМ, а из екстерних извора 4.957.625 КМ.

Фонд за посебне пројекте – 05 - У периоду 2016-2020. године за капиталне инвестиције у оквиру фонда 05 - Фонд за посебне пројекте издвојено је укупно 2.722.825 КМ из екстерних извора (трансфери, кредит-реконструкција и санација градске водоводне мреже и проширење канализационе мреже-ЕИБ и кредит СБ-поплаве).

Укупно на Фонду 01 и Фонду 05 из буџета општине Котор Варош за капиталне инвестиције издвојено је 3.202.480 КМ, а из екстерних извора 7.680.450 КМ.

Процена могућности финансирања Стратегије развоја општине Котор Варош 2022-2028.

Табела 49: Преглед процене по главним изворима финансирања, за период 2022-2028. год.

Извори финансирања стратегије развоја	Укупно (у милионима КМ)							Укупно по изворима
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Из буџета ЈЛС	910	910	1.000	1.000	1.100	1.100	1.200	7.220
Из екстерних извора -разлика неповучени кредит- ЕИБ-водовод и канализација Држава и ентитети	200	200						
	100	100	100	100	100	100	100	1.100
Из екстерних извора (ИПА, донатори и остало)	100	100	100	400	300	300	400	1.700
УКУПНО	1.910	1.910	1.200	1.500	1.500	1.500	1.700	10.020

Табела 50: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по развојним областима
(стварна расподјела ће се утврдити током израде стратегије развоја):

Економски развој	Друштвени развој	Развој заштите животног средине	Укупно
440.000 КМ	8.080.000 КМ	1.500.000 КМ	10.020.00

Под екстерним изворима (*кредити, ентитети, држава, јавна предузећа и приватни извори, сл.*) подразумевају се грантови од Владе Републике Српске путем јавних позива ресорних министарстава, Фонда Републике Српске и Јавних предузећа на републичком нивоу. У 2022. и 2023. години планирано је повлачење преосталог дијела кредита ЕИБ-а по Пројекту водовод и канализација Републике Српске за финансирање Пројекта реконструкције и санације градске водоводне мреже и проширење канализационе мреже у општини Котор Варош.

Пројекција извора финансирања из екстерних извора (ИПА, донатори и остало) подразумева реалне могућности добијања средстава из ИПА и других ЕУ развојних фондова и међународних развојних агенција.

На основу анализе прибављених информација и података у погледу пројекције издвајања за Стратегију развоја општине Котор Варош за период 2022-2028. годину, за капиталне пројекте и остале инвестиционо значајне пројекте је оквирно предвиђено 10.020.000,00 КМ (7.220.000,00 КМ буџет и 2.800.000,00 КМ екстерни извори).

Пројекција финансирања стратегије развоја општине Котор Варош, за период 2022-2028. године припремљена је узимајући у обзир тренд издвојених средстава у претходном периоду, планирани буџет за текућу годину и пројекције буџета (ДОБ-а) за наредне три године, те на основу процјене очекиваних допуских средстава из осталих екстерних извора. Такође, приликом процјене водило се рачуна о ограничењима у погледу акумулираних обавеза и задужености као и других ризика.

За сервисирање кредитних обавеза у наредних 7 година ће бити потребно годишње издвајати око 1.500.000,00 КМ.

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање

2.2.1. Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа

SWOT анализа

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ значајни природни ресурси (квалитета шума 56,72% територије општине, пољопривредно земљиште 38%, погодно за воћарство и сточарство, рудна богатства – мрки угљљ, манган, кречњак, те водне ријеке и потоци, и остале површине); ✓ изворишта и доступност питке воде, чист ваздух; ✓ створени повољни административни услови за инвестирање (поједностављене процедуре добијања грађевинских дозвола за потенцијалне инвеститоре); ✓ успостављен и функционалан Привредни савјет; ✓ довољан број контејнера за прикупљање чврстог комуналног отпада; ✓ повољни услови за живот, постојање културних и спортско-рекреативних објеката; ✓ успостављен систем прикупљања крутог отпада и одвоз крутог отпада на регионалну депонију Бања Лука; ✓ туристички потенцијал општине (излетишта, ријека Врбања, излетнички туризам, спортско-рекреативни туризам, викенд туризам); ✓ постојање туристичке организације; ✓ опремљеност Службе хитне медицинске помоћи; ✓ изграђени и опремљени просторни капацитети Дома здравља за несметано функционисање дијагностичких служби; ✓ значајна површина општине омогућује несметан просторни развој уз регионалне путеве. ○ недостатак стручне радне снаге, посебно у секторима кожарско-прерађивачке, машинске индустрије и услужне дјелатности; ○ непостојање Центра за преквалификацију, доквалификацију и високошколске установе за потребе тржишта рада; ○ недовољна промоција и стимулисање дефицитарних занимања; ○ недовољна едукованост становништва о потреби организованог
--	--

прикупљања отпада;

- неадекватан третман индустријских отпадних вода (еколошки ризик);
- неуурећеност и неприлагоденост дијела спортско-рекреативних терена у складу са правилима за лица са потешкоћама у развоју (атлетска стаза, помоћни објекти, туристичке стазе и трим стазе);
- неодржавање културно-историјских објеката;
- бесправна градња и грађење објеката у обалном појасу ријеке Врбање узроковане не спровођењем просторног и урбанистичког плана;
- недовољно развијена комунална инфраструктура;
- недовољна опремљеност припадника цивилне заштите и ватрогасних јединица у одговору на природне и друге опасности;
- неадекватност становништва у реаговању на природне и остале опасности;
- недовољно развијена свјест становништва о заштити животне средине (одлагање отпада у корита ријеке и потока);
- недовољно развијени организацијски капацитети општине за управљање кризним ситуацијама;
- несанирана локална депонија чврстог отпада;
- недовољно примјењене мјере енергетске ефикасности и недовољно искоришћени обновљиви извори енергије;
- непостојање планског приступа развоју пољопривреде;
- неуезваност пољопривредних произвођача;
- неопремљеност подручних амбуланти породичне медицине;
- мали обухват дјеце предшколског образовањем и васпитањем у руралним подручјима;
- непостојање адекватне установе и стручног кадра за вишечасовни обрабава лица са потешкоћама у развоју.

- постојање Агенцентра, опремљеног хладњачом и сушаром али неискоришћеност ових капацитета услед непостојања механизма управљања центром;
- постојање рециклажног дворишта али неискоришћеност ових капацитета услед непостојања механизма управљања;
- близина Баче / Луке као административног, образовног и културног Центра;
- близина аеродрома Маховљани и уведен пунички и теретни авио превоз од значаја за привреднике општине и грађане;
- расположивост развојних фондова (IMDP, USAID, EU фондови, владини развојни фондови);
- тренд улагања у мјере енергетске ефикасности и обновљиве изворе енергије;
- тренд развоја прерађивачке индустрије (коже, дрвне, металне);
- дијаспора као извор инвестиција и знања;
- негативан природни допринос;
- негативан утицај економске кризе, уз опасност од смањења активности у постојећим привредним капацитетима;
- негативан утицај пандемије узроковане вирусом COVID-19;
- ограниченост на примарну производњу, уз велику зависност од малог броја предузећа у прерађивачкој индустрији, који су уједно и највећи носиоци запослености у привреди („мало“ предузетништво концентрисано на трговину и угоститељство);
- политичка нестабилност у окружењу (у БиХ и западном Балкану);

- ризик од дешавања природних катастрофа (поплаве и клизишта);
- недовољни подготвљености за примјену мјера енергетске ефикасности од стране виших нивоа власти;
- глобални токови миграција;
- озбиљне еколошке посљедице у случају хаварија и развоја индустрије као могућег загађивача у окружењу.

2.2.2. Стратешко фокусирање

Стратешки фокуси

	<p>Одржив инфраструктурни развој у урбаном дијелу општине уз уважавање потреба пословне заједнице, повољно окружење за предузетништво и иновације, и стварање услова за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја у руралном дијелу општине.</p>
	<p>Прилагођавање образовних профила постојаном привредном развоју, уз улагање у образовање у области техничких наука, дигитална трансформација јавног сектора, унапређење политика здравствене и социјалне заштите, уз уважавање потреба рањивих група, њихове укључености, образовања и финансијске инклузије.</p>
	<p>Ојачати капацитете општине Котор Варош у области смањења негативних утицаја на животну средину (отпад, опадне воде, емисија штетних гасова), ефикасно управљање ризикима од природних и других опасности (поплаве, пожари, земљотрес, управљање пандемијом корона вируса и др.).</p>

Стратешки фокуси општине Котор Варош су дефинисани на основу прикупљених података и налаза ситуационе анализе која је обухватила све важне аспекте живота и развоја општине. Сагледани су кључни природни ресурси и компаративне предности подручја како би се што ефикасније искористиле постојеће снаге и развојне шансе. У складу са тим Развојни тим општине Котор Варош се опредјелио за следеће стратешке фокусе:

- ✓ **Одржив инфраструктурни развој у урбаном дијелу општине уз уважавање потреба пословне заједнице, повољно окружење за предузетништво и иновације, и стварање услова за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја у руралном дијелу општине.**

Налази ситуационе анализе показују да општина Котор Варош има развијену привреду у сектору обуће, метала и дрвопрераде и ниску стопу незапослености, као и прилив радне снаге из сусједних општина. Достигнути ниво привредног развоја општине је потребно одржати у наредном планском периоду, кроз улагање у инфраструктуру у урбаном дијелу општине у складу са потребама пословне заједнице и становништва.

Потребно је стимулисати запошљавање у малим и средњим предузећима, развијати занатске дјелатности које стварају нове производе са већом додатом вриједношћу користећи напредне и иновативне технологије.

У погледу развоја туризма, евидентна је неискориштеност природних потенцијала и постојећих излетничких мјеста. Потребно је развијати инфраструктуру за кориштење

потенцијала за развој туризма, спортско-рекреативних садржаја и екстремних спортова, које пружају ријека Врбања и брдскопланински предјели општине, а посебно плато Влашића. Фокусирање на развој ових области довешће до додатног запошљавања, створиће се могућности samozapošljavanja и омогућити развој руралног подручја, чиме ће се утицати на останак становништва, нарочито младих, у овим дијеловима општине. Уређење излетничких мјеста ће позитивно утицати на развој цјелокупне друштвене инфраструктуре, као и на побољшање квалитета живота становништва.

- ✓ **Прилагођавање образовних профила постојећем привредном развоју, уз улагање у образовање у области техничких наука, дигитална трансформација јавног сектора, унапређење политика здравствене и социјалне заштите, уз уважавање потреба рањивих група, њихове укључености, образовања и финансијске инклузије .**

Због недостатка стручне радне снаге са подручја Општине, посебно обућарске, металске и дрвопрерађивачке струке, неопходно је у наредном периоду преко средњих стручних школа континуирано вршити процес преквалификације и доквалификације запослених.

На подручју општине Котор Варош не постоје високошколске установе и студенти са подручја ове општине похађају високошколске установе на Универзитету у Бања Луци, другим градовима у окружењу или иностранству. Недовољан број студената уписује техничке факултете који су потребни привреди а заинтересованост за наведеним факултетима и студијским програмима техничких факултета би била већа уколико би се на подручју општине Котор Варош отворили неки од студијских програма техничких факултета за којима постоји потреба привреде. Да би се смањило одлазак школоване стручне радне снаге у иностранство, потребно је подизати ниво плата запослених, као и стварање бољих услова рада у предузећима.

Неопходно је да локална заједница стимулише упис дефицитарних занимања и стручних кадрова за потребе социјалне заштите и обезбиједи инфраструктурне услове прилагођене најрањивијим групама. Потребно је побољшати услове за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју кроз формирање Дневног центра за продужени боравак дјеце ометене у развоју.

Услуге здравствене заштите становништва подићи на виши ниво опремањем просторија теренских амбуланти и Дома здравља опремом за рано откривање и превенцију болести код становника. Побољшати ниво пружања услуга локалне управе и услуга јавних предузећа према грађанима и пословној заједници, те обезбиједити адекватан приступ рањивим категоријама друштва.

- ✓ **Ојачати капацитете општине Котор Варош у области смањења негативног утицаја на животну средину (отпад, отпадне воде, емисија штетних гасова) и ефикасног управљања ризицима од природних и других опасности (поплаве, пожари, посљедице узроковане пандемијом корона вируса и др.).**

На подручју општине су евидентни проблеми загађивања водотока отпадним водама, депоновања комуналног отпада на градску депонију која није у употреби, појава дивљих депонија, као и проблем одлагања анималног отпада, тако да је приоритет санирање градске депоније, уклањање дивљих депонија, изградња пречистача отпадних вода и оснивање сточног гробља.

Јачање капацитета локалне заједнице да избјегне, ублажи и адекватно одговори на катастрофе узроковане природним и другим опасностима укључује и изградњу и уређење комуналне инфраструктуре, уређење водотока и обалоутврда, чишћење ријечних корита, едукацију становништва о ризицима одлагања отпада у ријечна корита, као и јачање

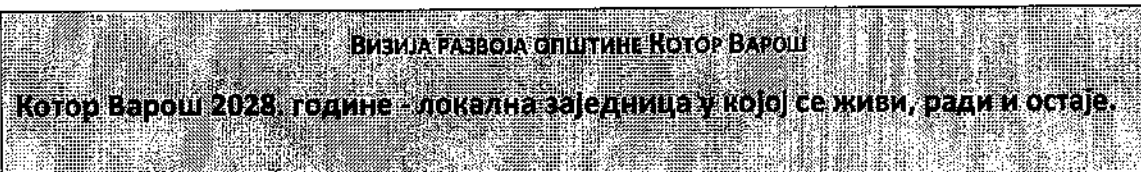
капацитета Цивилне заштите, Ватрогасног друштва, Црвеног крста и других актера заштите и спасавања који су укључени у ову проблематику.

У циљу заштите од елементарних непогода потребна су већа улагања у заштиту од поплава, опремање и јачање капацитета цивилне заштите и територијалне ватрогасне јединице и обуке становништва, како би локална заједница била у стању да одговори свим изазовима. Природно наслеђе и ресурси се нерационално троше и нису адекватно заштићени (незаконита експлоатација камена са природних позајмишта, експлоатација шљунка, криволов у лову и риболову, незаконита сјеча шуме). Потребна је заштита јединствене природне врсте поточне мрене у притокама Врбање као и ревитализација културног-историјског наслеђа.

Са аспекта енергетске ефикасности потребно је посветити пажњу промовисању и интензивирању кориштења обновљивих извора енергије и производњи електричне енергије преко соларних и вјетро електрана. Примјеном нових технологија, обновљивих извора енергије и мјера енергетске ефикасности, довело би до рационалнијег кориштења енергије и до већег степена заштите околине.

2.3. Визија развоја и стратешки циљеви, са индикаторима

2.3.1. Визија развоја

Котор Варош је развијена и перспективна локална заједница са пуном запослености, извозно оријентисаном привредом, привлачна за пословање и инвестирање, са ефикасним, праведним и друштвено одговорним системом социјалне и здравствене заштите и бриге о становништву. Становници Котор Вароша имају висок ниво свијести о очувању животне средине, а инфраструктурни и комунални системи функционишу у складу са принципима очувања животне средине и рационалног кориштења природних ресурса.

2.3.2. Стратешки циљеви са индикаторима

На основу чињеница социо-економске анализе, полазећи од визије развоја, утврђени су следећи стратешки развојни циљеви који се заснивају на развоју привреде, друштвеном и развоју животне средине и дефинишу оквир за будуће планске активности, чијим остваривањем се општина Котор Варош поставља на пут развоја и просперитета.

1. Стабилан економски развој општине – Општина Котор Варош располаже са значајним минералним ресурсима (мрки угљ и манган) која су у ранијем периоду и експлоатисана, због чега се намеће потреба даљих истраживања уз неопходну подршку надлежних републичких органа. Такође, Општина је богата шумом као природним ресурсом који ствара предуслове за развој дрвопрерађивачке индустрије, посебно у сегменту финализације производа од дрвета. Потребно је наставити активности на заштити шумског блага преко јавног предузећа које газдује шумама, а затим покушати усагласити политику расподеле дрвних сортимената у корист општине Котор Варош.

У ранијем периоду развој се заснивао на кожарско-прерађивачкој индустрији, затим дрвопрерађивачкој и металској индустрији, али и данас оне чине окосницу развоја општине.

У периоду од 2016-2020. године на подручју општине регистровано је 19 нових предузећа (ни једно није затворено) од којих је највише у прерађивачкој индустрији и трговини на велико и мало, те пољопривреди, шумарству, грађевинарству итд. Општина пружа подршку постојећим и новим предузетницима и настоји створити што повољнији амбијент за привлачење инвестиција. У том правцу кроз овај стратешки циљ потребно је прилагодити инфраструктуру пословној заједници, затим подржати оснивање и развој субјеката предузетничке инфраструктуре (финалне прераде дрвета, бизнис центре, пословне инкубаторе, пословне зоне – Агроцентар и сл.). Такође, подршка оснивању и развоју МСП, те подршка развоју занатских дјелатности и унапређењу инфраструктуре у области информационих технологија допринијеће побољшању услова за запошљавање и останак младих на подручју општине. Стимулисањем постојећих и развојем нових дјелатности унаприједиће се квалитет живљења и привређивања локалног становништва. Допринос реализацији овог циља свакако ће дати и развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја на подручју општине, као и развој инфраструктуре за кориштење потенцијала за развој туризма.

2.Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група - За потребе запослених у општинској управи Котор Варош изграђена је нова зграда бруто грађевинске површине 2500 м². Осим обезбјеђења објекта за смјештај, овим стратешким циљем се настоји унаприједити функционисање и ефикасност рада општинске управе, што је планирано замјеном и модернизацијом постојећих софтвера и набавком нових рачунара, и унапређењем стручне способности запослених у јавној управи кроз едукације. Набавком нове информатичке опреме рад запослених у општинској управи ће се одвијати на лакши начин и коначни ефекат мјере огледаће се кроз задовољство корисника услуга, како грађана тако и пословне заједнице. Кроз обуке из области информационих технологија и других стручних области, запослени ће унаприједити своје знање што ће допринијети квалитетнијем и ефикаснијем пружању услуга грађанима и пословној заједници.

Даље, једна од мјера за реализацију овог стратешког циља јесте стимулисање уписа ученика и студената за дефицитарна занимања, јер је циљ да општина задржи, али и да привуче младе образоване људе из других средина, на начин да им пружи добре услове за школовање, а касније и за запослење.

Да би помогла дјечи и омладини са потешкоћама у развоју, општина је планирала изградити дневни центар за збрињавање ове категорије дјеце и младих, те унаприједити њихове услове живота.

3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина – Заштита животне средине подразумијева избалансиран и одрживи развој, тј. да природне вриједности буду сачуване, природни ресурси плански кориштени и да се унаприједи заштита ваздуха, тла, воде и биодиверзитета, а истовремено да се у складу са принципима одрживог развоја, таква средина искористи за привредни развој општине. Реализација овог циља обезбједиће се кроз услове за пречишћавање отпадних вода, услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња). Очување животне средине могуће је постићи унапређењем енергетске ефикасности и успостављањем система за кориштење обновљивих извора енергије. Одрживим кориштењем природних ресурса и трајним рјешењима у погледу збрињавања комуналног отпада, значајно ће допринијети заштити животне средине и стварању претпоставки за општи друштвени и привредни развој општине Котор Варош.

Остварење постављених стратешких циљева пратиће се кроз одабране индикаторе (утицаја) након којих ће се моћи оцијенити врста и степен промјена у окружењу. Табела 50. сумира индикаторе за које су дефинисане почетне и циљне вриједности остварења стратешких циљева.

Табела 51. Индикатори (утицаја) остварења стратешких циљева

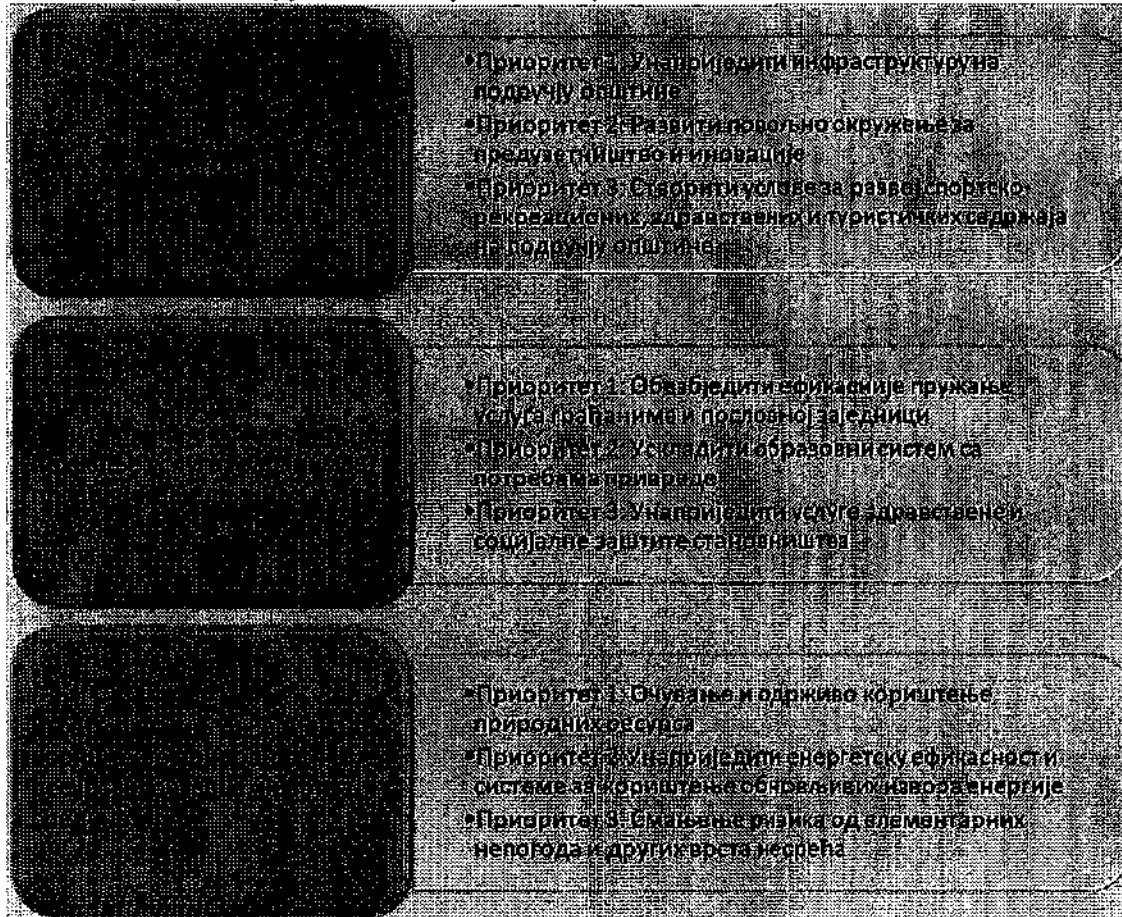
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1	Индикатор (утицаја)	2019.	2020.
Стабилан економски развој општине	Број запослених ¹⁷	5.508	5.700
	Број пословних субјеката (МСП, занатских радњи)	417	520
	Просјечна нето плата (KM)	779 (2020.g.)	1.000
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2	Индикатор (утицаја)	2019.	2020.
Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група	Број ученика основних школа ¹⁸	1341	1350
	Прилагођен образовни профил потребама привреде (број нових профила)	3	6
	Износ планираних средстава у буџету за дефицитарна занимања (KM)	20.000	50.000
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3	Индикатор (утицаја)	2019.	2020.
Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина	Покривеност становништва одводном отпадних вода (‰)	30%	40%
	Удио домаћинства обухваћен организованим одвозом отпада (‰)	60%	80%
	Удио становника који имају приступ контролисамој и исправној води за пиће (водовод) (‰)	30%	50%

¹⁷ Веза са СДГ – 8.1.¹⁸ Веза са СДГ – 4.1.

3. Приоритети и мјере са индикаторима

Приоритети представљају кључна поља и смјерове дјеловања за остварење визије и стратешких циљева и као такви имају највећи утицај на развој, односно остварење стратешких индикатора. Дефинисани приоритети су груписани под релевантним стратешким циљевима (слика 4).

Слика 4: Приоритети груписани по стратешким циљевима

Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима

Приоритети за стратешки циљ 1, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели 51. У оквиру сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 52: Приоритети за стратешки циљ 1. и припадајуће мјере

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1	Индикатори	2019.	2023.
ПРИОРИТЕТИ			
Приоритет 1: Диверзитет и развој привредних субјеката у пословној заједници и грађанима	Број корисника модернизованих улица и путева (2000 радника+1500 грађана)	1.500	3.500
	Повећан број привредних субјеката корисника модернизованих улица и путева на ужем градском подручју	6	10
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА			
1.1.1. Прилагодити путну и комуналну инфраструктуру пословној заједници и грађанима			
1.1.2. Уређење Старог трга			
1.1.3. Реконструкција електро-мреже у руралном подручју			
Приоритет 2: Поддршка развоју приватних предузетничких инфраструктура у области прераде дрвета и бизниса	Број правних лица у области прераде дрвета	12	15
	Број предузетника	321	420
	Укупан број приватних предузећа	96	100
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА			
1.2.1. Поддржати оснивање и развој субјеката предузетничке инфраструктуре (финалне прераде дрвета, бизнис центри, пословни инкубатори, зелена пијаца, Агроцентар-пословна зона итд.)			
1.2.2. Поддржати оснивање и развој МСП			
1.2.3. Подстицати и подржати развој занатских дјелатности			
1.2.4. Поддржати унапређење инфраструктуре у области информационих технологија			
Приоритет 3: Створити услови за развој спортских организација и подстицати развој културних догађања на подручју општине	Број спортских организација	11	12
	Удио здравствено осигураних лица, %	100 ¹⁹	100
	Број културних догађања на подручју општине	17	20

¹⁹ У периоду пандемије вируса COVID 19 Влада Републике Српске је донијела одлуку да сви грађани имају статус здравствено осигураних лица.

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

1.3.1. Развити инфраструктуру за кориштење потенцијала за развој туризма

1.3.2. Обезбједити инфраструктуру у области спортско-рекреационих и здравствених садржаја.

Приоритети за стратешки циљ 2, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели 52. У оквиру сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 53: Приоритети за стратешки циљ 2. и припадајуће мјере

Стратешки циљ	Приоритет	Индикатори резултата	Почетна вриједност	Циљна вриједност
2. Прилагођене инфраструктурне услове за развој туризма и спортско-рекреационих садржаја	Приоритет 2.1. Унаприједити функционисање и ефикасност рада општинске управе	Процент пренесених (оријентисаних) предмета локалне администрације - петогодишњи просјек (%)	39%	1%
		Степен задовољства грађана услугама општинске управе (непресторана анкета)		97%

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

2.1.1. Унаприједити функционисање и ефикасност рада општинске управе

Стратешки циљ	Приоритет	Индикатори резултата	Почетна вриједност	Циљна вриједност
2. Прилагођене инфраструктурне услове за развој туризма и спортско-рекреационих садржаја	Приоритет 2.1. Унаприједити функционисање и ефикасност рада општинске управе	Број уписаних студената	165	200
		Број дефицитарних занимања	3	6
		Број изграђених и обилежених прелаза лица са инвалидитетом	18	30

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

2.2.1. Стимулисати упис ученика и студената за дефицитарна занимања

2.2.2. Обезбједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама

Стратешки циљ	Приоритет	Индикатори резултата	Почетна вриједност	Циљна вриједност
2. Прилагођене инфраструктурне услове за развој туризма и спортско-рекреационих садржаја	Приоритет 2.2. Обезбједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама	Број запослених за рад са дјецом са сметњама у развоју	1	8
		Број корисника сталне новчане помоћи	94	80

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

2.3.1. Побољшати услове за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју

2.3.2. Опремити Дом здравља и теренске амбуланте са неопходном опремом

2.3.3. Унаприједити квалитет социјалне заштите

Приоритети за стратешки циљ 3, укључујући припадајуће мјере, приказани су у Табели 53. У оквиру сваког приоритета дефинисани су индикатори (крајњег) резултата са почетним и циљним вриједностима.

Табела 54: Приоритети за стратешки циљ 3. и припадајуће мјере

СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ПРИОРИТЕТИ	Индикатори резултата	Почетна вриједност	Циљна вриједност
3. Унаприједити квалитет животне средине	3.1. Унаприједити квалитет животне средине	Удио отпада који се селективно прикупља, % становника прикључених на канализациону мрежу	0	50
		Број прикључака на водоводну мрежу	3700	4000

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

3.1.1. Унаприједити збрињавање комуналног отпада

3.1.2. Обезбједити услове за пречишћавање отпадних вода

3.1.3. Обезбједити услове за праћење и мјерење нивоа загађености ваздуха

3.1.4. Обезбједити услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња).

3.2. Унаприједити енергетску ефикасност објеката и промовисати кориштење обновљивих извора енергије	3.2.1. Унаприједити и модернизовати јавну расвјету	Покривеност становништва услугом јавне расвјете, %	80	90
		Број привредних субјеката који користе обновљиве изворе енергије	1	3

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

3.2.1. Унаприједити и модернизовати јавну расвјету

3.2.2. Подржати побољшање енергетске ефикасности објеката

3.2.3. Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора енергије

3.3. Унаприједити социјалну заштиту и социјалну бригау	3.3.1. Унаприједити социјалну заштиту и социјалну бригау	Опремљеност јединица цивилне заштите (опрема и материјално техн. сред.) %	5	50
		Покривености општине системом	0	30

	противградне заштите %		
	Број становника угрожених поплавама	100	50

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРИОРИТЕТА

- 3.3.1. Подразати опремање служби заштите и спасавања
- 3.3.2. Унаприједити инфраструктуру за заштиту од природних непогода
- 3.3.3. Обезбједити превентивне мјере за спречавање штетног утицаја елементарних непогода и епидемија за здравље становништва.

4. Кључни стратешки пројекти

1. „Реконструкција Улице Кнеза Михајла“ (мјера 1.1.1) подразумева реконструкцију улице укупне дужине 500м, изградњу тротоара и постављање клупа за одмор у дужини по 300 м са обје стране. С обзиром на то да ова улица спаја магистрални пут и зону “Пролекс”, гдје су смјештени производни погони носилаца привредног развоја, са око 1500 запослених, неопходна је њена реконструкција и проширење како би се ријешио проблем саобраћајне гужве и обезбиједио тротоар за пјешаке. Реализацијом пројекта би се уредио централни дио насеља, повећала би се сигурност свих учесника у саобраћају, возача, радника и становника, што ће допринијети побољшању услова за живот и рад грађана Котор Вароша. За реализацију пројекта неопходна су средства у износу од око 300.000 КМ, од чега је планирано из буџета 290.000 КМ и 10.000 КМ из екстерних извора.

Елементи уличне мреже у градском подручју задовољавају основне саобраћајне потребе, али у смислу побољшања услова за одвијање саобраћаја потребно је извршити проширење елемената и доградити недостајуће елементе у попречном профилу саобраћајница. Овим пројектом ће се модернизовати путна инфраструктура у урбаном дијелу општине, што ће побољшати услове за живот грађана и обезбиједити приступ запослених радника у 4 привредна субјекта. Изградњом тротоара ће се подићи безбједност свих учесника у саобраћају на виши ниво, посебно за пјешаке, ученике и запослене. Такође, створиће се могућности за нове инвестиције на локацији Кнез Михајлова улица и локацији “Пролекс”.

2. Изградња путне инфраструктуре у урбаном дијелу општине (мјера 1.1.1.) – Пројекат има за циљ да се плански побољша саобраћајни систем општине, при чему се води рачуна о постављеним циљевима развоја саобраћајног система града и планираној организацији становања и активности на подручју Урбанистичког плана као и поштовању постојећих планских обавеза. Изградњом путне и комуналне инфраструктуре у градском подручју општине, ријешиће се проблем макадамског застора на улицама и ријешити одводња оборинских и фекалних вода у Новом насељу које има тенденцију ширења, а становници могућност запошљавања у предузећима која су носиоци развоја општине. Повећава се број становника, повећавају се улагања у стамбену изградњу, повећава се број предузетничких и услужних радњи, тако да овај пројекат доприноси развоју насеља и укупном привредном развоју. Пројектом ће се унаприједити путна инфраструктура у урбаном дијелу општине, у Новом насељу и Рипиште, а приоритет је изградња путне (и комуналне) инфраструктуре у Новом насељу.

Овим пројектом је планирана модернизација улица у дужини од 1.250 м, што ће обезбиједити приступ за око 40 % становника. За реализацију активности на изградњи путне инфраструктуре у Новом Насељу потребно је планирати буџетска средства у континуитету, за сваку годину, како за пројектну документацију тако и за асфалтирање улица. Процијењена вриједност пројекта је 150.000 КМ, из буџета општине.

3. “Уређење Старог трга” (мјера 1.1.2.) - обухвата активности на реконструкцији степеништа, уређење јавне површине, уклањање и реконструкцију девастираних објеката, уређење фасада и изградњу нових објеката у складу са просторно-планском документацијом. Реализацијом пројекта би се асфалтирало и реконструисало 600 м² површине трга, изградила нова 4 објекта, реконструисало и привело намјени 12 објеката, те уклонио 1 објекат. Пројектом ће се побољшати услови за приступ постојећим привредним субјектима и новим инвеститорима. Побољшаће се изглед постојећих објеката, што ће уз постојеће зеленило (платане) и уређену пјешачку стазу крај Врбање, створити љепши амбијент за вишенамјенско кориштење простора Старог трга, за обављање привредне дјелатности, као и за организовање разних манифестација и спортских догађаја и привлачење посјетилаца.

Виједност пројекта 70.000 KM из буџета, а остале активности ће реализовати и финансирати власници објеката (30.000 KM).

4. "Изградња градског парка - локалитет Брана на Врбањи" (мјера 1.3.2.) је пројекат од стратешког значаја за општину Котор Варош чијом реализацијом ће се створити услови за организовање културних, спортских и других манифестација, као и услови за одмор и рекреацију становника општине Котор Варош и сусједних општина.

Реализација овог пројекта, уз наставак активности на изградњи пјешачке стазе уз Врбању у дужини 215 м којом ће се модернизовати приступ локацији Брана, допринеће унапређењу спорско-рекреативних садржаја и повећању броја посјетилаца на овој локацији. У обухвату подручја планираног парка је предвиђено уређење парковског зеленила у површини 1,0 Ха, затим изградња 40 паркинг мјеста са приступном саобраћајницом, постављање мобилијара (клубе за сједење, канте за отпатке, љуљашке, тобогани за дјецу) и уређење игралишта за одбојку, на преосталој површини од 0,64 Ха.

Укупна вриједност пројекта је процијењена на 450.000 KM, од чега ће 50% бити финансирано из донаторских средстава, док ће општина и Министарство трговине и туризма РС учествовати у финансирању преосталих средстава са 50%.

Ефекти који се очекују након реализације пројекта су вишеструки. Уређењем јавне површине на локацији Брана, са пратећим објектима и мобилијаром за одмор, тереном за спортске активности, зеленилом, прошириће се и уредити простор који може користити већи број грађана. Овим пројектом се настављају започете активности на уређењу пјешачке стазе на потезу купалиште Бјелине до локације Пролекс. Брана се традиционално користи као купалиште, тако да ће се створити услови за квалитетан одмор и рекреацију већег броја посјетилаца, а уједно ће побољшати изглед Котор Вароша.

5. Изградња шеталишта уз главну улицу и изградња прелаза и рампи за лица са инвалидитетом (мјера 2.2.2.) - је пројекат од изузетног значаја за општину Котор Варош, којим је планирана изградња шеталишта уз Улицу Цара Душана на дионици од зграде Поште до зграде Општине (према Старом тргу). Постојећи тротоар са дрворедом није прилагођен за шетњу грађана, а посебно лица са посебним потребама. Основни циљ пројекта је да се стављањем у функцију свих јавних површина, са изграђеним рампама којих тренутно нема, обезбиди неометан приступ за све категорије становништва. Успостављањем одговарајуће инфраструктуре, овај пројекат ће бити замајак за друге пројекте. Изградњом шеталишта би се створила једна цјелина са Старим тргом, те са раније изграђеним шеталиштем уз ријеку Врбању која повезује локације "Бјелине" и "Брану" и са изграђеном стазом на локацији "Руика".

Додатна вриједност овог пројекта јесте омогућавање рањивим категоријама лакши приступ како локацијама за одмор, тако и објектима у ужем градском подручју (као што је пошта, апотека, банка, комунално предузеће, зграда општине, центар за социјални рад, трговински и угоститељски објекти). Резултат пројекта је изграђено шеталиште уз главну улицу заједно са прелазима за лица са инвалидитетом до 2025. године, укупне дужине 500 метара. Оквирна вриједност пројекта је 30.000 KM и биће финансиран комбиновањем различитих извора, од стране општинске управе (9.000 KM), донатора и самих корисника (21.000 KM).

6. „Изградња објекта за дневно збрињавање дјецe и младих са потешкоћама у развоју“ (мјера 2.3.1.) је пројекат од виталног значаја за предшколску и генерално образовну структуру наведене категорије наших становника. Објекат за дневно збрињавање би пружио лакши приступ образовању и подршку за дјецу и младе са потешкоћама у развоју. С обзиром да општина Котор Варош има удружење Центар за породицу "Кућа радости", али нема нити једну установу за дјецу и младе са сметњама у развоју. Изградњом објекта, дјеца и млади са

сметњама у развоју би добили простор за боравак, учење и дружење, чиме свакако овај пројекат добија епитет „приоритетан“.

Изградњом дневног центра за збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју, унаприједиће се услови живота ове категорије становништва, побољшати квалитет и доступност образовања, а самим тим и већи ниво њиховог личног знања и сутрашњих будућих успјеха у животу, у складу са њиховим физичким и менталним способностима. Реализацијом пројекта обезбиједиће се простор површине од 250 м² за боравак 50-оро дјеце и олакшаће се квалитет живота њихових родитеља и/или старатеља.

За реализацију пројекта неопходна су средства у износу од 300.000,00 КМ (100.000 КМ буџет и 200.000 КМ вањски извори).

7. "Изградња и опремање зграде за ЈУ Центар за социјални рад" (мјера 2.3.3.) је веома значајан пројекат за унапређење рада локалне заједнице и има подједнаку важност како за кориснике услуга центра тако и за запослене.

Тренутно је ЦСР смјештен у неусловном монтажном објекту иза зграде општине. Објекат је саграђен 1975 године и његова употребна вриједност је давно истекла. Објекат је површине 125 м² и састоји се од 6 канцеларија и двије помоћне просторије (кухиња и тоалет) те два ходника. Број канцеларија не задовољава минимум услова за рад модерног ЦСР који су прописани одређеним правилницима које прописује Министарство здравља и социјалне заштите РС.

Кроз изградњу нове зграде ЦСР ће се унаприједити квалитет услуга социјалне заштите и доступност истих свим грађанима општине који се у одређеном тренутку могу наћи у стању социјалне потребе. Квалитет рада стручних радника центра ће се подићи на виши ниво стварањем угоднијег радног окружења и обезбјеђивање неопходних просторија за социјални рад. Све претходно наведено ће имати утицај на друштвену и социјалну слику општине и самим тим бољи живот и степен задовољства становништва, односно сам квалитет живота.

Укупна вриједност објекта би износила 500.000,00 КМ од чега би се из буџета општине Котор Варош обезбиједило 30% средстава а 70% из донаторских средстава.

8. "Повећање капацитета и заштита изворишта Бијело поље" (мјера 3.1.2.) је пројекат од стратешке важности за општину Котор Варош, прије свега због потребе повећања капацитета воде на изворишту како би се задовољиле потребе за питком водом за приградска насеља низводно према Забрђу, гдје су смјештени погони већих привредних субјеката. Такође је потребно заштити извориште од великих поплава изградњом попречног прага и обалоутврде лијеве и десне обале Врбање.

Елаборатом изворишта „Бијело Поље“ утврђене су планске количине воде до 2035. године, према којем ће се обезбиједити око 40 л/сек. Минимални капацитет постојећих копаних бунара Б1 и Б2 на изворишту је 10-12 л/сек., а у вријеме великих протицаја на водотоку Врбања капацитет бунара се креће 23-25 л/сек.

Према досадашњим хидролошким испитивањима на изворишту „Бијело Поље“ могуће је обезбиједити потребне планске количине воде уз одређене интервенције на изворишту: повећањем вјештачке инфилтрације воде из водотока Врбање у подземну акумулацију изворишта „Бијело Поље“ у вријеме сушног периода године и осигурањем косине (обалоутврда) водотока Врбања у дужини од 420 м, затим чишћење корита Врбање низводно од попречног прага и прихрањивање водом подземне издани у дужини 200 м и узводно од попречног прага у дужини 200 м и изградњом новог бунара у зони гдје су водоросни шљункови најдебљи (зона око бунара „Б3“). Вриједност пројекта износи 400.000 КМ (250.000 КМ буџетска средста и 150.000 КМ вањски извори).

9. "Изградња пречистача отпадних вода" (мјера 3.1.2.) подразумијева израду пројектне документације и изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода на предвиђеној локацији у зони Пролекс. Сврха пројекта је рјешавање проблема третмана отпадних (фекалних) вода на градском подручју Општине гдје тренутно живи око 10.000 становника. Реализацијом пројекта ће се израдити студија изводљивости за водоводни и канализациони систем која ће се бавити проблематичним питањима и предложити потребне радове за третман и испуштање отпадних вода, узимајући у обзир доступност, техничка питања, заштиту животне средине и финансијске могућности. Кроз пројекат ће се развијати комунална инфраструктура и развијати еколошка свијест на очувању животне средине са посебним нагласком на водоток ријеке Врбање. Реализација овог пројекта ће такође допринијети побољшању квалитета живота и понуди додатних садржаја за одмор и рекреацију на обалама ријеке Врбање.

На овај начин ће бити спријечено излијевање отпадних вода из градског подручја (индустријских и отпадних вода из домаћинстава) директно у ријеку Врбању, што ће допринијети очувању квалитета воде ријеке Врбање, а самим тим и очувању и заштити животне средине као и побољшању квалитета живота становништва, како Општине Котор Варош тако и свих других општина у сливу ријеке Врбање и шире. Активности на пројекту су:

- Израда пројектне документације за изградњу пречистача отпадних вода
- Израда студије изводљивости за водоводни и канализациони систем
- Изградња пречистача отпадних вода
- Подизање еколошке свијести и промоција очувања водних ресурса на подручју Општине.

Према процјенама, за реализацију пројекта неопходна су средства у износу од 3.000.000 КМ, од чега ће Општина учествовати са 300.000 КМ, док ће преосталих 2.700.000 КМ бити обезбјеђено из вањских извора.

10. "Реконструкција и модернизација јавне расвјете у општини Котор Варош" (Лед расвјета) (мјера 3.2.1.) је стратешки пројекат општине, који има за циљ смањење јавне потрошње и повећање квалитета освјетљења јавног простора.

Према Елаборату урађеном крајем 2017. године, постојећи систем јавне расвјете је неекономичан и неефикасан. Систем се састоји од 1341 позиције свјетилки, распоређених на 46 мјерних мјеста, већином старијих од 10 година, у коме доминирају натријумове свјетилке које чине око 81% система а 19% са живиним извором свјетла. Годишња потрошња електричне енергије за 2016. годину је износила 607260 KWh односно 113.486 КМ.

Пројектом модернизације система јавне расвјете, заснованим на начелима енергетске ефикасности, предвиђена је реконструкција цјелокупног система, којом би се ријешили проблем неадекватне и застарјеле јавне расвјете која у систему ствара проблем одржавања и превелике потрошње енергије с обзиром на остварене свјетлосне учинке. Замјеном старих свјетилки економичнијим ЛЕД свјетилкама (1341) оствариле би се укупне уштеде од 151.599 КМ годишње. Смањење јавне потрошње ће се директно одразити на смањење емисије CO₂ и повећање енергетске ефикасности јавне расвјете, што је у складу са директивама Европске комисије. Такође ће се побољшати функционалност јавне расвјете и осигурање минималне прописане вриједности освјетљења саобраћајница, равномјерне расвијетљености и бљештања. Процијењена вриједност инвестиције у опрему са радовима износи 950.000 КМ, и планирана су средства из буџета општине.

11. "Набавка новог камиона-навалног возила" (мјера 3.3.1.) је приоритетан пројекат за локалну заједницу чијом реализацијом ће се опремити Територијална ватрогасна јединица опремом за интервенције за гашење и спасавање. За пожарне интервенције на располагању је једно ново техничко возило МАХИНДРА и један камион-навално возило запремине 8000 л,

које је у лошем стању. Ватрогасна јединица посједује адекватан складишни простор за одлагање апарата за гашење пожара, ватрогасних цријева и остале опреме. Техничку опремљеност ватрогасне јединице је потребно подићи на виши ниво како би ефикасно одговорила потребама у хитним ситуацијама, тако да је приоритет набавка новог камиона-навалног возила.

Набавком возила ће се техничка опремљеност ватрогасне јединице подићи на виши ниво, како би ефикасно одговорила потребама у хитним ситуацијама. На овај начин би се повећао ниво заштите од пожара и створила већа сигурност за саме ватрогасце, као и цјелокупно становништво општине. Унаприједиће се способност и оперативност служби заштите и спашавања. Повећањем способности служби заштите и спашавања ће се створити услови за виши степен заштите становништва од елементарних непогода и природних несрећа на територији општине Котор Варош. Пројекат ће имати директан утицај на заштиту од пожара као и на заштиту и спашавање у поплавама и различитим другим видовима несрећа и непогода. Вриједност пројекта је 300.000 КМ, од којих ће се обезбједити 200.000 КМ из буџета општине и 100.000 КМ из вањских извора.

12. "Заштита од поплава у зони Пролекс" (мјера 3.3.2.) је од великог значаја за цијелу територију општине Котор Варош, а посебно у урбаном дијелу гдје су смјешетени производни погони носилаца привредног развоја. Пројекат обухвата активности у оквиру мјере превенције од елементарних непогода којом је планирана санација обале ријеке Врбање. Реализацијом пројекта ће ојачати капацитети локалне заједнице да одговори на ризике од природних и других опасности што ће обезбједити боље услове за живот и пословање као и за очување квалитета животне средине на подручју општине Котор Варош.

Чишћењем канала и санацијом обале (изградња обалоутврде у зони бивше фабрике Пролекс, код моста Шибови) допринијеће се смањењу ризика од поплава и заштити објекти најмање четири (4) предузећа, стамбени објекти и пољопривредно земљиште. Пројектом је предвиђено чишћење и уређење ријечног корита и изградња објеката за заштиту од поплава, у дужини од 500 м.

Реализацијом овог пројекта биће заштићено од плављења око 30% укупне површине плавног подручја на територији општине (које је дефинисала Влада Републике Српске), односно, 20% становништва које је настањено у поплавним подручјима. Буџет за финансирање предметног пројекта је процијењен у износу од 700.000,00 КМ, од којих ће се 100.000 КМ обезбједити из буџета општине, а преосталих 600.000 КМ из вањских извора.

5. Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа

Развојни тим општине Котор Варош разматрао је приоритете и планиране интервенције из других релевантних стратешких докумената на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине. У недостатку свеобухватне стратегије развоја, посебно су узете у обзир мјере предвиђене Програмом економских реформи Владе Републике Српске за период 2020-2022. година, које представљају основно усмјерење за будуће активности, како на републичком тако и на локалном нивоу. Такође, у наредној табели се налази информација о усклађености са Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини²⁰ (SDG оквир). Стратешки циљеви са припадајућим приоритетима и мјерама су разврстани према три утврђена правца одрживог развоја у БиХ а то су: 1) Добра управа и управљање јавним сектором, 2) Паметан раст и 3) Социјална укљученост – друштво једнаких могућности. Стратегијом развоја општине Котор Варош 2022-2028. година, препознати су оквирни правци дефинисани Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини.

- ❖ **Правац СДГ - "Добра управа и управљање јавним сектором"** прожима се кроз сва три стратешка циља, међутим са циљем 2 експлицитно, док је Акцелератор 1.1. "Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор" посебно наглашен у оквиру Приоритета 2.1. Обезбиједити ефикасније пружање услуга грађанима и пословној заједници, односно Мјера 2.1.1. Унапређење функционалности и ефикасности рада јавне управе
- ❖ **Усклађеност правца - "Паметни раст"** се огледа у оквиру стратешког циља 1. и стратешког циља 3. Стратегије развоја општине Котор Варош. Акцелератор 2.1. "Повољно окружење за предузетништво и иновације" и Акцелератор 2.2. "Повећање инвестиција у инфраструктуру" се вежу за Приоритет 1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине и Приоритет 1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације. Акцелератор 2.3 „Унапређење приступа и квалитете образовања и обуке“ огледа се у циљу 2. Приоритет 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде, док се Акцелератор 2.5. "Паметно управљање природним ресурсима и животном средином" прожима кроз цио стратешки циљ 3. Стратегије развоја општине Котор варош 2022-2028.
- ❖ У оквиру СДГ правца "Друштва једнаких могућности" Акцелератори 3.1., 3.3. и 3.4. су инкорпорирани и усклађени са Приоритетима 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде и 2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва, у оквиру стратешког циља 2.

Стратешки документ	Циљеве развојних циљева, приоритет и/или мјера из стратегије
Програм економских реформи Републике Српске за период 2020-2022. године	Циљеве развојних циљева, приоритет и/или мјера из стратегије
Циљеве развојних циљева	Циљеве развојних циљева, приоритет и/или мјера из стратегије
Програм	Стратешки циљ 1: Стабилан економски развој општине
Циљеве развојних циљева	Циљеве развојних циљева, приоритет и/или мјера из стратегије

²⁰ Циљеви одрживог развоја (SDG) представљају трансформативни план за стварање боље и одрживе будућности за цијели свијет. Они се баве глобалним изазовима с којима се цијели свијет суочава, укључујући сиромаштво, неједнакост, климатске промјене, деградацију животне средине, просперитет, ми и правду. (SDG оквир за БиХ, децембар 2020)

<p>Strategijski ciljevi i prioriteta razvoja opštine, kao i mjere za njihovu realizaciju, koje su usklađene sa opštim ciljevima i prioritetima razvoja Republike Srbije i Vojvodine.</p>	<p>Приоритет 1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације Мјера 1.2.1. Поддржати оснивање и развој субјеката предузетничке инфраструктуре (финалне прераде дрвета, бизнис центри, пословни инкубатори итд.) Мјера 1.2.2. Поддржати оснивање и развој МСП Мјера 1.2.3. Подстицати и подржати развој занатских дјелатности Мјера 1.2.4. Поддржати унапређење инфраструктуре у области информационих технологија</p>
<p>Strategijski ciljevi i prioriteta razvoja opštine, kao i mjere za njihovu realizaciju, koje su usklađene sa opštim ciljevima i prioritetima razvoja Republike Srbije i Vojvodine.</p>	<p>Стратешки циљ 2: Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група Приоритет 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде: Мјера 2.2.1. Стимулисати упис ученика и студената за дефицитарна занимања Мјера 2.2.2. Обезбиједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама Приоритет 2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва Мјера 2.3.1. Побољшати услове за дневно збрињавање деце и младих са потешкоћама у развоју</p>
<p>Општи циљ за реализацију циљeva razvoja opštine (BOR)</p>	
<p>Strategijski ciljevi i prioriteta razvoja opštine, kao i mjere za njihovu realizaciju, koje su usklađene sa opštim ciljevima i prioritetima razvoja Republike Srbije i Vojvodine.</p>	<p>Стратешки циљ 2: Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група Приоритет 2.1. Обезбиједити ефикасније пружање услуга грађанима и пословној заједници Мјера 2.1.1. Унаприједити функционисање и ефикасности рада општинске управе</p>
<p>Strategijski ciljevi i prioriteta razvoja opštine, kao i mjere za njihovu realizaciju, koje su usklađene sa opštim ciljevima i prioritetima razvoja Republike Srbije i Vojvodine.</p>	<p>Стратешки циљ 1: Стабилан економски развој општине Приоритет 1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине Мјера 1.1.1. Прилагодити путну и комуналну инфраструктуру пословној заједници и грађанима Приоритет 1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације Мјера 1.2.1. Поддржати оснивање развој субјеката предузетничке инфраструктуре (финалне прераде дрвета, бизнис центри, пословни инкубатори итд.) Мјера 1.2.2. Поддржати оснивање и развој МСП Мјера 1.2.4. Поддржати унапређење инфраструктуре у области информационих технологија Приоритет 1.3. Створити услове за развој спортско-рекреационих,</p>

<p>Анализатор 1.3 Развој привредне инфраструктуре и туристичких садржаја</p>	<p>здравствених и туристичких садржаја у руралном дијелу општине</p> <p>Мјера 1.3.1. Развити инфраструктуру за кориштење потенцијала за развој туризма</p> <p>Мјера 1.3.2. Обезбједити инфраструктуру у области спортско-рекреационих и здравствених садржаја</p> <p>Стратешки циљ 2: Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група</p> <p>Приоритет 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде</p> <p>Мјера 2.2.1. Стимулисати упис ученика и студената за дефицитарна занимања</p> <p>Стратешки циљ 3: Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина</p> <p>Приоритет 3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса</p> <p>Мјера 3.1.1. Унаприједити коришћења комуналног отпада</p> <p>Мјера 3.1.2. Обезбједити услове за пречишћавање отпадних вода</p> <p>Мјера 3.1.3. Обезбједити услове за праћење и мерење нивоа загађености ваздуха</p> <p>Мјера 3.1.4. Обезбједити услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња)</p> <p>Приоритет 3.2. Унаприједити енергетску ефикасност и системе за кориштење обновљивих извора енергије</p> <p>Мјера 3.2.1. Унаприједити и модернизovati јавну расвјету</p> <p>Мјера 3.2.2. Подржати побољшање енергетске ефикасности објеката</p> <p>Мјера 3.2.3. Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора енергије</p> <p>Приоритет 3.3. Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина</p> <p>Мјера 3.3.1. Подржати опремање служби заштите и спасавања</p> <p>Мјера 3.3.2. Унаприједити инфраструктуру за заштиту од природних непогода</p> <p>Мјера 3.3.3. Обезбједити превентивне мјере за спречавање штетног утицаја елементарних непогода и епидемија на здравље становништва</p>
<p>Развој привредне Дјелима привредне материјале Анализатор Унаприједити Политика социјалне защити Анализатор</p>	<p>Стратешки циљ 2: Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група</p> <p>Приоритет 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде</p> <p>Мјера 2.2.2. Обезбједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама</p> <p>Приоритет 2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне</p>

Међусобно усклађивање стратешких циљева са документима на истом нивоу извршено је са стратешким документима *Просторни план општине Котор Варош, за период 2009-2030* и *Урбанистички план општине Котор Варош (2014. године)*. Сва три стратешка циља Нацрта Стратегије развоја су у сагласности са: Д.1.Стратешка линија развоја Просторног плана. Исто тако, стратешки циљеви су у сагласности са Урбанистичким планом: Природни услови са мјерама за заштиту, очување и активирање природних ресурса и Заштита животне средине.

Када је у питању документ *Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Котор Варош за период до 2030. године*, стратешки циљ 3. је у сагласности са Мјером-смањење емисије CO₂.

6. Оквирни финансијски план

Табела 55: Оквирни финансијски план

Редни број и ознака	Структура финансирања (у%)	Укупно КМ	Буџет институције (КМ)	Остали извори	
				(КМ)	
П.1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине	9,33	2.000.000	800.000	1.200.000	
М 1.1.1. Прилагодити путну и комуналну инфраструктуру пословној заједници и грађанима	5,58	1.500.000	700.000	800.000	Вањски (Фед.мин.расељ.особа и избјеглица, Секретаријат расељених особа и избјеглица РС)
1.1.1.1. Реконструкција Улице Кнеза Михајла	2,39	110.000	100.000	10.000	Вањски извори (приватни)
1.1.1.2. Изградња путне инфраструктуре у урбаном дијелу општине	3,19	400.000	400.000	0	Буџет општине
М 1.1.2. Уређење Старог трга	0,56	100.000	100.000		Буџет општине и приватни извори
1.1.2.1. Уређење Старог трга	0,56	70.000	70.000		Буџет општине
М 1.1.3. Реконструкција електромереже у руралном подручју	3,19	400.000	0	400.000	Надлежна електро дистрибуција и виши нивои власти
П.1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације	24,79	2.050.000	730.000	1.300.000	
М 1.2.1. Подржати оснивање и развој субјеката предузетничке инфраструктуре	17,22	1.080.000	30.000	1.050.000	Мин.привареде и предузетништва, приватни инвеститори, донатори
М 1.2.2. Подржати оснивање и развој МСП	2,39	300.000	300.000	0	Буџет општине

М 1.2.3. Подстицати и подржати развој занатских дјелатности	1,20	150.000	150.000	0	Буџет општине
М 1.2.4. Подржати унапређење инфраструктуре у области информационих технологија	3,99	500.000	250.000	250.000	Донатори
П 1.3. Створити услове за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја на подручју општине	5,18	550.000	300.000	350.000	
М 1.3.1. Развити инфраструктуру за кориштење потенцијала за развој туризма	1,59	200.000	100.000	100.000	Донатори
М 1.3.2. Обезбиједити инфраструктуру у области спортско-рекреационих и здравствених садржаја	3,59	450.000	200.000	250.000	
1.3.2.1. Изградња градског парка - локалитет Брана на Врбањи	3,59	450.000	200.000	250.000	Вањски извори
П 2.1. Обезбиједити ефикасније пружање услуга грађанима и пословној заједници	1,43	180.000	100.000	80.000	
М 2.1.1. Унаприједити функционалност и ефикасности рада општинске управе	1,43	180.000	100.000	80.000	Донатори, остали извори
П 2.2. Ускладити образовни систем са потребама привреде	4,70	590.000	359.000	231.000	

М 2.2.1. Стимулисати упис ученика и студената за дефицитарна занимања	4,46	560.000	350.000	210.000	Привредни субјекти са подручја општине
М 2.2.2. Обезбиједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама	0,24	30.000	9.000	21.000	Донатори
2.2.3 Изградња шеталишта уз главну улицу и изградња прелаза и рампи за лица са инвалидитетом	0,24	30.000	9.000	21.000	Донатори
П 2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва	8,97	1.050.000	350.000	700.000	
М 2.3.1. Побољшати услове за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју	2,39	300.000	100.000	200.000	Донатори
2.3.1.1. Изградња објекта за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју	2,39	300.000	100.000	200.000	Влада РС
М 2.3.2. Опремити Дом здравља и теренске амбуланте са неопходном опремом	1,99	250.000	100.000	150.000	Вањски извори
М 2.3.3. Унаприједити квалитет социјалне заштите	3,99	500.000	150.000	350.000	
2.3.3.1. Изградња зграде за ЈУ Центар за социјални рад	3,99	500.000	150.000	350.000	Вањски извори
П 3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса	28,90	3.625.000	675.000	2.950.000	
М 3.1.1. Унаприједити збрињавања комуналног отпада	1,59	200.000	50.000	150.000	Вањски извори

М 3.1.2. Обезбиједити услове за пречишћавање отпадних вода	27,10	3.400.000	600.000	2.800.000	Вањски извори
3.1.2.1. Повећање капацитета воде и заштита изворишта Бијело поље	3,19	400.000	300.000	100.000	Вањски извори
3.1.2.2. Изградња пречистача отпадних вода	23,91	3.000.000	300.000	2.700.000	Вањски извори
М 3.1.3. Обезбиједити услове за праћење и мјерење нивоа загађености ваздуха	0,16	20.000	20.000	0	Буџет
М 3.1.4. Обезбиједити услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња)	0,04	5.000	5.000	0	Буџет
П 3.2. Унаприједити енергетску ефикасност и системе за кориштење обновљивих извора енергије	8,77	1.100.000	1.020.000	80.000	
М 3.2.1 . Унаприједити и модернизовати јавну расвјету	7,57	950.000	950.000	0	Буџет
3.2.1.1. Реконструкција и модернизација јавне расвјете у општини Котор Варош" (ЛЕД расвјета)	7,57	950.000	950.000	0	Буџет
М 3.2.2. Подржати побољшање енергетске ефикасности објеката	0,80	100.000	30.000	70.000	Вањски извори
М 3.2.3. Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора енергије	0,40	50.000	40.000	10.000	Вањски извори
П 3.3. Смањење ризика од елементарних непогода и других врста несрећа	8,58	1.912.600	370.000	942.600	
М 3.3.1. Подржати опремање служби заштите и спасавања	2,39	300.000	200.000	100.000	Вањски извори

3.3.1.1. Nabavka kamiona-navalnog vozila za potrebe Teritorijalne vatrogasne jedinice	2,39	300.000	200.000	100.000	Вањски извори
М 3.3.2. Унаприједити инфраструктуру за заштиту од природних непогода	5,58	700.000	100.000	600.000	Вањски (Влада РС, Фонд за заштиту ж.средине и енергетску ефикасност РС)
3.3.2.1. Заштита од поплава у зони Пролекс	5,58	700.000	100.000	600.000	Вањски извори
М 3.3.3. Обезбиједити превентивне мјере за спречавање штетног утицаја елементарних непогода и епидемија на здравље становништва	0,56	312.600	70.000	242.600	Вањски (Влада РС, Фонд за заштиту ж.средине и енергетску ефикасност РС)
Укупно: 1.000.000 242.600					

ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА (износи у КМ и проценти)		
Буџетска средства општине (КМ)	Буџет РС и ЈП РС (КМ)	Остали (пољопривредници, инвеститори, донатори)
4.704.000	1.842.600	5.991.000
37,52%	14,70%	47,78%

7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја

Табела 56: Преглед активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја ЈЛС

Активности (ко?)	Одговорност (ко?)
Припрема/ажурирање Календара активности Одсјека за развој (ЈУРА**)	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој Учесници процеса: Остали службеници Одсјека за развој
Припрема годишњих и кратких планова и извјештавање о остварењу стратегије развоја (ЈУРА) и/или доцна извјештавања о циљевима одрживог развоја (ОДР)	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој Учесници процеса: Службеници Одсјека за развој заједно са Начелником
Дефинисање приоритета на основу стратешко-програМСких докумената за наредни 1+2 плански циклус	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој заједно са Начелником, Шефом кабинета и службеницима Одсјека за развој Учесници у процесу: руководиоци одјељења/служби, колеги начелника, остали службеници
Припрема ерсајнгованих и планових планова рада служби, укључујући под-експлицитне планове и планове вредновања/ЈУРА	Носилац процеса: Начелник одјељења/служби Учесници процеса: Шеф кабинета, Шеф Одсјека за развој, руководиоци одјељења/служби
Израда Средњорочног (трегодишњег) и Годишњег плана рада ЈЛС (за наредну годину)	Носилац процеса: Шеф кабинета заједно са Начелником и Шефом Одсјека за развој Учесници процеса: руководиоци одјељења/служби и остали службеници
Укључивање кључних стратешких пројеката и активности у план Буџета (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелник заједно са Шефом одјељења за финансије Учесници процеса: Шеф Одсјека за развој заједно са Шефом кабинета и осталим руководиоцима и руководиоцима служби/служби
Усклађивање годишњих планова рада служби/одјељења и Годишњег плана рада ЈЛС са усвојеним Буџетом (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелник (колеги) начелника Учесници процеса: Шеф кабинета начелника, Шеф Одсјека за развој, руководиоци служби заједно са осталим кључним службеницима
Усвајање Годишњег плана рада ЈЛС (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелник Учесници процеса: Скупштина
Разрада пројеката из Годишњег плана рада ЈЛС	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој Учесници процеса: Кабинет начелника, Остали службеници Одсјека за развој са кључним Одјељењима/службама
Праћење и придржавање екстерних извора финансирања пројеката	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој Учесници процеса: Кабинет начелника, Надлежна одјељења и остали службеници Одсјека за развој
Праћење спровођења Годишњег плана рада ЈЛС и остварења стратешких циљева	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој, Шеф кабинета начелника Учесници процеса: Надлежна одјељења и Остали службеници Одсјека за развој заједно са службеницима који воде послове финансија

Израда годишњег извјештаја о раду служби/одјелјења	Носилац процеса: Начелник Учесници процеса: Шеф Кабинета начелника, Шеф Одсјека за развој, Руководиоци одјелјења/служби са осталим службеницима
Укључивање јавности/ Партнерске групе у праћење провођења стратегије развоја ^(***)	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој Учесници процеса: Кабинет начелника, Остали службеници Одсјека за развој и одјелјења/служби, Партнерска група
Припрема и разматрање Минуталак о спровођењу стратегије за претходну годину	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој заједно са Начелником Учесници процеса: Кабинет начелника, Остали службеници Одсјека за развој, Руководиоци одјелјења/служби
Припрема и разматрање Годишњег извјештаја о раду ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Шеф Одсјека за развој заједно са начелником Учесници процеса: Шеф Кабинета начелника, Руководиоци одјелјења, Колегиј начелника, Остали службеници Одсјека за развој
Усвајање и објављивање Минуталак о спровођењу стратегије за претходну годину	Носилац процеса: Начелник процеса и Начелник Учесници процеса: Скупштина
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о раду ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Начелник Учесници процеса: Скупштина
Остале важне активности: • Усвајање и објављивање Минуталак о спровођењу стратегије за претходну годину • Припрема процеса и одржавање стратегије развоја	Носилац процеса: Начелник Учесници процеса: Шеф Кабинета, Шеф Одсјека за развој, Руководиоци одјелјења/служби и Остали службеници одсјека за развој

Напомена:

(*) Односи се на процесне активности које су усклађене са релевантним регулаторним оквирима, укључујући прописе о буџету, као и интерним регулаторним оквиром ЈЛС (општина Котор Варош), тамо гдје је успостављен.

(**) ЈУРА представља надлежну организациону јединицу општинске управе Котор Варош – Одсјек за развој – коме су додијељени послови стратешког планирања и управљања развојем.

(***) Партнерска група се укључује једном до два пута годишње у праћење провођења стратегије развоја.

8. Прилози

8.1. Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера у стратешком документу

Редни број и ознака	НАЗИВ	Индикатори циљева и приоритета	Мјера	Циљна вриједност
	Стабилан економски развој општине	Број запослених	5.508	5.700
		Број пословних субјеката (МСП, занатских радњи)	417	520
		Просјечна нето плата	779 (2020.год.)	1.000 КМ
		БМББ (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.830.000	2.850.000	4.680.000
	Унаприједити инфраструктуру на подручју општине	-број корисника модернизованих улица и путева (2000 радника+1500 грађана)	1.500	3.500
		-повећан број привредних субјеката корисника модернизованих улица и путева на ужем градском подручју	6	10
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		800.000	1.200.000	2.000.000
		Индикатори мјере	Властине вриједности индикатора	Циљне вриједности
1.1.1. Мјера	Прилагодити путну и комуналну инфраструктуру пословној заједници и грађанима	-изграђено обостраног тротоара (м)	5.000	5.300
		-изграђено канализације (м)	14.000	15.000
		-асфалтирано улица и путева (м) 1250+3650	84.500	94.500
	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)	

		700.000	800.000	1.500.000	
1.1.2. Мјера	Уређење Старог трга	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности	
		-број уређених објеката (ком)	0	17	
		-уређена површина (м2)	0	600	
		-број корисника	500	3.000	
	Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)		
	100.000		100.000		
1.1.3. Мјера	Реконструкција електро-мреже у руралном подручју	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности	
		-дужина изграђене дистрибутивне мреже m	400.000	406.000	
		-дужина реконструисане дистрибутивне мреже m	39.000	54.000	
		-број корисника	8.054	9.554	
			Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		0	400.000	400.000	
Развити повољно окружење за предузетништво и иновације	Број правних лица у области прераде дрвета				
		Број предузетника	12	15	
		Укупан број приватних предузећа	321	420	
			96	100	
			Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
	730.000	1.300.000	2.030.000		
Подржати оснивање развој субјеката предузетничке инфраструктуре	Број предузећа која се баве финалном прерадом дрвета	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности	
			1	3	

1.2.1. Мјера (финалне прераде дрвета, бизнис центри, пословни инкубатори, зелена пијаца, Агроцентар-пословна зона итд.)	-Број радника ангажованих на производњи финалних производа од дрвета	38	80
	-Број бизнис центара и пословних инкубатора	0	1
	-Број отворених зелених и сточних пијаца	0	2
	-Формирано правно лице „Агроцентар-пословна зона“ Ободник	0	1
	-Број нових стартап предузећа насталих из локалног инкубатора	0	3
	-Број нових СП радњи	49	149
	-До краја 2028. год. привучено најмање 5 нових инвеститора у односу на 2022. год.	0	5
	-Повећан број група грађана или предузетника оспособљених да користе средства европских или домаћих донатора	10	50
	Буџет (KM)		Укупно (KM)
	30.000	1.050.000	1.080.000
1.2.2. Мјера Подржати оснивање и развој МСП	Индикатори мјере	Показатељности индикатора	Циљне вриједности
	-Број МСП који користе систем подстицаја из буџета Општине	0	3
	-Износ буџетских средстава за подстицаје у привреди	0	300.000
	Буџет (KM)	Остали извори (RM)	Укупно (KM)
	300.000	0	300.000
1.2.3. Мјера Подстицати и подржати развој	Индикатори мјере	Показатељности индикатора	Циљне вриједности
	-Укупан број занатских радњи	83	100
	-Број дефицитарних занатских радњи	15	30

Занатских дјелатности	Број занатских радњи који користе систем подстицаја из Буџета	0	5
	Износ буџетских средстава за подстицај развоја занатства (KM)	0	100.000
	Број одјељења средње стручне школе за област занатства	0	1
	Износ буџетских средстава за стипендирање школовања занатских дефицитарних дјелатности (KM).	20.000	50.000
	Буџет (KM)		Укупно (KM)
	150.000	-	150.000
	Индикатори мјере	Показатељ изводности индикатора	Циљне вредности
	% зановљених и унапређених хардвера и софтвера у општинској управи	30% зановљено	80% зановљено
	Број привредника и грађана који своје потребе за општинским услугама најчешће обавља путем е-услуга	5%	25%
	Број дигитализованих предмета општинске архиве	0	50%
Мјера	Успостављен и ефикасан систем видео надзора на подручју урбаног дијела општине и великих мјесних заједница	0	100%
	% смањење трошкова општинске управе	0	70%
	Буџет (KM)		Укупно (KM)
	250.000	250.000	500.000
Створити услове за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја на подручју	Број спортских организација	11	12

1.3.2. Мјера	Развити инфраструктуру за коришћење потенцијала за развој туризма	општине	Удио здравствено осигураних лица (%)	100 ²¹	100
			Број културних догађања на подручју општине	17	20
			Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
			300.000	350.000	650.000
1.3.1. Мјера	Развити инфраструктуру за коришћење потенцијала за развој туризма		Индикатори мјере	Полезне вриједности индикатора	Циљне вриједности
			-Урађена Стратегија развоја туризма општине Котор Варош са пратећим документима	0	1
			-повећан број отворених хотела и апартмана	5	10
			-дужина изграђене путне инфраструктуре (km)	0	2,5
			Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
			100.000	100.000	200.000
1.3.2. Мјера	Обезбиједити инфраструктуру у области спортско-рекреационих и здравствених садржаја		Индикатори мјере	Полезне вриједности индикатора	Циљне вриједности
			-број организованих спортских догађаја на брани	0	10
			-број изграђених објеката на Брани	1	5
			- мобилијар	5	20
			Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
			200.000	250.000	450.000

²¹ У периоду пандемије вируса COVID 19 Влада Републике Српске је донијела одлуку да сви грађани имају статус здравствено осигураних лица.

	Број ученика основних школа ²²	1341	1350
Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници уз пуно уважавање потреба рањивих група	Прилагођен образовни профил потребама приреде (број нових профила)	3	6
	Износ планираних средстава у буџету за дефицитарна занимања (KM)	20.000	50.000
	Буџет (KM)	1.011.000	1.820.000
	809.000		
	Процент пренесених (неријешених) предмета локалне администрације – петогодишњи просјек (%)	3%	1%
Обезбједити ефикасније пружање услуга грађанима и пословној заједници	Степен задовољства грађана услугама општинске управе (континуирана анкета)	-	97%
	Буџет (KM)	80.000	180.000
	100.000		
Унаприједити функционисање и ефикасност рада општинске управе	Индикатори мере	Циљане вредности индикатора	Циљне вредности
2.1.1 Мјера	-број рачунара	72	100

²² Вежа са СДГ – 4.1.

Будет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
350.000	210.000	560.000
Индикатори мјере		
Показатељ вредности индикатора		
-Број прелаза за лица са инвалидитетом	6	16
-Број рампи за лица са инвалидитетом на јавним зградама	18	30
Будет (КМ)		
9.000	21.000	30.000
Будет (КМ)		
Остали извори (КМ)		
Укупно (КМ)		
Број запослених за рад са дјецом са сметњама у развоју		
1		
Број корисника сталне новчане помоћи		
94		
Будет (КМ)		
350.000	700.000	1.050.000
Индикатори мјере		
Показатељ вредности индикатора		
-Број изграђених објеката за дневно збрињавање	0	1
-Број дјеце и младих обухваћених дневним збрињавањем	0	50
-Број рачунарске опреме са специјалним програмима рада за дјецу и младе са потешкоћама у развоју	0	10
-Површина м2	0	250

Обезбиједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама

2.2.2. Мјера

Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва

2.3.1. Мјера

Побољшати услове за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју

Рационално кориштење природних ресурса и очувања животна средина	Покривеност становништва одводњом отпадних вода, (%)	30%	40%
	Удио домаћинства обухваћен организованим одвозом отпада, (%)	60%	80%
	Удио становника који имају приступ контролисаној и исправној води за пиће, (водовод), (%)	30%	50%
	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
	2.065.000	3.972.600	6.037.600
Очување и одрживо кориштење природних ресурса	Удио отпада који се селективно прикупља, %	0	10
	% становника прикључених на канализациону мрежу	60%	80%
	Број прикључака на водоводну мрежу	3700	4000
	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
	675.000	2.950.000	3.625.000
3.1.1. Мјера	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
	- број санираних дивљих депонија	0	14
	- број одређених локација за сточно гробље	0	1
	- број возила за прикупљање и одвоз комуналног отпада	2	3
	- број функционалних рециклажних дворишта	0	1

		- покривеност насеља одвозом отпада (број насеља)	35	43
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		50.000	150.000	200.000
		Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
		-Пројектна документација за пречиштач отпадних вода	0	1
		-Студија изводљивости за водоводни и канализациони систем	0	1
		-број одржаних едукативних радионица	0	6
		-улојни бунар	1	2
		-дужина обалогарде (м)	0	420
		-дужина попречног прага (м)	0	20
		-капацитет изворишта (л)	20	40
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		600.000	2.800.000	3.400.000
		Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
		-Израђена мјерна станица	0	1
		-Извјештаји о квалитету ваздуха	0	1/мјесечно
		-број одржаних едукативних радионица	0	6
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		20.000	0	20.000
		Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
		-лаборат валоризације природног и културног наслеђа општине Котор Варош	0	1
		-успостављен јединствен информациони систем у области заштите природног и културно-историјског	0	1
3.1.2. Мјера	Обезбједити услове за пречишћавање отпадних вода			
3.1.3. Мјера	Обезбједити услове за праћење и мјерење нивоа загађености ваздуха			
3.1.4. Мјера	Обезбједити услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња).			

настава и успостављања ефикасног мониторинга на нивоу општине		Остали извори (KM)		Укупно (KM)	
	Буџет (KM)	5.000	0	5.000	
3.2.1. Мјера					
Унаприједити енергетску ефикасност и системе за кориштење обновљивих извора енергије		Покривеност становништва услугом јавне расвјете, (%)	80	90	
		Број привредних субјеката који користе обновљиве изворе енергије	1	3	
		Буџет (KM)	80.000	1.100.000	Циљне вриједности
		1.020.000			
		Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2016 год.)	Циљне вриједности	
		-Годишња потрошња на бројилу:			
		-Kw/год	990.420	304.618	
		-Kw/год	182.831	56.232	
		-Инсталисана снага на бројилу (kw)	246,68	75,87	
		-Уштеде (KM)	0	151.599	
		Буџет (KM)	950.000	950.000	
		Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности	
		-Број објеката на којима су примјењене мјере примјене енергије из обновљивих извора	0	3	
		Буџет (KM)	70.000	100.000	
		30.000			
		Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности	
		Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора			
		Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности	
		Кориштење обновљивих извора			

енергије	-формирне базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити коришћени;	0	1
	-број јавних објеката на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора;	0	1
	-број привредних субјеката и домаћинства на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора;	3	15
	-број организованих семинара/едукација на тему бенефита кориштења енергије из обновљивих извора;	0	3
	Укупно (КМ)	10.000	50.000
	Буџет (КМ)		
	40.000		
	Опремљеност јединица цивилне заштите (опрема и материјално техн.сред.) (%)	0%	50%
	Покривености општине системом противградне заштите (%)	0	30
	Број становника угрожен поплавама	100	50
	Укупно (КМ)		
	370.000	942.600	1.312.600
	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
3.3.1. Мјера	Подржати опремање службе заштите и спашавања	0	50
	Територијална ватрогасна јединица Котор Варош	1	2
	Укупно (КМ)	100.000	300.000
	Буџет (КМ)		
	200.000		
	Индикатори мјере	Показатељ вредности индикатора	Циљне вредности
3.3.2. Мјера	Унаприједити инфраструктуру за заштиту од природних непогода		

	- дужина уређене и очишћене каналске мреже (км)	120	160
	- дужина саниране обале ријеке Врбање (пролекс 500, Шибови 250м)	0	750
	- број сирена за упозоравање и узбуђивање (преносиве)	2	7
	- дужина уређених шумских путева (m)	255.472	330.000
	- број знакова за узбуђивање	50	80
	Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
	100.000	600.000	700.000
	Индикатори мјере	Показатељности индикатора	Циљне вредности
	Број медицинских фрижидера	0	1
	Број медицинских замрзивача	0	1
	Број возила за транспорт лијекова и медицинског потрошног материјала	0	1
	Број ЕКГ апарата	0	2
	Број мобилних ултразвучних апарата	0	1
	Број медицинске опреме за особље	0	16
	Број опремљених чланова ВТ-е	0	24
	Број обука за чланове ВТ-е (1/годишње)	0	7
	Број теренских возила за ВТ-у	0	1
	Број моторних санки за ВТ-у	0	1
	Број чамаца са мотором	0	2
	Број хигијенских пакета (40 KM/ком)	0	1.000.
	Број прехранбених пакета (75 KM /ком)	0	1.000
	Литара воде	0	25.000
	Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
	70.000	242.600	312.600

Обезбједити превентивне мјере за спречавање штетног утицаја елементарних непогода и епидемија на здравље становништва

3.3. Мјере

8.2. Детаљан преглед мјера

Стратешки циљ 1: Стабилан економски развој општине

Веза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине
Приоритет	1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине
Назив мјере	1.1.1. Прилагодити путну и комуналну инфраструктуру пословној заједници и грађанима
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Елементи уличне мреже задовољавају основне саобраћајне потребе, али у смислу побољшања услова за одвијање саобраћаја потребно је извршити:</p> <p>А) Проширење елемената попречног профила саобраћајница Постојеће пјешачке површине у уличној мрежи Котор Вароша је потребно проширити и доградити недостајуће елементе у попречном профилу саобраћајница.</p> <p>Анализом проблема комуналне инфраструктуре може се закључити да је потребно:</p> <p>Б) Пројектовати и изградити систем фекалне канализације у који би требало да се инкорпорирају до сада изведени колектори и ријеше проблеми везани за оборинске воде које су прикључене на фекалну канализацију.</p> <p>Оквирна поља дјеловања (1.500.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -активности за реконструкцију Улице Кнеза Михајла су у току, тј. изабран је извођач радова и потребно је истог увести у посао кад временски услови то дозволе (110.000 КМ), -за реализацију активности око изградње комуналне и путне инфраструктуре у Новом Насељу потребно је планирање буџетских средстава сваке године у континуитету, како за пројектну документацију тако и за извођење канализације у фазама (400.000) -код Јавног предузећа Путеви РС иницирати асфалтирање главне Улице (Цара Душана) и моста у МЗ Шипраге, -активности на реконструкцији и модернизацији улица: Светозара Милетића (665м, 103.024 КМ) и дионице мост Бобас-раскршће Амал (420м, 49.349 КМ), 30% општина, 70% Федерално министарство расељених особа и избјеглица, -активности на модернизацији локалних путева Мз Шипраге: Керкези (1505 м, 176.936 КМ), Горње Шипраге (500м, 56.394 КМ), Стопан 560м, 56.347 КМ), општина 10%, Федерално министарство и остали извори 90%. Укупно улице и локални путеви : 3650 м, 442.050 КМ, буџет 72.966 КМ, вањски извори 369.084 КМ. <p>Кључни стратешки пројекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Реконструкција Улице Кнеза Михајла (110.000 КМ) -Изградња путне инфраструктуре у урбаном дијелу општине (Рипиште, Ново насеље и др.).(400.000 КМ)
	Очекивани излазни

Кључни стратешки пројекти	1.Реконструкција Улице Кнеза Михајла 2. Изградња путне инфраструктуре у урбаном дијелу општине	резултат: Побољшана путна инфраструктура и безбједан приступ привредним субјектима за око 1500 запослених и 500 грађана. изграђено 300 м обостраног тротоара, Оченивани крајњи резултат: -До 2028. године изграђено 1000 м канализације , - До 2028. године асфалтирано 1250 м улица.	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	-изграђено обостраног тротоара (м)	5.000	5.300
	-изграђено канализације (м)	14.000	15.000
	-асфалтирано улица и путева (м) 1250+3650	84.500	94.500
	-Број корисника (2000+1500)	1.500	3.500
Развојни ефекат и допринос мјере остварању приоритета	Мјером ће се модернизовати путна инфраструктура у урбаном дијелу општине, што ће побољшати услове за живот грађана и обезбиједити приступ запослених радника у 4 привредна субјекта. Изградњом тротоара ће се подићи безбједност свих учесника у саобраћају на виши ниво, посебно за пјешаке, ученике и запослене, те јачање привредних капацитета. Реализацијом мјере ће се обезбиједити приступ модернизованим улицама и локалним путевима за 3.500 корисника (радници и грађани). Такође ће се створити могућности за нове инвестиције на локацији Кнез Михајлова улица и локацији "Пролекс".		
Индикациона финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.500.000 КМ Извор: Општински Буџет 700.000 КМ, вањски извори 800.000КМ (Федерално министарство расељених особа и избјеглица и др.)		
Период спровођења мјере	2022 – 2023. година		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове		
Циљне групе	Привредни субјекти и становништво општине Котор Варош		

Веза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине		
Приоритет	1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине		
Назив мјере	1.1.2. Уређење Старог трга		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Циљ ове мјере је да се споји постојећи „Стари трг“ и нови на локалитету „Нове зграде локалне упаве“, који је у фази реализације, као и спој са стазом крај ријеке Врбање. На овај начин би се побољшали услови за одмор и рекреацију становника општине Котор Варош, и постигао љепши изглед Старог трга.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (100.000 KM):</p> <ul style="list-style-type: none"> -реконструкција приступних степеника са околном површином цца 600 м2, -уклањање објеката за које је донијето рјешење о уклањању због физичке дотрајалости објекта- 1 ком -реконструкција и привођење намјени девастираних објеката због не одржавања дуги низ година- 12 ком, -изградња новопланираних објеката према Регулационом плану (замјенски објекти)- 4 ком). <p>Стратешки пројекат: "Уређење старог трга", вриједност 70.000 KM из буџета општине.</p>		
Кључни стратешки пројекти	„Уређење Старог трга“		<p>Очекивани излазни резултат:</p> <ul style="list-style-type: none"> -обезбијеђени услови за масовније одржавање манифестација, одмор и рекреацију на локацији Стари трг. <p>Очекивани крајњи резултат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изграђено нова 4 објекта, реконструисано и приведено намјени 12 објеката, уклоњен 1 објекат.
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	-број уређених објеката (ком)	0	17
	-уређена површина (м2)	0	600
	-број корисника	500	3.000
Развојни ефекат и допринос мјере остварену приоритета	Реализацијом ове мјере ће се побољшати услови за приступ постојећим привредним субјектима и новим инвеститорима. Побољшаће се изглед постојећих објеката, што ће уз постојеће зеленило (латане) и уређену пјешачку стазу крај Врбање, створити љепши амбијент за вишенамјенско кориштење простора Старог трга, за обављање привредне		

	дјелатности, исто тако за организовање разних манифестација и спортских догађаја и привлачење посјетилаца.
Индивидуална финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 100.000 КМ Извор: 70.000 КМ из Општинског Буџета а за остале активности обавеза је власника пословних објеката тј. из вањских приватних извора (30.000 КМ).
Период спровођења мјере	2022. – 2025. година
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Привредни субјекти и становништво општине Котор Варош

Веза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине		
Приоритет	1.1. Унаприједити инфраструктуру на подручју општине		
Назив мјере	1.1.3. Реконструкција електромереже у руралном подручју		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Циљ ове мјере да се реконструкцијом и новоизградњом средњенапонских дистрибутивних водова у руралном подручју општине, побољша квалитет, обезбједи већа стабилност и ефикасност у снабдијевању потрошача електричном енергијом, као и смањењу застоја и прекида испоруке. Све активности су у надлежности РЈ "Електродистрибуције" Челинац.</p> <p>Посебан акценат је дат на подручје Масловара, Шипрага и то због учесталих застоја у испоруци електричне енергије, а који су својим захтјевима потенцирали привредни субјекти са предметних подручја.</p> <p>Оквирна поља дјеловања (400.000 КМ): -У контакту са пословницом Котор Варош, потврђено је да је изабран извођач радова и да се очекује током ове године извођење радова на реконструкцији одређених водова на подручју Масловара, Шипрага, Врбањаца и Вагана.</p>		
Кључни стратешки циљеви			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2025
	-дужина изграђене дистрибутивне мреже m	400.000	406.000
	-дужина реконструисане дистрибутивне мреже m	39.000	54.000
	-број корисника	8.054	9.554
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом мјере ће се постићи континуирано снабдијевање електричном енергијом у руралним подручјима општине и створити услови за несметано обављање привредне дјелатности за постојеће привредне субјекте.		

	Такође, створиће се услови за нове инвестиције у привреди, те ријешити проблем напајања електричном енергијом у 4 мјесне заједнице. Реализација ове мјере ће допринијети квалитетнијем животу за око 1.500 становника који живе у руралним подручјима општине.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 400.000 KM Извор: Надлежна дистрибуција МХ ЕРС-ЗП ЕЛЕКТРОКРАЈИНА а.д. Бања Лука; Теренска јединица Челинац – физичка локација Котор Варош За МЗ Липље надлежна је МХ ЕРС-ЗП ЕЛЕКТРО Добој а.д. Добој; Радна јединица Теслић, у сарадњи са вишим нивоима власти.
Период спровођења мјере	2022. – 2024. година
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Привредни субјекти и становништво општине Котор Варош

Већа са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине
Приоритет	1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације
Назив мјере	1.2.1. Подржати оснивање и развој субјеката предузетничке инфраструктуре (финалне прераде дрвета, бизнис центри, пословни инкубатори, зелена и сточна пијаца, Агроцентар- пословна зона итд.)
Опис мјере са оквирним подручјима деловања	<p>Финална прерада дрвета</p> <p>Циљ ове мјере је стимулисање отварања производних погона са вишим степеном прераде, посебно у области дрвопрераде. Постојећи погони дрвопрераде на подручју Општине претежно су оријентисани на прорез резане грађе и производњу огревног дрвета, што знатно умањује пословне резултате предузећа у овој области.</p> <p>Од 12 предузећа са подручја Општине, која се баве прерадом дрвета само једно предузеће у своје производном асортиману има финалне производе и то „Арбореко“ д.о.о. који тренутно производи плоче од дрвета, брикет и пелет. Ова фирма је у ранијем периоду почела производњу дрвених столица, која је због ратних дејстава прекинута.</p> <p>Такође, остали пословни субјекти у области дрвопрераде, укључујући и 10 постојећих самосталних привредника који се баве претежно столарским пословима требају предузети активности на већој финализацији.</p> <p>Један од услова за већу финализацију у овој области је школовање стручног кадра, које је такође прекинута у средњошколском центру Котор Варош.</p> <p>Да би се отворили нови погони за производњу производа од дрвета са већим степеном прераде потребна су знатна</p>

улагања од стране потенцијалних инвеститора, а средња школа треба обезбиједити услове за школовање ученика дрвопрерађивачке струке.

Кључна подручја дјеловања и потребне активности инвеститора:

-Анализа тржишта и израда студије оправданости отварања погона финалних производа од дрвета од стране приватног инвеститора,

-Затварање конструкције финансирања отварања погона финалних производа од дрвета (апликација за добивање повољног инвестиционог кредита од стране ИРБ РС или комерцијалне банке, обезбјеђење властитог учешћа за финансирање пројекта),

-Израда пројекта адаптације или реконструкције производног погона,

-Радови на адаптацији или реконструкцији погона за производњу финалних производа од дрвета,

-Израда спецификације и набавка потребне опреме,

-Обука стручног кадра за производњу,

-Упис ученика дрвопрерађивачке струке у средњу школу.

Бизнис центри и пословни инкубатори:

Општина Котор Варош, са изузетно развијеном привредом, своје повољно пословно окружење додатно би заокружила са отварањем бизнис центра у оквиру којег би функционисао и пословни инкубатор. По угледу на општине и градове које већ имају развијене наведене центре и уз предуслове које већ има локална управа, овакав потез би био изводљив и логичан. Пословни инкубатор, мјесто гдје су људи оријентисани према компанијама које подржавају знање и идеје, нудећи им продуктивну околину уз могућност даљег развоја и пословних прилика. Као метода за производњу успешних пословних подухвата, спајањем нове идеје и технологије са комерцијалним могућностима и ширењем тржишта, инкубатор би пружао низ пословних услуга корисницима чији подухвати су засновани на идеји и знању.

У том смислу, бизнис центар служи корисницима који су у зачетку своје идеје или желе да развију пословну причу, прошире међународну сарадњу и прошире пласман на међународном тржишту.

Пијаце, Агроцентар-пословна зона:

Садашњи захтјеви пољопривредника за јасно дефинисаним мјестом или начином како да продају своје произведено воће, поврће, производе анималног поријекла, ратарске производи и живу стоку су од круцијалног значаја, јер је пољопривредна производња условљена тржиштем на које треба да буду пласирани производи. Основна ставка ове мјере је отварање дневне зелене и сточне пијаце у Котор Варошу за продају својих производа на дневној бази и без плаћања накнаде за исто.

Такође, функционисање Агроцентра треба успоставити тако да пољопривредни произвођачи имају квалитетнију

	<p>комуникацију са фабрикама за прераду пољопривредних производа, трговинама, ресторанима и другим субјектима.</p> <p>Кључна подручја дјеловања области пољопривреде:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Обезбјеђење услова за отварање пијаца (простор, опрема, одређивање носиоца кориштења и одржавања пијаца и др.), -Доношење одлуке и оснивање правног лица „Агроцентар-пословна зона“ Ободник. 																														
Кључни стратешки пројекти																															
Индикатори за праћење резултата мере	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="579 470 1034 607">Индикатори</th> <th data-bbox="1034 470 1225 607">Полазне вредности 2022</th> <th data-bbox="1225 470 1343 607">Циљне вредности 2028</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="579 607 1034 667">-Број предузећа која се баве финалном прерадом дрвета</td> <td data-bbox="1034 607 1225 667">1</td> <td data-bbox="1225 607 1343 667">3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 667 1034 779">-Број радника ангажованих на производњи финалних производа од дрвета</td> <td data-bbox="1034 667 1225 779">38</td> <td data-bbox="1225 667 1343 779">80</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 779 1034 840">-Број бизнис центара и пословних инкубатора</td> <td data-bbox="1034 779 1225 840">0</td> <td data-bbox="1225 779 1343 840">1</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 840 1034 900">-Број отворених зелених и сточних пијаца</td> <td data-bbox="1034 840 1225 900">0</td> <td data-bbox="1225 840 1343 900">2</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 900 1034 1003">-Формирано правно лице „Агроцентар-пословна зона“ Ободник</td> <td data-bbox="1034 900 1225 1003">0</td> <td data-bbox="1225 900 1343 1003">1</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 1003 1034 1064">-Број нових старт-уп предузећа насталих из локалног инкубатора</td> <td data-bbox="1034 1003 1225 1064">0</td> <td data-bbox="1225 1003 1343 1064">3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 1064 1034 1115">-Број нових СП радњи</td> <td data-bbox="1034 1064 1225 1115">49</td> <td data-bbox="1225 1064 1343 1115">149</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 1115 1034 1218">-До краја 2028. године привучено најмање 5 нових инвеститора у односу на 2022. годину</td> <td data-bbox="1034 1115 1225 1218">0</td> <td data-bbox="1225 1115 1343 1218">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="579 1218 1034 1350">-Повећан број група грађана или предузетника оспособљених да користе средства европских или домаћих донатора.</td> <td data-bbox="1034 1218 1225 1350">10</td> <td data-bbox="1225 1218 1343 1350">50</td> </tr> </tbody> </table>	Индикатори	Полазне вредности 2022	Циљне вредности 2028	-Број предузећа која се баве финалном прерадом дрвета	1	3	-Број радника ангажованих на производњи финалних производа од дрвета	38	80	-Број бизнис центара и пословних инкубатора	0	1	-Број отворених зелених и сточних пијаца	0	2	-Формирано правно лице „Агроцентар-пословна зона“ Ободник	0	1	-Број нових старт-уп предузећа насталих из локалног инкубатора	0	3	-Број нових СП радњи	49	149	-До краја 2028. године привучено најмање 5 нових инвеститора у односу на 2022. годину	0	5	-Повећан број група грађана или предузетника оспособљених да користе средства европских или домаћих донатора.	10	50
Индикатори	Полазне вредности 2022	Циљне вредности 2028																													
-Број предузећа која се баве финалном прерадом дрвета	1	3																													
-Број радника ангажованих на производњи финалних производа од дрвета	38	80																													
-Број бизнис центара и пословних инкубатора	0	1																													
-Број отворених зелених и сточних пијаца	0	2																													
-Формирано правно лице „Агроцентар-пословна зона“ Ободник	0	1																													
-Број нових старт-уп предузећа насталих из локалног инкубатора	0	3																													
-Број нових СП радњи	49	149																													
-До краја 2028. године привучено најмање 5 нових инвеститора у односу на 2022. годину	0	5																													
-Повећан број група грађана или предузетника оспособљених да користе средства европских или домаћих донатора.	10	50																													
Развојни ефекти и допринос мере остварењу приоритета	<ul style="list-style-type: none"> -Бољи пословни резултати предузећа (укупан, приход, добит, запосленост производних капацитета и др.). -Повећана могућност пласмана и доступности примарних и секундарних пољопривредних производа, те самим тим и остварење већег профита. -Отварање бизнис центра и пословног инкубатора у Општини Котор Варош повећало би шансу да се идеја развије у бизнис. Цјелокупна добра привредна клима у Општини достигла би још већи ниво и обезбиједила и разноврсност пословног амбијента. -већи број нових предузећа -више самосталних предузетника у савременим областима пословања -нова предузећа из области информационих технологија, електронике, итд. -већи прилив средстава у котротоварошку привреду и путем донација из ЕУ и других фондова 																														

	-локална заједница је кроз бизнис центар максимално искористила капацитете својих службеника и укључила и најбоље студенте као спољне сараднике у рад бизнис центра и пословног инкубатора те тиме афирмисала грађане и саму омладину.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупан износ: 1.080.000 КМ (Извор: буџет 30.000, вањски извори 50.000 КМ Министарство привреде и предузетништва РС, приватни инвеститор 1.000.000 КМ) -Адаптација објекта и набавка опреме за финализацију 1.000.000 КМ, Извор: Приватни инвеститори -Трошкови оснивања правног лица „Агроцентар“ Ободник, 10.000 КМ, Извор буџет Општине -Опремање канцеларије бизнис-центра 50.000 КМ: Општина Котор Варош 20.000 КМ, донатори и Министарство привреде и предузетништва 30.000 КМ -Почетне едукације, донатор 20.000 КМ)
Период спровођења мјере	2022-2028
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду, Одсјек за развој, Агенција за локални економски развој (АЛЕРК), приватни инвеститори.
Циљне групе	Привредни субјекти, пољопривредни произвођачи, грађани, млади

Веза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине
Приоритет	1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације
Назив мјере	1.2.2. Подржати оснивање и развој МСП
Опис мјере са оквирним подручним дјеловања	Циљ ове мјере је повећање броја нових и бржи развој постојећих МСП. Да би се то реализовало потребно је увести систем подстицаја развоја МСП кроз обезбјеђење буџетских средстава за почетак рада старт – ул, МСП и повећање запослености у МСП. Одјељење за привреду ће припремити сву неопходну документацију и процедуре успоставе система подстицаја оснивања и развоја МСП. Општина ће у буџету већ од 2022. године планирати средства за подстицај оснивања и развоја МСП и сваке године их повећавати тако да би у 2028. години за ове сврхе било планирано 300.000 КМ. Оквирна поља дјеловања : -Планирање ставке у буџету Општине за подстицај оснивања и развоја МСП, -Израда и усвајање правилника и процедура додјеле буџетских средстава за подстицај оснивања и развоја МСП, -Расписивање и спровођење јавног позива за додјелу буџетских средстава за подстицај оснивања и развоја МСП, -Надзор и контрола додјељених буџетских средстава за подстицај оснивања и развоја МСП.

Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Почетне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	-Број МСП који користе систем подстицаја из буџета Општине -Износ буџетских средстава за подстицаје у привреди	0 0	3 300.000 КМ
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	-Повећање броја новостворених МСП -Бољи пословни резултати и повећана запосленост код МСП		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 300.000 КМ. Извор: Буџет Општине.		
Период спровођења мјере	2022-2028		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду, Одјељење за финансије, Одсек за развој, АЛЕРК		
Циљне групе	Привредни субјекти из области МСП		

Веза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине
Приоритет	1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације
Назив мјере	1.2.3. Подстицати и подржати развој занатских дјелатности
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Циљ ове мјере је оживљавање и развој занатских дјелатности које су у претходном периоду доста стагнирале. Посебан акценат биће усмјерен на враћање старих дефицитарних заната за које постоји потреба. У томе смислу Општина ће у Буџету увести систем подстицаја за оснивање и развој занатских радњи и омогућити повољније услове за њихово оснивање кроз давање разних олакшица код плаћања накнада и других дажбина.</p> <p>Одјељење за привреду ће припремити сву неопходну документацију и процедуре успоставе система подстицаја оснивања и развоја занатских дјелатности.</p> <p>Општина ће изнаћи могућности отварања средње стручне школе за област занатства, при чему је неопходно обезбиједити средства за стипендирање ученика која се определијеле за занатску дјелатност.</p> <p>За подстицај развоја занатства Општина је већ у буџету за 2022. годину планирала средства у износу од 5.000 КМ, а у 2028. години се планира око 100.000 КМ.</p> <p>Износ за стипендирање ученика који упишу школе за дефицитарна занимања износио би 200 КМ по ученику на мјесечном нивоу, тако да би за једно одјељење од 20 ученика, годишње издвајање финансијских средстава износило 50.000 КМ.</p>

	Оквирна поља дјеловања (150.000 КМ): -Планирање буџетских средстава за подстицај развоја занатских дјелатности, -Израда и усвајање правилника и процедура додјеле буџетских средстава за подстицај развоја занатских дјелатности, -Расписивање и спровођење јавног позива за додјелу буџетских средстава за подстицај развоја занатских дјелатности, -Надзор и контрола додијељених буџетских средстава за подстицај развоја занатских дјелатности, -Отварање једног одјељења за дефицитарне занатске дјелатности у оквиру СШЦ „Никола Тесла“ (обезбјеђење смјештајних, кадровских и других услова), -Планирање буџетских средстава за стипендирање школовања занатских дефицитарних дјелатности -Расписивање и спровођење конкурса за додјелу стипендија за ученике дефицитарних занатских дјелатности.		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Пољане вредности 2022.	Циљне вредности 2028.
	-Укупан број занатских радњи	83	100
	-Број дефицирних занатских радњи	15	30
	-Број занатских радњи који користе систем подстицаја из Буџета	0	5
	-Износ буџетских средстава за подстицај развоја занатства (КМ)	5.000	100.000
	-Број одјељење средње стручне школе за област занатства	0	1
	-Износ буџетских средстава за стипендирање школовања занатских дефицитарних дјелатности (КМ).	20.000	50.000
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	-Повећање броја занатских радњи -Повећање броја запослених код занатских радњи -Оснивање нових дефицитарних и старих занатских радњи -Задовољавање потреба становништва и привреде за занатским пословима		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 150.000 КМ Извор: Буџет Општине		
Период спровођења мјере	2022-2028		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду, Одјељење за финансије, Одјељење за друштвене дјелатности, СШЦ „Никола Тесла“, Одсјек за развој, АЛЕРК		
Циљне групе	Самостални предузетници из области занатства, привредни		

	субјекти, грађани
--	-------------------

Вежа са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине		
Приоритет	1.2. Развити повољно окружење за предузетништво и иновације		
Назив мјере	1.2.4. Подржати унапређење инфраструктуре у области информационих технологија		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Савремени трендови пословања, као и све новији начини преноса информација, налажу да се унапређује и обнавља инфраструктура у области информационих технологија. Ове активности треба да прати локална управа, као покретач развоја у општини Котор Варош, као и све сфере на нивоу општине гдје локална управа има утицај.</p> <p>Оквирна поља дјеловања (500.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -јачање интерних ИТ капацитета општинске управе у периоду 2022-2028. година -увођење већег броја е-услуга за грађане и привреднике -дигитализација општинске архиве -успостављање система видео-надзора на подручју општине -увођење ел. система за управљање јавном расвјетом ради смањења трошкова 		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вредности 2022	Циљне вредности 2028
	-Замјена и унапређење хардвера и софтвера у општинској управи	30%	80%
	-процент привредника и грађана који своје потребе за општинским услугама најчешће обавља путем е-услуга	5%	25%
	-број дигитализованих предмета општинске архиве	0	50%
	-успостављен и ефикасан систем видео надзора на подручју урбаног дијела општине и великих мјесних заједница	0	100%
	-% смањење трошкова	0	70%
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Ефикаснија и „бржа“ јавна управа предуслов је за привлачење нових инвестиција и одржавање постојећих. Боља и ефикаснија комуникација са предузетницима и инвеститорима биће обезбијеђена кроз унапређење информационе инфраструктуре. Дигитализацијом општинске архиве као једног дијела ове целокупне мјере обезбиједиће се бржи увид првенствено у области урбанизма и општинске имовине. Успостављен систем видео надзора на територији општине означиће општину Котор Варош као сигурну локацију са повољним пословним окружењем, спремну за бизнис.		

Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 500.000 KM Извор: 250.000 KM општина, 250.000 KM донатор
Период спровођења мјере	2022-2028
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду, АЛЕРК, Одсјек за развој
Циљне групе	Грађани, привредници, радници локалне управе

Веба са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине		
Параметар	1.3. Створити услове за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја на подручју општине		
Назив мјере	1.3.1. Развити инфраструктуру за кориштење потенцијала за развој туризма		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>На територији општине Котор Варош, као мјеста са одређеним потенцијалима у развоју туризма, потребно је развити инфраструктуру кроз коју би се тај потенцијал реализовао. Јачање туристичке организације Општине и израду Стратегије развоја туризма општине Котор Варош, мора пратити и туристичка инфраструктура.</p> <p>Почетна фаза би била израда и постављање туристичке сигнализације на територији општине, коју би пратило завршавање пројеката туристичких излетишта, планинарских стаза што ће допринијети повећавању капацитета за преноћиште, те отварање „Которварошке старе куће“ (сувенирница и продавница).</p> <p>Веома значајан пројекат који би обогатио понуду Котор Вароша и околине било би повезивање платоа Влашића са градом савременом путном комуникацијом. Ово је велика инвестиција коју треба имати у плану, која би отворила Котор Варош према Влашићу, који је препознат као туристичка дестинација код нас и у окружењу.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (200.000 KM):</p> <ul style="list-style-type: none"> -израда и постављање туристичке сигнализације на територији општине -уређење простора око терђаве Котор са изградњом видиковца и надстрешнице -развијање брэнда „Которварошка стара кућа“ -приступна инфраструктура плато Влашић (дио територије општине К.Варош) 		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	-Урађена Стратегија развоја туризма општине Котор Варош са пратећим документима -повећан број отворених хостела и апартмана	0	1

	-дужина изграђене путне инфраструктуре км	5 0	10 2,5
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Општина Котор Варош до краја 2028. године, реализацијом горе наведених мјера креирала би свој имиџ и као град - туристичка дестинација. Осим што је ова општина позната по изузетно развијеној привреди и високој запослености, постоји и могућност развоја туризма као битне гране привреде.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	200.000 (100.000 општина, 100.000 донатор)		
Период спровођења мјере	2022-2028		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Одјељење за привреду, Туристичка организација		
Циљне групе	Грађани, посјетиоци		

Беза са стратешким циљем	1. Стабилан економски развој општине
Приоритет	1.3. Створити услове за развој спортско-рекреационих, здравствених и туристичких садржаја на подручју општине
Назив мјере	1.3.2. Обезбиједити инфраструктуру у области спортско-рекреационих и здравствених садржаја
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Циљ ове мјере да се побољшају услови спортско-рекреативних садржаја, у руралном подручју приступа платоу Влашић и уређење локација у градском подручју. Посебан значај ове мјере је што се реализација остварује у контакту са ријеком Врбањом. У овој зони пажња је посвећена адекватном хортикултурном уређењу, а посебно се истиче потреба очувања постојећег дрвећа и другог зеленила те садња новог. Мјера обухвата уређење купалишта, базена за пливање, паркова са мобилијаром и објектима за спорт и рекреацију.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (450.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -уређење купалишта и паркова (Брана, Бјелине, Руика..) -Уређење бициклистичких стаза (Влашић, Узломац...) -Идејно рјешење за базен за купање -унаприједити услове за рад удружења жена и спортских организација <p>Кључни стратешки пројекат: "Изградња градског парка - локалитет Брана на Врбањи" је пројекат од стратешког значаја за општину Котор Варош чијом реализацијом ће се створити услови за организовање културних, спортских и других манифестација, као и услови за одмор и рекреацију становника општине Котор Варош и сусједних општина. Реализација овог пројекта и наставак изградње пјешачке стазе уз Врбању у дужини 215 м, допринијеће унапређењу спорско-рекреативних садржаја и повећању броја посјетилаца. У обухвату подручја планираног парка је предвиђено уређење</p>

	<p>парковског зеленила у површини 1,0 Ха, затим изградња 40 паркинг мјеста са приступном саобраћајницом, постављање мобилијара (клубе за сједење, канте за отпатке, љуљашке, тобогани за дјецу) и уређење игралишта за одбојку, на преосталој површини од 0,64 Ха. На локацијама „Рујика“ и „Бјелине“ већ су неке активности реализоване у предходном времену, али свакако треба наставити са одржавањем наведених локација, као и са допуном нових садржаја сходно њиховој намјени.</p> <p>Укупна вриједност пројекта је процијењена на 300.000,00 КМ, од чега ће 50% бити финансирано из донаторских средстава, док ће општина и Министарство трговине и туризма учествовати у финансирању преосталих средстава са 50%.</p>		
Кључни стратешки пројекти	<p>1. Изградња градског парка - локалитет Брана на Врбањи</p>		<p>Очекивани излазни резултат:</p> <p>- повећан број корисника и посјетилаца за 70% (2.500 корисника)</p> <p>Очекивани крајњи резултат:</p> <p>- До 2028. године уређеног парковског простора 1,64 Ха</p>
Индикатори за праћење резултата мјере	<p>Индикатори</p> <p>- број организованих спортских догађаја на Брани</p> <p>- број изграђених објеката на Брани</p> <p>- мобилијар</p>	<p>Полазеће вриједности 2022</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>5</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p> <p>10</p> <p>5</p> <p>20</p>
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Ефекти који се очекују након реализације мјере су вишеструки. Уређењем јавне површине на локацији Брана, са пратећим објектима и мобилијаром за одмор, тереном за спортске активности, зеленилом, прошириће се и уредити простор који може користити већи број грађана. Овом мјером се настављају започете активности на уређењу пјешачке стазе на потезу купалиште Бјелине до локације Пролекс. Брана се традиционално користи као купалиште, тако да ће се створити услови за квалитетан одмор и рекреацију већег броја посјетилаца, а уједно ће побољшати изглед Котор Вароша.</p>		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 450.000КМ</p> <p>Извор: 200.000 КМ из Општинског Буџета и 250.000 КМ из вањских извора</p>		

Период спровођења мјере	2022 – 2028. година
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. - Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници уз пуно уважавање потреба рањивих група

Веза са стратешким циљем	2. Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група
Поредбител	2.1. Обезбиједити ефикасније пружање услуга грађанима и пословној заједници
Назив мјере	2.1.1. Унаприједити функционисање и ефикасности рада општинске управе
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Основни предуслови за развој е-управе су број рачунара у односу на број запослених, као и степен умрежености рачунара, кориштење интернета, квалитет приступа, те брзину и капацитет протока информација, тј. врсту интернетске конекције. Умреженост рачунара омогућава лакшу размјену информација унутар управе, а брзина интернетске конекције омогућава боље услове за on-line комуникацију са грађанима, цивилним и пословним сектором. У Општинској управи Котор Варош задњих година значајно се повећао проценат општинских службеника који користе рачунар, а проценат умрежености рачунара је на задовољавајућем нивоу тако да су све службе увезане у јединствене софтверске системе који имају конекцију са осталим службама на нивоу Републике Српске.</p> <p>Унапређење стручне способности запослених у јавној управи ће се вршити едукацијом, односно учествовањем на разним обукама у складу са Годишњим планом едукације, израђеног на основу анкете и израженим потребама.</p> <p>Оквирно подручје дјеловања у области „Е-управе“:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Замјена и модернизација постојећих софтера и набавка нових рачунара. -Унапређење пословања и ефикасности јавне управе -Унапређење стручне способности запослених у јавној управи кроз едукације <p>Оквирна подручја дјеловања (180.000 KM):</p> <ul style="list-style-type: none"> -Анкетирање службеника о потребама за обукама -Израда и реализација годишњег Плана едукације службеника -Израда програма обуке приправника -Организовање обука из области информационих технологија

	(у сарадњи са СШЦ „Никола Тесла“) -Подржати учешће службеника на обукама које организује Министарство локалне управе и самоуправе РС и друга министарства у Влади РС, кроз властите пројекте и пројекте које проводе међународне организације.		
Кључни стратешки пројекти:			
Индикатори остваривости резултата мјере	Индикатори	Полазне вредности 2022	Циљне вредности 2028
	-број рачунара -број софтвера -број предмета у електронској форми -процент ријешених предмета -број учесника обука	72 7 2.471 96 % 10	100 10 3.500 99% 50
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приврности	Набавком нове информатичке опреме рад запослених у општинској управи ће се одвијати на лакши начин и коначни ефекат мјере огледаће се кроз задовољство корисника услуга, како грађана тако и пословне заједнице. Кроз обуке из области информационих технологија и других стручних области, запослени ће унаприједити своје знање што ће допринијети квалитетнијем и ефикаснијем пружању услуга грађанима и пословној заједници.		
Индикативна финансијска ко-струпања изворним финансирања	Износ: 180.000,00 КМ Извор: 100.000,00 из буџета Општине, 75.000,00 донаторска средства и 5.000 КМ из осталих извора.		
Период спровођења мјере	2022-2028 година		
Институције одговорне за координирају спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	-начелник Општине, Руководиоци Одјељења општинске управе, -Службеник за људске ресурсе општинске управе -Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске -донатори		
Циљне групе	Грађани и пословна заједница општине Котор Варош и запослени службеници у општинској управи.		

Веза са стратешким циљем	2.Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група
Приоритет	2.2.Ускладити образовни систем са потребама привреде
Назив мјере	2.2.1. Стимулисати упис ученика и студената за дефицитарна занимања
Опис мјере са оквирним	Мјером стимулисања уписа ученика и студената за дефицитарна занимања ће се унаприједити образовни смјерови у средњим школама и подстаћи упис студената за дефицитарна занимања, а самим тим ће се побољшати и

<p>подручјима дјеловања</p>	<p>амбијент образовних институција, што је одлична подлога за учење и подизање основног нивоа знања ученика, што ће директно утицати на њихово даље образовање, те на остале битне смјернице у животу. Ученици и студенти ће лакше долазити до посла и неће имати потребу да напуштају родно мјесто у тражењу бољег живота, а привреда на подручју Општине ће имати квалитетан, сигуран и образован кадар за свој даљи развојни циклус.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (560.000 KM):</p> <p>-Стипендирање ученика и суфинансирање плаћања ученичке праксе за ученике дефицитарних занимања у средњој школи ЈУ СШЦ „Никола Тесла“ Котор Варош, а који одрађују практичну наставу у привредним субјектима на подручју општине Котор Варош.</p> <p>-Додатно стипендирање студената да би уписали дефицитарна занимања за којима тржиште рада на подручју општине Котор Варош има потребу, као и суфинансирање трошкова праксе дипломираних дефицитарних студената у локалним јавним и приватним предузећима.</p> <p>-Побољшање услова за одвијање наставног процеса (практична настава) у СШЦ Никола Тесла Котор Варош.</p> <p>План и програм подстицаја уписа дефицитарних занимања за ученике и студенте ученика и студената је пројекат од виталног значаја за образовну структуру ученика и студената са подручја наше општине, с обзиром на то да општина Котор Варош има велику потребу за одређеним кадровима као што су заваривачи, ЦНЦ оператери, електричари, дипломирани технолози, инжињери машинства, информатичари, логопеди и дефектолози. Реализацијом ове мјере обезбиједиће се квалификовани кадрови да раде у привредним субјектима са подручја општине и за стручни рад са особама са сметњама у развоју, конкретније у планираном Центру за дневно збрињавање и Центру за породицу Кућа радости. За реализацију пројекта неопходна су средства у износу од 80.000 KM на годишњем нивоу.</p>		
<p>Кључни стратешки пројекти</p>			
<p>Индикатори за праћење резултата мјера</p>	<p>Индикатори</p> <p>Број стипендираних ученика у средњој школи (3 год)</p> <p>Број ученика који су одрадили ученичку праксу у неком од привредних субјеката са подручја општине (3 год)</p> <p>Број стипендираних студената који су уписали дефицитарно занимање (3 год)</p> <p>Број дипломираних студената који</p>	<p>Полазне вриједности 2022</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>10</p> <p>0</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p> <p>200</p> <p>200</p> <p>100</p> <p>100</p>

	су одрадили праксу у неком од привредних субјеката са подручја општине (3 год)		
Развоjni ефекat и допринос мјере остварењу приоритета	Кроз прављење и увођење Плана и програма подстицаја дефицитарних занимања за ученике и студенте са подручја општине Котор Варош унапредиће се и повећати кадровски капацитети, што ће у коначници допринијети побољшању квалитета и доступности дефицитарне радне снаге образовања на територији општине Котор Варош. Све претходно наведено ће највише утицати на младе нараштаје становништва, који ће кроз побољшане услове за учење и усавршавање остваривати лакши и бољи, а уједно и напреднији принцип едукације и самим тим и већи ниво њиховог личног знања и сутрашњих успјеха у животу. Као коначну позитивну посљедицу ове мјере ће бити утицај на квалитет живота и образовања дјецe и омладине, а самим тим и веће успјехе за пословну заједницу уопште.		
Индикативна финансијска функција са изворима финансирања	Износ: 560.000,00 КМ Извор: 350.000,00 КМ из општинског буџета, а преосталих 210.000,00 КМ од привредних субјеката са подручја општине Котор Варош.		
Период спровођења мјере	2022- 2028. године		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	<ul style="list-style-type: none"> - Начелник општине - Министарство просвјете и културе РС - Општинска управа - Запослени у ЈУ СШЦ „Никола Тесла“ Котор Варош - Привредни субјекти 		
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош, са нагласком на млађу популацију, као и наставни и образовни кадар.		

Веза са стратешким циљем	2.Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група
Приоритет	2.2.Ускладити образовни систем са потребама привреде
Назив мјере	2.2.2. Обезбиједити инфраструктурне услове прилагођене рањивим групама
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјером ће се кроз пројекте и активности развијати постојећа и нова инфраструктура општине Котор Варош таква да ће се сваки јавни објекат учинити приступачним за рањиве категорије.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Изградња, промоција и обиљежавање прелаза за особе са инвалидитетом; -Изградња и промоције шеталишта - стазе уз главну улицу која је усклађена са потребама рањивих категорија; - Модернизација приступног пута СШЦ Никола Тесла и спортској дворани;

	<p>- Уређење локације тениског игралишта у кругу СШЦ Никола Тесла;</p> <p>-Подршка изградњи рампи за лица с инвалидитетом на објектима јавних институција.</p> <p>Кључни стратешки пројекат је "Изградња шеталишта уз главну улицу" чијом реализацијом би се створила једна цјелина са садашњим већ изграђеним шеталиштима уз ријеку Врбању. Још један битан пројекат у склопу ове мјере је и усклађивање објеката са потребама рањивих категорија, односно, да сви ти објекти буду приступачни да би их рањиве категорије могле користити и остварити своја права. Кроз те пројекте ће се пружити подршка заинтересованим корисницима да изграде/адаптирају своје објекте у складу са потребама рањивих категорија.</p> <p>Ради се о пројекту од изузетног значаја за Општину Котор Варош, који би својим дјеловањем успоставио одговарајућу инфраструктуру и био замајац за друге пројекте. Основни циљ пројекта је да се стављањем у функцију свих јавних објеката и површина обезбиједи неометан приступ за све категорије становништва (рампе-којих тренутно нема). Оквирна вриједност пројекта је 25.000 КМ и биће финансиран комбиновањем различитих извора, од стране општинске управе, донатора и самих корисника.</p>		
Кључни стратешки пројекти	<p>Изградња шеталишта уз главну улицу и изградња прелаза и рампи за лица са инвалидитетом</p>	<p>Очекивани излазни резултат: Изграђено шеталиште са прелазима и сви јавни објекти (30) имају рампу за приступ лица са инвалидитетом.</p> <p>Очекивани крајњи резултат: До 2025. године изграђено шеталиште уз главну улицу заједно са прелазима за лица са инвалидитетом, у дужини од 500 метара.</p>	
Индикатори за праћење резултата мјере	<p>Индикатори</p> <p>-Број прелаза за лица са инвалидитетом</p> <p>-Број рампи за лица са инвалидитетом на јавним зградама</p>	<p>Полазна вриједност 2022</p> <p>6</p> <p>18</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p> <p>16</p> <p>30</p>
	<p>Промоцијом и изградњом инфраструктуре за рањиве категорије унаприједиће се квалитет живота на територији општине Котор Варош. Садржаји од интереса ће бити</p>		

Развоjni ефекat i doprinos mjere ostvaranju prioriteta	<p>приступачнији свим категоријама становништва и прошириће се понуда и мјеста за посјете знаменитости и других потенцијала, те унаприједити угоститељски туризам. Потенцијал и остваривост у понуди ће се одразити на друге економске активности и приход код самих мјештана општине, као и на буџет општине Котор Варош. Такође, побољшаће се запошљавање становништва, са нагласком на самозапошљавање.</p> <p>Допринос мјере огледаће се и у:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Промоцији општине и културног наслеђа, нарочито код особа које припадају рањивим категоријама -Подизању нивоа економских активности и повећању квалитета живота.
Индивидуална финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 30.000,00 КМ</p> <p>Извор: 30% укупне вриједности (9.000 КМ) ће бити финансирано од стране Општине Котор Варош, док ће преосталих 70% (21.000КМ) бити из донаторских средстава.</p>
Период спровођења мјере	2022 - 2028. године
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	<ul style="list-style-type: none"> -Начелник Општине Котор Варош -ЈП Путеви РС -Министарство трговине и туризма -Донатори
Циљне групе	Локално и регионално становништво, организовани групни и индивидуални туристи.

Већа на стратешким циљем	2.Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група
Приоритет	2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва
Назив мјере	2.3.1. Побољшати услове за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјером су предвиђене активности на изградњи и опремању објекта за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју. Реализацијом ове мјере унаприједиће се услови живота дјеце и младих са потешкоћама у развоју, те створити добра подлога за њихов даљи развој и подизање основног нивоа знања које ће имати утицај на њихово даље образовање, као и остале битне смјернице у животу.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере</p> <ul style="list-style-type: none"> -Успостављање објекта за дневно збрињавања дјеце и младих са сметњама у развоју, -Обезбјеђење кадрова за рад са дјецом са сметњама у развоју

	<p>(логопед, дефектолог, психолог, физиотерапеут, реедукатор психомоторике, медицински техничар, социјални радник, административни радник)</p> <p>-Подизање нивоа наставних процеса набавком опреме - наставна средства и дидактички материјал.</p> <p>Кључни стратешки пројект: „Изградња објекта за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју“ је пројекат од виталног значаја за предшколску и генерално образовну структуру наведене категорије наших становника. Објекат за дневно збрињавање би пружио лакши приступ образовању и подршку за дјецу и младе са потешкоћама у развоју. С обзиром да општина Котор Варош има удружење Центар за породицу "Кућа радости", али нема нити једну установу за дјецу и младе са сметњама у развоју. Изградњом објекта, дјеца и млади са сметњама у развоју би добили простор за боравак, учење и дружење, чиме свакако овај пројекат добија епитет „приоритетан“. За реализацију пројекта неопходна су средства у износу од 300.000,00 КМ.</p>		
<p>Кључни пројекти</p> <p>Стратешки</p>	<p>1.Изградња објекта за дневно збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју</p>	<p>Очекивани излазни резултат:</p> <p>-Изградња објекта за дневно збрињавање дјеце и младих са сметњама у развоју до 2023. године</p> <p>-Изграђен, опремљен и стављен у употребу до краја 2024. године.</p> <p>Очекивани крајњи резултат:</p> <p>-Створени услови за дневни боравак дјеце и младих са потешкоћама у развоју.</p>	
<p>Индикатори за праћење резултата мјере</p>	<p>Индикатори</p> <p>-Број изграђених објеката за дневно збрињавање</p> <p>-Број дјеце и младих обухваћених дневним збрињавањем</p> <p>-Број рачунарске опреме са специјалним програмима рада за дјецу и младе са потешкоћама у развоју</p> <p>-Површина м2</p> <p>-Број кадрова</p>	<p>Полазне вриједности 2022</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>1</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p> <p>1</p> <p>50</p> <p>10</p> <p>250</p> <p>8</p>
<p>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</p>	<p>Изградњом дневног центра за збрињавање дјеце и младих са потешкоћама у развоју, унаприједиће се услови живота ове категорије становништва, побољшати квалитет и доступност образовања, а самим тим и већи ниво њиховог личног знања и сутрашњих будућих успјеха у животу, у складу са њиховим физичким и менталним способностима. Као коначну позитивну</p>		

	посљедицу, реализацијом ове мјере, олакшаће се квалитет живота њихових родитеља и/или старатеља.
Индикативна финансијска конструкција са навојима финансирања	Износ: 300.000,00 KM Извор: 100.000,00 KM из општинског буџета, преосталих 200.000,00 KM из вањских извора
Период спровођења мјере	2022. - 2026. године
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош
Носиоци спровођења мјере	- Начелник општине - Министарство просвјете и културе РС - Министарство здравља РС - Општинска управа - ЕУ фондови
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош, са нагласком на млађу популацију, односно на популацију са сметњама у развоју, као и наставни кадар.

Веза са стратешким циљем	2. Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група
Приоритет	2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва
Назив мјере	2.3.2. Опремити Дом здравља и теренске амбуланте са неопходном опремом
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјером ће се кроз опремање Дома здравља у Котор Варошу и изградња/санација опремање Амбуланти породичне медицине (Шипраге, Масловаре, Врбањци и Вагане) и друге пројекте унаприједити ниво здравствене заштите на територији општине за комплетно становништво и унаприједити ниво функционалности и рада здравствених радника. Мјера као таква би допринијела потпунијој општој здравственој слици становништва на територији општине.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Унапређење нивоа здравствене заштите грађанства (паркинг) - Изградња и опремање зграде управе Дома здравља и помоћно-техничких просторија; - Набавка нове медицинске опреме и помагала за Дом здравља (специјална медицинска возила, стоматологија, гинекологија, ЦБР) - санација/изградња и опремање теренске амбуланте породичне медицине (Шипраге, Масловаре, Врбањци и Вагане) - Набавка новог стационарног ренген апарата за Дом здравља - Радови на вањском и унутрашњем уређењу теренских амбуланти. <p>Набавка нове медицинске опреме за Амбуланту породичне</p>

	<p>медицине и за Дом здравља у Котор Варошу (Шипраге, Масловаре, Врбањци и Вагане) је пројекат од виталног интереса за целокупно становништво општине, како за све пацијенте, тако и за медицинско особље. Тренутна медицинска опрема је у оронулом стању и израбљена од година кориштења, те је набавка нове од кључног значаја за Дом здравља и Амбуланте породичне медицине на селима на подручју Општине Котор Варош.</p>		
Кључни стратешки пројекти			
	Индикатори	Полазне вредности 2022	Циљне вредности 2028
Индикатори за праћење резултата мјере	<p>-Број медицинских интервенција Дома здравља и теренских амбуланти породичне медицине</p> <p>-Број апарата</p> <p>-Број запослених медицинских радника</p> <p>-Број савремено опремљених теренских амбуланти на подручју општине Котор Варош</p>	<p>12.000</p> <p>1</p> <p>52</p> <p>1</p>	<p>16.000</p> <p>2</p> <p>56</p> <p>5</p>
Развојни ефекти и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Реализацијом мјере унапређења здравствене заштите кроз набавку нове медицинске опреме, нове лабораторије, као и набавком новог стационарног ренген апарата ће значајно утицати на степен здравствене заштите целокупног становништва општине Котор Варош, рада медицинских радника у теренским амбулантама породичне медицине, као и било којег пацијента који треба здравствену интервенцију. Све претходно наведено ће имати одраз на бољу здравствену слику становништва општине и самим тим бољи живот и степен задовољства становништва, односно сам квалитет живота.</p>		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 250.000,00 КМ</p> <p>Извор: 40% Буџет општине 100.000 КМ, преостали 60% из екстерних извора 150.000 КМ.</p>		
Период спровођења мјере	2022.-2025. године		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	<p>-Начелник Општине</p> <p>-Особље теренских амбуланти породичне медицине Котор Варош</p> <p>-Министарство здравља и социјалне заштите РС</p> <p>-Донатори</p>		
Циљне групе	Становништво општине и медицински радници Дома здравља и теренских амбуланти породичне медицине Котор Варош		

Веза са стратешким циљем	2. Одговорна општинска управа фокусирана на ефикасно пружање услуга грађанима и пословној заједници, уз пуно уважавање потреба рањивих група		
Приоритет	2.3. Унаприједити услуге здравствене и социјалне заштите становништва		
Назив мјере	2.3.3. Унаприједити квалитет социјалне заштите		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Овом мјером ће се кроз изградњу нове зграде Центра за социјални рад (ЦСР) унаприједити квалитет пружања услуга социјалне заштите становницима општине Котор Варош, те олакшати доступност услуга социјалне заштите. Квалитет рада социјалних радника и осталих запослених у ЦСР би се стварањем угодног и функционалног радног окружења подигао на виши ниво што би у крајњем случају допринијело задовољству крајњих корисника. Спровођење ове мјере би створило слику општине Котор Варош као одговорне и напредне локалне заједнице. Тренутно је ЦСР смјештен у неусловном монтажном објекту. Објекат је саграђен 1975. године и његова употребна вриједност је давно истекла. Објекат је површине 125 м² и састоји се од 6 канцеларија и две помоћне просторије (кухиња и тоалет) те два ходника. Број канцеларија не задовољава минимум услова за рад модерног ЦСР који су прописани одређеним правилницима које прописује Министарство здравља и социјалне заштите.</p> <p>Оквирно подручје дјеловања (500.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обезбјеђивање земљишта за изградњу ЦСР - Израда пројектне документације - Изградња нове зграде ЦСР <p>Опремање зграде ЦСР неопходним намјештајем и другим средствима неопходним за рад центра.</p> <p>Кључни стратешки пројекат: "Изградња и опремање зграде за ЈУ Центар за социјални рад".</p> <p>Изградња и опремање нове зграде ЦСР је веома значајан пројекат за унапређење рада локалне заједнице и има подједнаку важност како за кориснике услуга ЦСР тако и за запослене. Укупна вриједност објекта би износила 500.000,00 КМ од чега би се из буџета општине Котор Варош обезбиједило 30% средстава, а 70% из донаторских средстава.</p>		
Кључни стратешки пројекти	1. Изградња зграде за ЈУ Центар за социјални рад.	<p>Очекивани излазни резултат: Обезбјеђени кадровски и просторни услови за квалитетније пружање услуга корисницима социјалне заштите</p> <p>Крајњи излазни резултат: До 2024. године изграђена и опремљена нова зграда ЦСР.</p>	
	Индикатори	Полезне вриједности	Циљне вриједности

Индикатори за грађење резултата мјере	2022	ости 2028
-Број корисника услуга социјалне заштите у току једне године	1.250	1.500
-Број запослених стручних радника ЦСР	5	7
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Кроз изградњу нове зграде ЦСР ће се унаприједити квалитет услуга социјалне заштите и доступност истих свим грађанима општине који се у одређеном тренутку могу наћи у стању социјалне потребе. Квалитет рада стручних радника ЦСР ће се подићи на виши ниво стварањем угоднијег радног окружења и обезбјеђивање неопходних просторија за социјални рад. Све претходно наведено ће имати утицај на друштвену и социјалну слику општине и самим тим бољи живот и степен задовољства становништва, односно сам квалитет живота.	
Индикаторна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 500.000,00 КМ Извор: 30% Буџет општине 150.000 КМ, 70% из екстерних извора 350.000 КМ	
Период спровођења мјере	2022.-2025. године	
Иницијативе одговорне за координирају спровођења мјере	Општина Котор Варош ЈУ ЦСР Котор Варош	
Насиони спровођења мјере	-Начелник Општине -Особље ЈУ ЦСР Котор Варош -Министарство здравља и социјалне заштите РС -Донатори	
Циљне групе	Становништво општине и запослени у ЈУ ЦСР Котор Варош	

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3. - Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина

Веза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса
Назив мјере	3.1.1. Унаприједити збрињавања комуналног отпада
Опис мјере са оквирним подручјима деловања	Мјером ће се унаприједити систем управљања отпадом, што ће допринијети очувању здраве животне средине и ојачати капацитете локалне заједнице у циљу смањења ризика од опасности које узрокују дивље депоније и одбачени комунални отпад, отпад из предузећа као и отпад животињског поријекла. Мјером ће се кроз санацију депоније „Дуратовци“ површине око 30 дунума и других мањих дивљих депонија, као и оснивањем сточног гробља, смањити штетни утицаји незаконито одложеног отпада на здравље становништва и побољшати квалитет живота. Набавком специјалног возила за сакупљање и одвоз отпада са градског подручја као и одвозом отпада након процеса рециклаже биће унапријеђен систем управљања отпадом а што ће допринијети очувању животне средине и

	<p>квалитетнијим условима за живот становништва.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (200.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -Санација депоније комуналног отпада „Дуратовци“ -Уклањање мањих дивљих депонија на територији општине -Оснивање сточног гробља -Набавка специјалног возила за прикупљање и одвоз отпада -Израда пројектне документације за стављање у функцију рециклажног дворишта -Едукација становништва у вези раздвајања комуналног отпада. 		
Кључни стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Почетне вредности 2022	Циљне вредности 2028
	- број санираних дивљих депонија	0	14
	- број одређених локација за сточно гробље	0	1
	- број возила за прикупљање и одвоз комуналног отпада	2	3
	- број функционалних рециклажних дворишта	0	1
	- покривеност насеља одвозом отпада (број насеља)	35	43
Развојни ефекти допринос мјере остварењу приоритета	<p>Рјешавањем проблема збрињавања и управљања отпадом остварују се вишеструки развојни ефекти који доприносе остварењу приоритета за очувану, заштићену и унапређену животну средину. Развојни ефекти односе се на: смањење ризика по животну средину и здравље људи услед прикупљања и одлагања отпада, успостављање инфраструктуре за интегрално управљање отпадом, смањење количина отпада за финално одлагање/збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса, увођење мониторинга и систематског праћења количина и врста отпада који настају на подручју општине, изналажење ефикасног и самоодрживог модела финансирања послова управљања отпадом, подизање јавне свијести становништва о проблематици управљања отпадом.</p>		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 200.000 КМ</p> <p>Извор: 25% средстава 50.000 КМ, из општинског буџета</p> <p>75% средстава, 150.000 КМ, из вањских извора - донаторска средства</p>		
Период спровођења мјере	2022- 2028. године		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	<p>-Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове</p> <p>-КП Бобас Котор Варош</p>		

	-Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС -Влада РС -ЕУ фондови -Донатори
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош, привредна друштва, јавне институције

Веза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса
Назив мјере	3.1.2. Обезбиједити услове за пречишћавање отпадних вода
Опис мјере на оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјером ће се кроз израду пројектне документације и изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода на предвиђеној локацији ријешити проблем третмана отпадних (фекалних) вода на градском подручју Општине гдје тренутно живи око 10.000 становника. Реализацијом мјере ће се изградити студија изводљивости за водоводни и канализациони систем која ће се бавити проблематичним питањима и предложити потребне радове за третман и испуштање отпадних вода, узимајући у обзир доступност, техничка питања, заштиту животне средине и финансијске могућности. Мјером ће се кроз пројекте развијати комунална инфраструктура и изграђивати еколошка свијест како би се очувала животна средина са посебним нагласком на водоток ријеке Врбање. Реализација ове мјере ће такође допринијети да се побољша квалитет живота и понуде додатни садржаји за одмор и рекреацију на обалама ријеке Врбање.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере (3.000.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -Израда пројектне документације за изградњу пречистача отпадних вода; -Рјешавање имовинско-правних односа (пречистач); -Израда студије изводљивости за водоводни и канализациони систем; -Изградња пречистача отпадних вода; -Подизање еколошке свијести и промоција очувања водних ресурса на подручју Општине -Мјере заштите на водозахвату. <p>Кључни стратешки пројекат 1:</p> <p>Повећање капацитета воде и заштита изворишта Бијело поље. У оквиру елабората изворишта „Бијело Поље“ утврђене су планске количине воде до 2035 године. За плански период до 2035. године са изворишта „Бијело Поље“ потребно је обезбиједити око 40 л/секунди воде. Минимални капацитет постојећих копаних бунара Б1 и Б2 на изворишту је 10-12 л/сек. У вријеме великих протицаја на водотоку Врбања капацитет бунара се креће 23-25 л/сек.</p> <p>Према досадашњим хидролошким испитивањима на изворишту „Бијело Поље“ могуће је обезбиједити потребне планске количине воде уз одређене интервенције на</p>

	<p>изворишту:</p> <p>1. Повећањем вјештачке инфилтрације воде из водотока Врбање у подземну акумулацију изворишта „Бијело Поље“ у вријеме сушног периода године. Ово повећање остварило би се изградњом попречног прага као што је предложено у елаборату санације изворишта „Бијело Поље“ израђеног од стране „Хидротехника“ д.о.о. Бања Лука.</p> <p>2. Осигурањем косине (обалоутврда) водотока Врбања Лијева обала: узводно од преграда 153 м, низводно од преграда 137 м; Десна обала: узводно од преграде 65 м, низводно од преграде 65 м;</p> <p>3. Чишћење наноса у водотоку Врбања на ширем потезу прихрањивања водом подземне издани „Бијело Поље“ (чишћење корита Врбање низводно од попречног прага у дужини 200 м и узводно од попречног прага у дужини 200 м)</p> <p>4. Реконструкцијом бунара „Б3“ или евентуалном изградњом новог бунара у зони гдје су водоносни шљункови најдебљи (зона око бунара „Б3“). Укупна вриједност пројекта: 400.000 КМ.</p> <p>Кључни стратешки пројект 2: „Изградња пречистача отпадних вода“ подразумијева израду пројектне документације и изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода на за то предвиђеној локацији. На овај начин ће бити спријечено излијевање отпадних вода из градског подручја (индустријских и отпадних вода из домаћинства) директно у ријеку Врбању, а што ће допринијети очувању квалитета воде ријеке Врбање, а самим тим и очувању и заштити животне средине као и побољшању квалитета живота становништва како Општине Котор Варош тако и свих других општина у сливу ријеке Врбање и шире. Вриједност 3.000.000. КМ</p>	
<p>Кључни стратешки пројекти</p>	<p>1. Изградња пречистача отпадних вода</p> <p>2. Повећање капацитета воде и заштита изворишта Бијело поље</p>	<p>Очекивани излазни резултат: Повећан капацитет изворишта на 40 л/секунди и ријешено пречишћавање отпадних вода.</p> <p>Очекивани крајњи резултат: До краја 2028. године: -изграђен 1 упојни бунар -изграђена обалоутврда 420 м -изграђен попречни праг 20 м -изграђен објекат са постројењем за пречишћавање.</p>
	<p>Индикатори</p>	<p>Полаване вриједности</p> <p>Циљне вриједности</p>

	2022	Ости 2028	
Индикатори за праћење резултатв мјере	-Пројектна документација за пречистач отпадних вода	0	1
	-Студија изводљивости за водоводни и канализациони систем	0	1
	-број одржаних едукативних радионица	0	6
	-бунар	1	2
	-дужина обалоутврде (м)	0	420
	-дужина попречног прага (м)	0	20
	-капацитет изворишта (л)	20	40
Развојни ефекат и допринос мјере	<p>Израдњом пречистача отпадних вода и провођењем едукативних програма у области екологије, створиће се услови за очување здраве животне средине и одрживи развој Општине.</p> <p>Овом мјером ће се допринијети изградњи позитивног имиџа Општине Котор Варош као одговорне локалне заједнице која води рачуна о очувању животне средине и одрживом кориштењу природних ресурса.</p>		
Индикативна финансијска конструкција за извођење финансирања	<p>Износ: 3.400.000 КМ Извоз: 600.000 КМ из Општинског Буџета и 2.800.000 КМ из вањских извора</p>		
Период спровођења мјере	2022-2028. година		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	<ul style="list-style-type: none"> -Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове -КП Бобас Котор Варош -Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС -Влада РС -ЕУ фондови -Донатори 		
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош, привредна друштва, јавне институције		

Беза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса
Назив мјере	3.1.3. Обезбиједити услове за праћење и мјерење нивоа загађености ваздуха
Опис мјере са токовним	Овом мјером ће се омогућити контрола квалитета ваздуха на подручју општине, а самим тим и омогућити правовремено предузимање одговарајућих мјера у циљу његовог побољшања. Мјером ће се допринијети побољшању квалитета животне средине и квалитетнијим условима за живот становништва општине. У мјерној станици ће бити

<p>подручјима дјеловања</p>	<p>омогућено и мјерење других хидрометеоролошких параметара као што су температура, количина падавина, влажност ваздуха и др.</p> <p>Изградњом мјерне станице и редовним мониторингом квалитета ваздуха као и провођењем одговарајућих мјера у смислу подизања свијести становништва о потреби очувања здраве животне средине створиће се услови за побољшање квалитета ваздуха, а самим тим и побољшање услова за квалитетнији живот становништва на подручју општине.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (20.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -Израда пројектне документације и изградња мјерне станице -Успостављање редовног мониторинга квалитета ваздуха -Подизање еколошке свијести и промоција очувања здраве животне средине. 		
<p>Стратешки циљеви</p>			
<p>Индикатори за праћење резултата мјере</p>	<p>Индикатори</p>	<p>Полазне вриједности 2022</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p>
	<p>-Изграђена мјерна станица</p>	<p>0</p>	<p>1</p>
	<p>-Извјештаји о квалитету ваздуха</p>	<p>0</p>	<p>1/мјесечно</p>
<p>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</p>	<p>Изградњом мјерне станице, успоставом редовног мониторинга квалитета ваздуха и других хидрометеоролошких параметара створиће се услови за квалитетније управљање заштитом животне средине. Анализом података о квалитету ваздуха као и провођењем одговарајућих мјера у смислу подизања свијести становништва о бенефитима провођења мјера из области енергетске ефикасности и смањењу потрошње енергије добијене из фосилних горива допринеће се очувању и одрживом кориштењу природних ресурса.</p>		
<p>Индикативна финансијска конструкција за изворима финансирања</p>	<p>Износ: 20.000 КМ Извор: 20.000 КМ из Општинског Буџета</p>		
<p>Период спровођења мјере</p>	<p>2022-2028. година</p>		
<p>Институција одговорна за координацију спровођења мјере</p>	<p>Општина Котор Варош</p>		
<p>Носиоци спровођења мјере</p>	<p>Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове -Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС -Влада РС -ЕУ фондови -Донатори</p>		
<p>Циљне групе</p>	<p>Становништво општине Котор Варош</p>		

Веза са стратешким циљем: **3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана**

	животна средина		
Приоритет	3.1. Очување и одрживо кориштење природних ресурса		
Назив мјере	3.1.4. Обезбиједити услове за заштиту и ревитализацију културно-историјског (споменика) и природног наслеђа (биљака и животиња)		
Опис мјере са оквирним подацима о дјеловању	<p>Провођењем ове мјере ће се заштитити и обновити културно-историјски-споменици и заштитити посебно вриједна природна добра на подручју општине Котор Варош као и угрожене биљне и животињске врсте.</p> <p>Провођењем мјере ће се урадити евидентирање, валоризација и категоризација природног и културно-историјског наслеђа што представља основу сагледавања како обима, тако и њихове вриједности, као и основу за утврђивање начина њиховог коришћења, те узајамне утицаје наслеђа и друштвене заједнице. Мјером ће се обезбиједити савремени концепт заштите који не подразумева само пасивну заштиту, већ се заснива на континуираном праћењу, коришћењу и унапређењу природног и културно-историјског наслеђа. Формираће се одговарајући информациони систем о споменицима као непосредном предмету заштите и обезбиједити систем сталног праћења свих категорија непокретног наслеђа.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере :</p> <ul style="list-style-type: none"> -израда Елабората валоризације природног и културног наслеђа општине Котор Варош како би се просторно планска документација могла ускладити према стању природног и културног наслеђа на терену; -систематско истраживање, снимање, валоризација и евидентирање објеката културно-историјског наслеђа, као и оних који ће потенцијално бити откривени, а нарочито објеката: Средњевјековно утврђење Котор, жупна црква рођења Богородице Дјеве Марије и жупни пасторални центар, објекат „Старе Аустро-Угарске школе“, објекат старе зграде болнице у кругу Дома здравља, објекти и зграде на Тргу Палих Српских бораца, те сви објекти старији од 100 година; -уврштавање објеката и локалитета културно-историјског наслеђа у јединствени информациони систем у области заштите природног и културно-историјског наслеђа и успостављања ефикасног мониторинга на нивоу општине; -Предлагање и реализација мјера техничке и физичке заштите, као и метода и поступака рада на конзервацији/обнови и ревитализацији културно-историјског наслеђа. -Заштита кањона ријека Цврцке и Дубоке -Формирање и опремање зелених патрола. 		
Стратешки пројекти			
Индикатори за праћење	Индикатори	Почетне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028

резултата мјере	-елаборат валоризације природног и културног наслеђа општине Котор Варош	0	1
	-успостављен јединствен информациони систем у области заштите природног и културно-историјског наслеђа и успостављања ефикасног мониторинга на нивоу општине	0	1
Развојни ефекти депоније мјере остварењу приоритета	Реализацијом мјере ће се створити услови за очување посебно вриједних природних и културно-историјских добара на подручју општине а што ће допринијети очувању природних ресурса и њиховом рационалном кориштењу.		
Индикативна динамичка конструкција са изградњом финансирања	Износ: 5.000 КМ Извор: 5.000 КМ из Општинског Буџета		
Период спровођења мјере	2022-2028. година		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за просторно уређење -Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС -Влада РС -ЕУ фондови -Донатори		
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош		

Веза са стратешким циљем	3. Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.2. Унаприједити енергетску ефикасност и системе за кориштење обновљивих извора енергије
Назив мјере	3.2.1. Унаприједити и модернизовати јавну расвјету
Опис мјере са оквирним подручјима деловања	<p>Мјером су предвиђене активности на модернизацији система јавне расвјете, којим ће се постићи позитиван еколошки учинак, остварити енергетске уштеде и позитиван економски учинак.</p> <p>Постојећи систем јавне расвјете је неекономичан и неефикасан. Систем се састоји од 1806 позиције свјетилки, распоређених на 61 мјерних мјеста, већином старијих од 10 година, у коме доминирају натријумове свјетљке које чине око 81% система а 19% са живиним извором свјетла. Годишња потрошња електричне енергије за 2016. годину је износила 607260 КWh односно 113.486 КМ.</p> <p>Пројектом модернизације система јавне расвјете, предвиђена је реконструкција целокупног система, којом би се ријешо проблем неадекватне и застарјеле јавне расвјете (која у систему ствара проблем одржавања и превелике потрошње енергије с обзиром на остварене свјетлосне учинке).</p>

	<p>Замјеном старих свјетиљки економичнијим ЛЕД свјетиљкама (1806) оствариле би се укупне уштеде од 151.599 КМ годишње. Смањење јавне потрошње ће се директно одразити на смањење емисије CO2 и повећање енергетске ефикасности јавне расвјете, што је у складу са директивама Европске комисије. Такође ће се побољшати функционалност јавне расвјете и осигурање минималне прописане вриједности освјетљења саобраћајница, равномјерне расвијетљености и бљештања.</p> <p>Процијењена вриједност инвестиције у опрему са радовима износи 950.000 КМ и обезбједиће се из буџета општине.</p> <p>Кључни стратешки пројекат: "Реконструкција и модернизација јавне расвјете у општини Котор Варош" (Лед расвјета) је стратешки пројекат општине, заснованим на начелима енергетске ефикасности, који има за циљ смањење јавне потрошње и повећање квалитета освјетљења јавног простора.</p>		
Кључни стратешки пројекти	<p>1. Реконструкција и модернизација јавне расвјете у општини Котор Варош" (ЛЕД расвјета)</p>	<p>Очекивани излазни резултат: Смањена емисија CO2 за 352 t и уштеда енергије за 463 MWh</p> <p>Очекивани крајњи резултат: До 2028. године замијењене свјетиљке</p>	
Индикатори на праћење резултата мјере	<p>Индикатори</p> <p>-Годишња потрошња на бројилу: -kw/год -КМ/год</p> <p>-Инсталисана снага на бројилу (kw)</p> <p>-Уштеде (КМ)</p>	<p>Полазна вриједност 2022</p> <p>990420 182.831</p> <p>246,68 0</p>	<p>Циљне вриједности 2028</p> <p>304618 56.232</p> <p>75,87 151.599</p>
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Мјера 3.2.1. „Унаприједити и модернизовати јавну расвјету“ ће допринијети смањењу потрошње енергије што ће се директно одразити на смањење емисије CO2 и повећање енергетске ефикасности јавне расвјете, што је у складу са директивама Европске комисије.</p>		
Индикативна финансијска консолидација са изворима финансирања	<p>Износ: 950.000 КМ из Општинског Буџета</p>		
Период спровођења мјере	<p>2022. – 2028. година</p>		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	<p>Општина Котор Варош</p>		
Носиоци спровођења мјере	<p>Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове</p>		

Циљне групе	Становништво општине Котор Варош
-------------	----------------------------------

Веза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина		
Приоритет	3.2. Унаприједити енергетску ефикасност и системе за користење обновљивих извора енергије		
Назив мјере	3.2.2. Подржати побољшање енергетске ефикасности објеката		
Опис мјере са описом подручја дјеловања	<p>Циљ ове мјере је смањење емисије гасова стаклене баште, смањење потрошње електричне енергије и минимизирање топлотних губитака у јавним зградама и приватним објектима на подручју општине Котор Варош.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања (100.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мапирање објеката и израда студије изводљивости за увођење енергетски ефикасних техничких рјешења у јавне зграде на подручју општине Котор Варош; - Уређивање локалних аката и регулативе и израда планских докумената за увођење нових техничких рјешења за енергетску ефикасност у јавним зградама и приватним објектима; (законом дефинисано) - Реализација енергетски ефикасних техничких рјешења у јавним зградама на подручју општине Котор Варош, укључујући и стратешки пројекат „Утопљавање јавних зграда на подручју општине Котор Варош“; - Реализација подстицаја за увођење енергетски ефикасних техничких рјешења у приватним објектима на подручју ЈЛС-а 		
Стратешки пројекти			
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Почетна вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	Број објеката на којима су примјењене мјере примјене енергије из обновљивих извора	1	3
Развојни ефекат и депривност мјере у односу на приоритет	Очекује се да ће мјера 3.2.2. „Подржати побољшање енергетске ефикасности објеката“ стимулирати предузимање мјера из области енергетске ефикасности, а што ће допринијети мањој потрошњи енергије, а самим тим и рационалнијем кориштењу природних ресурса тј очувању животне средине.		
Индикативна финансијска конструкција са наведеним финансирањем	Износ: 100.000 КМ Изво: 30.000 КМ из Општинског Буџета и 70.000 КМ из вањских извора		
Период спровођења мјере	2022 – 2028. година		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		

Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Становништво општине Котор Варош

Беза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина		
Приоритет	3.2. Унаприједити енергетску ефикасност и системе за кориштење обновљивих извора енергије		
Назив мјере	3.2.3. Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора енергије		
Опис мјере са општиним подручјима дјеловања	<p>Ова мјера има за циљ повећање учешћа произведене енергије из обновљивих извора енергије (биомаса, енергија сунца, енергија вјетра, геотермална енергија) уз смањење негативних утицаја кориштења енергије добијене из фосилних горива (угаљ, нафта, земни гас) на животну средину. Провођењем мјере утврдиће се технички искористив потенцијал обновљивих извора енергије на подручју општине и формирати база података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити кориштени. На тај начин створиће се предуслови за оптимално кориштење енергије из обновљивих извора. Реализацијом мјере повећаће се енергетска ефикасност јавних објеката на подручју општине кроз веће учешће енергије из обновљивих извора у укупној потрошњи енергије, а самим тим и смањити негативан утицај на животну средину. Организовањем семинара у сврху укључивања свих интересних група (локалне управе, становништва, стручне јавности, инвеститора и невладиних организација) у процесе имплементације пројеката већег кориштења обновљивих извора енергије допринијеће се већој заинтересованости друштвене заједнице за потребом кориштења енергије из обновљивих извора.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере:</p> <ul style="list-style-type: none"> -утврђивање технички искористивог потенцијала обновљивих извора енергије на подручју општине и формирање базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити кориштени; -кориштење обновљивих извора енергије у јавним објектима у сврху повећања енергетске ефикасности и побољшања квалитета животне средине већим кориштењем обновљивих извора енергије; -организовање семинара/едукација у сврху укључивања свих интересних група (локалне управе, становништва, стручне јавности, инвеститора и невладиних организација) у процесе имплементације пројеката већег кориштења обновљивих извора енергије. 		
Стратешки пројекти			
	Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности

	2022	ОСТИ 2028	
Индикатори за извађене резултате мјере	-формирње базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити кориштени;	0	1
	-број јавних објеката на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора;	0	1
	-број привредних субјеката и домаћинстава на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора;	3	15
	-број организованих семинара/ едукација на тему бенефита кориштења енергије из обновљивих извора;	0	3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Очекује се да ће мјера 3.2.3. „Промовисати и подржати кориштење обновљивих извора енергије“ стимулисати кориштење горива из обновљивих извора енергије, смањити потрошње енергије добијене из фосилних горива, те допринијети очувању и одрживом кориштењу природних ресурса.		
Индикатори финансијског конструирања извора финансирања	Износ: 50.000 КМ Извор: 40.000 КМ из Општинског Буџета и 10.000 КМ из вањских извора		
Период спровођења мјере	2022-2028. године		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за стамбено-комуналне послове		
Циљне групе	Становништво општине, јавне установе и предузећа		

Веза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.3. Смањење ризика од елементарних непогода и других врста несрећа
Назив мјере	3.3.1. Подржати опремање служби заштите и спасавања
Опис мјере са акционим подручјима деловања	Мјером ће се кроз различите активности унаприједити способност и оперативност служби заштите и спасавања. Повећањем способности служби заштите и спасавања ће се створити услови за виши степен заштите становништва од елементарних непогода и природних несрећа на територији општине Котор Варош. Мјера ће имати директан утицај на заштиту од пожара као и на заштиту и спасавање у поплавама и различитим другим видовима несрећа и непогода. Реализацијом мјере опремиће се јединица цивилне заштите припадајућом опремом и материјално техничким средствима

	<p>како је прописано оквирном шемом за опремање јединица. Приоритет је обезбиједити личну опрему за најмање 50 припадника јединице и средства за рад у различитим околностима, зависно од природне несреће.</p> <p>Територијална ватрогасна јединица је опремљена личном опремом и радним одјелима, али је слабо опремљена опремом за интервенције за гашење и спасавање. За пожарне интервенције на располагању је једно ново техничко возило МАХИНДРА и један камион-навално возило запремине 8000 л, које је у лошем стању. Ватрогасна јединица посједује адекватан складишни простор за одлагање апарата за гашење пожара, ватрогасних цријева и остале опреме. Техничку опремљеност ватрогасне јединице је потребно подићи на виши ниво како би ефикасно одговорила потребама у хитним ситуацијама, тако да је приоритет набавка новог камиона-навалног возила.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере (300.000 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -опремање јединица цивилне заштите припадајућом опремом и материјално техничким средствима; -опремање Територијалне ватрогасне јединице Котор Варош набавком камиона-навалног возила; <p>Стратешки пројекат:</p> <p>"Набавка новог камиона-навалног возила"</p> <p>Набавком новог камиона-навалног возила техничка опремљеност ватрогасне јединице ће се подићи на виши ниво како би ефикасно одговорила потребама у хитним ситуацијама. На овај начин би се повећао ниво заштите од пожара и створила већа сигурност за саме ватрогасце, као и цјелокупно становништво општине.</p>		
Кључни стратешки пројекти	<p>Стратешки пројекат:</p> <p>"Набавка камиона-навалног возила за потребе Територијалне ватрогасне јединице"</p>	<p>Очекивани излазни резултат:</p> <p>Унапређена опремљеност ТВЈ Котор Варош</p> <p>Очекивани крајњи резултат:</p> <p>До 2023. године набављен камион-навално возило.</p>	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028
	-Број опремљених припадника јединица цивилне заштите општине Котор Варош са припадајућом опремом и материјално техничким средствима	0	50
	-број камиона-навалних возила	1	2

	којима располаже Територијална ватрогасна јединица Котор Варош		
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Опремањем јединица цивилне заштите припадајућом опремом и материјално техничким средствима као и опремањем Територијалне ватрогасне јединице Котор Варош побољшати ће се способност служби заштите и спашавања. Унапређење способности служби заштите и спашавања допринеће квалитетнијој заштити у првом реду љуских живота као и заштити природних и материјалних добара а самим тим и подизању степена заштите од елементарних непогода и природних несрећа, као и очувања и заштите животне средине.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 300.000 КМ Извор: 200.000 КМ Буџет и 100.000 КМ из вањских извора (донација привредника)		
Период спровођења мјере	2022-2023. године		
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа - Одјељење за општу управу и Територијална ватрогасна јединица Котор Варош		
Циљне групе	Становништво општине, јавне установе и предузећа		

Веза са стратешким циљем	3.Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.3. Смањење ризика од елементарних непогода и других врста несрећа
Назив мјере	3.3.2. Унаприједити инфраструктуру за заштиту од природних непогода
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјерама превенције од елементарних непогода као што су: уређење и чишћење каналске мреже на подручју општине, санација обале ријеке Врбање, унапређење система за рано упозоравање, изградња и одржавање путних комуникација кроз шумска подручја и набавка знакова за узбуђивање у установама и заједницама етажних власника унаприједиће се капацитет локалне заједнице да одговори на ризике од природних и других опасности а то ће обезбиједити боље услове за живот и пословање као и за очување квалитета животне средине на подручју општине Котор Варош.</p> <p>Чишћењем канала и санацијом обале (изградња обалоутврде у зони бивше фабрике Пролекс, код моста Шибови) допринеће се смањењу ризика од поплава и заштитити објекти најмање четири (4) предузећа, стамбени објекти и пољопривредно земљиште.</p> <p>Унапређењем система за рано упозоравање тј. набавком преносивих сирена које се ручно активирају побољшаће се способност за правовремено упозоравање становништва, посебно у руралним предјелима општине, о надолazeћим непогодама.</p> <p>Изградњом нових и одржавањем постојећих путних</p>

	<p>комуникација кроз шумска подручја повећаће се капацитети локалне заједнице за одбрану од шумских пожара.</p> <p>Набавом и постављањем знакова за узбуњивање у установама и заједницама етажних власника обезбидиће се боља информисаност становништва у вези начина упозоравања на одређене опасности.</p> <p>Реализацијом овог пројекта биће заштићено од плављења око 30% укупне површине плавног подручја на територији општине (које је дефинисала Влада Републике Српске), односно, 20% становништва које је настањено у поплавним подручјима. Буџет за финансирање предметног пројекта је процијењен у износу од 500.000,00 КМ, од чега ће се 10% финансирати из буџета општине, а преосталих 90% из екстерних извора.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере:</p> <ul style="list-style-type: none"> -уређење и чишћење каналске мреже, ријеке Врбање и њених притока на подручју општине; -санација обале ријеке Врбање (обалоутврда у зони бивше фабрике Пролекс и фабрике Сим техник); -унапређење система за рано упозоравање (набавка преносивих сирена); -изградња и одржавање путних комуникација кроз шумска подручја; -набавка знакова за узбуњивање у установама и заједницама етажних власника, јавним установама, школама. <p>Кључни стратешки пројекат: "Заштита од поплава у зони Пролекс" је од великог значаја за цијелу територију општине Котор Варош, а посебно у урбаном дијелу гдје су смјештени производни погони носилаца привредног развоја. Пројектом је предвиђено чишћење и уређење ријечног корита и изградња објеката за заштиту од поплава.</p>												
Кључни стратешки пројекат	<p>"Заштита од поплава у зони Пролекс "</p> <p>Очекивани излазни резултат:</p> <p>Привредни субјекти заштићени од плављења (4)</p> <p>Очекивани крајњи резултат:</p> <p>-изграђена обалоутврда у дужини 500 м</p>												
Индикатори за праћење резултата мјере	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="582 1601 1029 1736">Индикатори</th> <th data-bbox="1029 1601 1220 1736">Полазне вриједности 2022</th> <th data-bbox="1220 1601 1343 1736">Циљне вриједности 2028</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="582 1736 1029 1803">дужина уређене и очишћење каналске мреже (км)</td> <td data-bbox="1029 1736 1220 1803">120</td> <td data-bbox="1220 1736 1343 1803">160</td> </tr> <tr> <td data-bbox="582 1803 1029 1904">дужина саниране обале ријеке Врбање (пролекс 500, Шибови 250м)</td> <td data-bbox="1029 1803 1220 1904">0</td> <td data-bbox="1220 1803 1343 1904">750</td> </tr> <tr> <td data-bbox="582 1904 1029 1937">број сирена за упозоравање и</td> <td data-bbox="1029 1904 1220 1937">2</td> <td data-bbox="1220 1904 1343 1937">7</td> </tr> </tbody> </table>	Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028	дужина уређене и очишћење каналске мреже (км)	120	160	дужина саниране обале ријеке Врбање (пролекс 500, Шибови 250м)	0	750	број сирена за упозоравање и	2	7
Индикатори	Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2028											
дужина уређене и очишћење каналске мреже (км)	120	160											
дужина саниране обале ријеке Врбање (пролекс 500, Шибови 250м)	0	750											
број сирена за упозоравање и	2	7											

	узбуњивање (преносиве)		
	дужина уређених шумских путева (m)	255.472	330.000
	број знакова за узбуњивање	50	80
Развојни ефекат и добротност мјере од значајности приоритета	Реализацијом, овом мјером планираних активности на унапређењу инфраструктуре за заштиту од природних непогода смањиће се ризик од елементарних непогода тј. повећаће се капацитет локалне заједнице да одговори на ризике. Повећањем капацитета локалне заједнице да одговори на ризике од природних и других опасности стварају се услови за безбједнији и квалитетнији живот и рад на подручју општине Котор Варош.		
Индикативна финансијска конструкција извора финансирања	Износ: 700.000 КМ Извор: 100.000 КМ Буџет општине и 600.000 КМ из вањских извора (Влада Републике Српске, Фонд за заштиту животне средине Републике Српске, привредни субјекти, ЕУ фондови и други донатори).		
Период спровођења мјере	2022-2028. године		
Иницијатива одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош		
Иницијатива одговорна мјере	Општинска управа - Одјељење за стамбено-комуналне послове ШГ Врбања Котор Варош, КП Бобас Котор Варош,		
Циљне групе	Становништво општине, јавне установе и предузећа		

Већа са стратешким циљем	3. Рационално кориштење природних ресурса и очувана животна средина
Приоритет	3.3. Смањење ризика од елементарних непогода и других врста несрећа
Назив мјере	3.3.3. Обезбиједити превентивне мјере за спречавање штетног утицаја елементарних непогода и епидемија на здравље становништва
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Провођењем мјере унаприједиће се пружање здравствене заштите становништву на подручју општине Котор Варош у условима природних и других несрећа већих размјера. У наведеним условима пружање здравствене заштите становништву функционисаће кроз следеће облике организовања, прије свега кроз рад и функционисање здравствене установе: Дом здравља "Свети Пантелејмон" Котор Варош, рад специјализоване јединице прве медицинске помоћи, ангажовање екипа прве медицинске помоћи Црвеног крста и других капацитета – амбуланти које егзистирају на подручју општине Котор Варош. Рад на превентивној здравственој заштити једна је од основних и приоритетних активности хигијенско-епидемиолошке службе Дома здравља а огледа се у праћењу

	<p>стања редовне имунизације становништва (првенствено дјечијег узраста и старих, посебно хроничних болесника), а затим у праћењу квалитета и исправности воде за пиће (како градског изворишта тако и локалних изворшта), те праћењу других појава које би могле утицати на погоршање хигијенско епидемиолошке ситуације на подручју Општине. Сходно наведеном опремањем поменуте службе смањиће се ризик од штетног утицаја елементарних непогода и епидемија на здравље становништва.</p> <p>Формирањем и стварањем неопходних услова за рад специјализоване јединице прве медицинске помоћи у оквиру Дома здравља Котор Варош састављену од медицинског кадра Дома здравља створиће се услови за квалитетније пружање здравствених услуга у случајевима елементарних непогода или епидемија. У условима природних и других несрећа, када им то нареди Општински штаб за ванредне ситуације, дјеловаће као мобилна екипа која се упућује у зоне гдје је највећи број повријеђених и обољелих.</p> <p>Опремљена екипа прве медицинске помоћи Црвеног крста дјеловаће самостално на пружању прве медицинске помоћи као и у заједничким активностима са специјализованом јединицом.</p> <p>Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере (312.600 КМ):</p> <ul style="list-style-type: none"> -опремање хигијенско-епидемиолошке службе Дома здравља Свети Пантелејмон Котор Варош (40.000 КМ); -опремање специјализоване јединице прве медицинске помоћи у оквиру Дома здравља (39.000 КМ); -опремање вишенамјенске теренске екипе Црвеног крста Котор Варош (материјално-техничка средства) (233.600 КМ). 			
Стратешки пројекти				
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори		Полазне вриједности 2022	Циљне вриједности 2025
	Опремљена хигијенско-епидемиолошка служба Дома здравља	Број медицинских фрижидера	0	1
		Број медицинских замрзивача	0	1
		Број возила за транспорт лијекова и медицинског потрошног материјала	0	1
	Опремљена специјализована јединица прве	Број ЕКГ апарата	0	2
		Број мобилних ултразвучних	0	1

	Медицинске помоћи у овиру Дома здравља	апарата		
		Број медицинске опреме за особље	0	16
	Опремљена вишенамјенска екипа прве медицинске помоћи Црвеног крста (ВТ)	број опремљених чланова ВТ-е	0	24
		Број обука за чланове ВТ-е (1/годишње)	0	7
		Број теренских возила за ВТ-у	0	1
		Број моторних санки за ВТ-у	0	1
		Број чамаца са мотором	0	2
		Број хигијенских пакета (40 КМ/ком)	0	1.000
		Број прехранбених пакета (75 КМ /ком)	0	1.000
		Литара воде	0	25.000
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Провођењем мјере унаприједиће се пружање здравствене заштите становништву на подручју општине Котор Варош како у редовним околностима тако и у условима елементарних непогода и других врста несрећа самим тим ће се смањити ризик који са собом носе природне непогоде и друге несреће на здравље становништва.			
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 312.600 КМ Извор: 70.000 КМ из Општинског Буџета и 242.600 КМ из вањских извора (Влада Републике Српске, Фонд за заштиту животне средине Републике Српске, привредни субјекти, ЕУ фондови и други донатори)			
Период спровођења мјере	2022-2028. године			
Институција одговорна за координацију спровођења мјере	Општина Котор Варош			
Носиоци спровођења мјере	Општинска управа-Одјељење за друштвене дјелатности; Дом здравља „Свети Пантелејмон“ Котор Варош; Црвени крст Котор Варош			
Циљне групе	Становништво општине, јавне установе и предузећа			

* Уколико за наведену мјеру постоји дефинисани кључни стратешки пројекат, исти се наводи у склопу поглаја Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања

** Колона „Полазне вриједности“ односи се на зодину израде стратезије развоја

*** Колона „Циљне вриједности“ се обично односи на посљедњу зодину provedбе стратезије развоја

Број: 01-022-39/22
Датум: 30.06.2022. године
Котор Варош

